

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет соціальних наук та соціальних технологій
кафедра політології, магістерська програма «Європейські студії»

Тема роботи: «Еволюція дискурсу та ідеології програм політичних партій ЄС
в період 2014-2019 років»

Дипломна робота
на здобуття академічного звання магістра політології
студента 2 року навчання
Довганика Олеся Ігоровича

Наукова керівниця:
кандидатка філософських наук, доцентка кафедри політології
Амельченко Н.А.

Рецензент:
доктор політичних наук, доцент
Гнатюк М.М.

Робота допущена до захисту в ДЕК рішенням кафедри політології
протокол №__ від _____ 2020р.

Завідувач кафедри: Кисельов С.О.

Київ 2020 р.

План

Вступ.....	с. 3
Розділ 1. Характеристика науково-методологічного інструментарію дослідження.....	с. 9
1.1 Особливості ідеології та утопії в поглядах К.Маннгейма.....	с. 9
1.2 Теорія дискурсу та популізму Е.Лаклау, Ш.Муфф.....	с. 19
Розділ 2. Специфіка ідеології та дискурсу програм політичних партій ЄС в 2014 році.....	с. 35
2.1 Ідеологічний спектр програм політичних партій ЄС в 2014 році.....	с. 35
2.2 Дискурс програмних положень політичних партій ЄС в 2014 році.....	с. 61
Розділ 3. Особливості ідеології та дискурсу програмних положень політичних партій ЄС на останніх наднаціональних виборах до Європейського парламенту 2019 року.....	с. 85
3.1 Ідеологічні орієнтації програмних принципів політичних партій ЄС в 2019 році.....	с. 85
3.2 Сутнісне наповнення смислових конструктів у програмних документах політичних партій ЄС в 2019 році.....	с. 108
3.3 Порівняльний аналіз програм політичних партій ЄС в ідеологічному та дискурсивному вимірах протягом 2014-2019 років.....	с. 127
Висновки	с. 145
Список використаних джерел та літератури.....	с. 157
Анотація	с. 167

Вступ

Актуальність роботи обумовлена зростанням невизначеності ідеологічно-дискурсивного вектору функціонування Європейського парламенту в період 2014-2019 років. Основними каталізаторами, які продукують нестабільність кооперації партій в Європейському парламенті є популістський та утопічний дискурс. Тому в останні роки актуалізується проблема дослідження програм партій ЄС для подолання невизначеності вектору діяльності Європейського парламенту в ідеологічній та дискурсивній площині. Загалом, подолання нестабільності та забезпечення гомеостазу функціонування Європейського парламенту де-факто ускладнено тим, що популістський дискурс та роль крайніх правих партій в Європі, зокрема Європейському парламенті в досліджуваній період, зросла. Прикладом можуть слугувати останні парламентські вибори: в Італії, де «Рух п'яти зірок» отримав 32,66% підтримки виборців, показник легітимності в порівнянні з попередніми виборами зріс на 7,1%¹; в Німеччині, де партія «Альтернатива для Німеччини» здобула 11,5% підтримки електорату, а на виборах 2013 року партія не пройшла до Бундестагу²; до Європейського парламенту, де фракція «Оновлена Європа», яка була створена в 2019 році отримала 108 мандатів³. Загалом, кількість популістів незалежно від ідеологічного спектру за підрахунками М.Рудуїн складає 218 з

¹ 2018 Italian general election [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2018_Italian_general_election. (дата звернення 22.05.2020). – Назва з екрана.

² Альтернатива для Германии. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8. (дата звернення 22.05.2020). – Назва з екрана.

³ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

751 осіб в ЄП після парламентських виборів 2019 року⁴. Статистичні результати фіксують зростання представництва популістичних політичних сил в національних та наднаціональних парламентах після останніх парламентських виборів⁵. В свою чергу, це актуалізує вивчення проблеми ідеологічно-дискурсивного вектору розвитку політичних партій ЄС.

Актуальність роботи полягає в необхідності осмислення мінливості або змінності постулатів, які відстоюють політичні партії Європейського Союзу. Змінність обіцянок та фундаментальних ідей в програмних положеннях партій ЄС протягом 2014-2019 років створює множинність альтернатив вектору розвитку та діяльності ЄС, що актуалізує декодування програм партій Європейського парламенту. Також, актуальність дослідження обумовлена важливістю визначення не тільки ідеологічного, але й утопічного спрямування програмних положень партій, які ввійшли до Європейського парламенту. В свою чергу, це долає проблему однобічного аналізу програм партій виключно крізь призму ідеологічного спектру. Загалом, частина постулатів партій ЄС в період 2014-2019 років апелюють до майбутніх змін та наголошують на невирішеності колективних зовнішніх загроз. Тому проблематизація розкодування ідеології програм партій ЄС в науковій роботі визначається утопічністю ідей, які вони відстоюють. В свою чергу, це створює проблему теоретичної та практичної релевантності осмислення програмних положень політичних партій крізь призму ідеологічних конструктів без врахування ознак утопії. Наприклад, опираючись на роботу К. Маннгейма «Ідеологія та утопія»⁶

⁴ Why populists could struggle to capitalise on EU elections success. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/politics/2019/may/28/why-populists-could-struggle-to-capitalise-on-eu-elections-success>. (дата звернення 23.05.2020). – Назва з екрана.

⁵ State of Populism in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.feps-europe.eu/attachments/publications/web_state%20of%20populism%20in%20europe%202018.pdf. (дата звернення 23.05.2020). – Назва з екрана.

⁶ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: <https://www.litmir.me/br/?b=88516>. (дата звернення 15.03.2020). – Назва з екрана.

можна простежити, що в залежності від критеріїв чи індикаторів аналізу, лінія розмежування ідеології та утопії може змінюватися. Автор праці пропонує визначати ідеологію та утопію на основі конституювання ідей в теперішньому часі та наявності соціальних груп, які конституюють ідеологію в соціальних структурах⁷. В цьому контексті актуалізується нетривіальне вивчення програм партій з ідеологічної та утопічної перспективи.

Загалом, проблема наукової роботи в дискурсивному зрізі ґрунтується на всеохопності або широкому спектрі викликів, які прагнуть вирішити політичні партії ЄС. Множинність обіцянок обумовлена утвердженням та актуальністю популістичного дискурсу в програмних положень політичних партій ЄС. В свою чергу, це створює розмитість дискурсу та постулатів партій ЄС, оскільки вони використовують однакові смислові конструкти «справедливість», «свобода», «рівність», «демократія», які відображають відмінні значення. Тому проблема наукової роботи в дискурсивному зрізі полягає в конотативності та відсутності референта при наданні сенсів або значень знаковим системам в програмних положеннях політичних партій ЄС в період 2014-2019 років.

Додатково, актуальність роботи обумовлена євроінтеграційним курсом України, яка на нормативно-правовому рівні закріпила стратегічну мету – вступ до Європейського Союзу⁸. Тому дослідження програм партій Європейського парламенту в період 2014-2019 років дає змогу зрозуміти центральні соціально-ідеологічні конструкти, які використовує ЄС, та визначити особливості трансформацій соціально-політичної системи української держави на шляху до вступу в ЄС. Також, важливість теми обумовлена низьким рівнем дослідженості

⁷ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: <https://www.litmir.me/br/?b=88516>. (дата звернення 15.03.2020). – Назва з екрана. - С. 15-17

⁸ Програма інтеграції України до Європейського Союзу. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00>. (дата звернення 23.05.2020). – Назва з екрана.

та методологічної розробленості схожих наукових тематик у вітчизняному академічному знанні. Враховуючи вище описану наукову значущість досліджуваної проблематики, можна говорити про наявність високого ступеня актуальності цієї тематики в сьогоденні.

Мета дослідження: встановити еволюцію дискурсу та ідеології програмних положень політичних партій ЄС в період 2014-2019 років.

Відповідно до мети перед нами поставлені такі **завдання:**

- пояснити особливості інтерпретації понять «ідеологія» та «утопія» крізь призму напрацювань К.Маннгейма;
- розкрити сутність основних понять теорії дискурсу та популізму в розрізі поглядів Е.Лаклау і Ш.Муффа;
- з'ясувати специфіку ідеологічного спектру програм партій ЄС в 2014 році;
- розкодувати центральні значення та сенси, якими кодують дискурс у своїх програмах партії ЄС в 2014 році;
- визначити ідеологічну орієнтацію програмних положень партій ЄС в 2019 році;
- декодувати дискурс програмних документів партій ЄС в 2019 році;
- здійснити компаративний аналіз ідеології та дискурсу програм партій ЄС в період 2014-2019 років.

Об'єкт: ідеологія програм політичних партій ЄС в період 2014-2019 років.

Предмет: дискурс програм політичних партій ЄС в період 2014-2019 років.

Методологія. До основних теоретичних напрацювань, які складають базис науково-методологічного інструментарію можна віднести наступні праці: «Ідеологія та утопія» К.Маннгейма, «Про популістський розум» Е.Лаклау,

«Гегемонія та соціалістична стратегія» Е.Лаклау, Ш.Муфф. Перша праця дає змогу здійснити аналіз програм партій крізь призму ідеологічної та утопічної перспективи. Друга книга сприяє концептуалізації індикаторів аналізу популізму за допомогою яких відбуватиметься декодування популістського дискурсу в ідеологічних та утопічних смислових конструктах програм партій ЄС в період 2014-2019 років. Третє джерело допоможе концептуалізувати центральні поняття дискурсу, на основі яких буде здійснений аналіз смислових конструктів програм партій ЄС в період 2014-2019 років. Також, дослідження ґрунтується на використанні наступних **підходів і методів**:

а) соціологія знання як методологія сприяє маркуванню еволюції ідеології та утопії в програмах партій ЄС в період 2014-2019 років крізь призму сконструйованого соціально-ідеологічного модусу теперішнього;

б) історичний метод застосовується для визначення вектору еволюції ідеології і дискурсу програм парламентських партій ЄС в період 2014-2019 років;

в) дискурс-аналіз дає змогу критично осмислити значення та сенси, які закладають політичні партії ЄС в смислові конструкти своїх програмних положень. Також, дискурс-аналіз допомагає зрозуміти та простежити відмінний зміст при декодуванні ідентичних знакових систем в програмах ідеологічно-поляризованих партій ЄП. Застосування цього методу дає змогу частково розкодувати популістський дискурс та ідеологічні орієнтації, які репрезентовані в програмах партій ЄС;

г) компаративістський метод дає змогу простежити спільні та відмінні риси програм політичних партій ЄС крізь призму ідеології та дискурсу в період 2014-2019 років.

Джерельна база: дослідження складається з програм таких парламентських партій ЄС: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених» за 2014 та 2019 роки.

Хронологічні рамки дослідження: період 2014-2019 років.

Структура: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків та анотації. Загальний обсяг роботи складає 168 стр., з них: вступ – 6 сторінок, основна частина – 136 сторінок, висновки – 12 сторінок, додатки – 4 сторінки. К-сть джерел в списку використаних джерел та літератури - 59.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Особливості ідеології та утопії в поглядах К.Маннгейма

В цьому розділі ми проаналізуємо фундаментальні теоретичні напрацювання, які розкодовують розуміння ідеології та дискурсу, а також утворюють методологію дослідження в цілому. Зважаючи на вище описану тезу, нами буде здійснено опис специфіки розуміння ідеології та визначено основні критерії аналізу ідеології крізь призму теорій К.Маннгейма та Е.Лаклау. Також, враховуючи напрацювання вище описаних авторів ми звернемо увагу на особливості осмислення понять «ідеологія», «утопія» та місце популізму в системі ідеологічних координат. Загалом, в цьому розділі ми розкриємо дефініювання та декодування дискурсу в розрізі ідей Е.Лаклау та Ш.Муффа. На основі їх напрацювань визначимо основні поняття дискурс-аналізу, які застосовуватимуться в дослідженні. В цілому, враховуючи напрацювання Е.Лаклау та Ш.Муффа, ми розширимо інтерпретацію понять дискурс-аналізу запропоновані дослідниками. Визначимо методологічний інструментарій, який використовуватиметься для аналізу неіомперіалістичного або неоколоніального дискурсу в програмних положеннях політичних партій ЄС в період 2014-2019 років.

В наш час дефініювання чи визначення поняття «ідеологія» в академічному знанні відбувається відповідно до методологічного інструментарію дослідження. Це призводить до відсутності єдиного та всеохоплюючого визначення поняття «ідеологія» в науці⁹. Тому, одні науковці під час визначення ідеології звертають увагу на її маніпулятивний характер, який через

⁹ Manipulation of Ideology in translation of political texts: a critical discourse analysis perspective. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=334244>. (дата звернення 16.03.2020). – Назва з екрана.

продукування системи цінностей і світогляду сприяє отриманню лояльності та контролю над суспільством. Інші дослідники, в свою чергу, роблять акцент на історичному зрізі розвитку ідеології, як одного з елементів раціонального конструювання та репрезентації реальності¹⁰. Тому ідеологія в залежності від контексту може виступати критичним інструментом продукування реальності або створювати хибну свідомість конструюючи світогляд громадян¹¹. Наприклад, в трактуванні Т.Парсонса, який виходить з структурно-функціонального підходу, ідеологія являє собою аксіологічну площину певного суспільства. Вона створює систему переконань, які актуалізуються під час кризи¹².

Здійснивши загальну характеристику поняття «ідеологія» пропонуємо перейти до безпосереднього розуміння цієї категорії в межах напрацювань К.Маннгейма. Основні ідеї автора викладені в праці «Ідеологія та утопія», що була опублікована в 1929 році¹³. В своїй книзі автор зосереджує увагу на визначенні понять «ідеологія», «утопія», «міф». Однак, перед аналізом цих понять варто розглянути основні ідеї праці К.Маннгейма. Загалом, актуальність теорії К.Маннгейма обумовлена нетривіальним або неklasичним підходом до розуміння поняття ідеології. Автор стверджує, що ідеологія та утопія це не тотожні поняття, оскільки вони мають власні специфічні характеристики. Також, в теорії К.Маннгейма простежується використання марксистських ідей

¹⁰ Critical Discourse Analysis in Progress: The Power, Ideology and Manipulation Identification (PIMI) Model. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://alkalmazottnyelvstudomany.hu/wordpress/wp-content/uploads/2016_XVI_evfolyam_1_szam/Vadai_Critical-Discourse.pdf. (дата звернення 17.03.2020). – Назва з екрана.

¹¹ Там само с. 3-4

¹² Идеология мирового общества: политико-системный анализ. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.intelros.ru/readroom/vek-globalizacii/glob2-2014/25182-ideologiya-mirovogo-obschestva-politiko-sistemnyy-analiz.html>. (дата звернення 20.03.2020). – Назва з екрана.

¹³ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: <http://www.litmir.me/br/?b=88516>. (дата звернення 15.03.2020). – Назва з екрана.

при розумінні ідеології, що призводить до залучення автора в цей фрейм і його категоріальний апарат. Прикладом вище описаної тези може слугувати постулювання К.Маннгеймом підозри щодо ідеології з точки зору хибної свідомості при інтерпретації пророка. Додатково марксистські рефлексії стосовно ідеології, як хибної свідомості були імпліцитно репрезентовані в ідеях Н.Макіавеллі та Г.Гегеля¹⁴.

Первинно дихотомічне уявлення про ідеологію, на думку автора праці «Ідеологія та утопія», виникає в 18 столітті¹⁵. Воно базується на поєднанні теорії та знання, тобто нормативної та практичної площини. Абсолютизація теорії або практики призводить до викривлення і асиметрії відображення політики, зокрема ідеології. Також, автор скептично відноситься до напрацювань Л.Альтюссера і його розуміння ідеології, оскільки останній мислить ідеологію крізь призму теоретичного або наукового виміру. В свою чергу, К.Маркс модифікує розуміння ідеології від епістемологічного типу знання до всеохопного або когнітивно структурованого. Враховуючи ідеї марксизму можна стверджувати, що ідеологія залежить від типу суспільно-економічної формації. На противагу цьому, К.Маннгейм вважає, що ідеологія репрезентує опозиційні ідеї в суспільстві, тобто весь спектр ідеологем конструює уявлення про теперішнє, але з різним рівнем легітимності¹⁶. Враховуючи вище описану тезу можна стверджувати, що трактування поняття «істинність» залежить від соціальних акторів та агентів, які ідеологічно кодують дійсність. Це призводить до того, що одна ідеологема може заперечувати або виключати інші елементи ідеології, як наслідок повна або гегемоніальна ідеологія всіх соціальних груп ставиться під сумнів через наявність утопічного потенціалу.

¹⁴ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: <https://www.litmir.me/br/?b=88516>. (дата звернення 15.03.2020). – Назва з екрана. - С. 15-18

¹⁵ Там само с. 18-20

¹⁶ Там само с. 21-47

Загалом, К.Маннгейм вважає, що цивілізація створює розмитість рамок сприйняття та відображення реальності¹⁷. До основних дестабілізуючих елементів, які продукують множинність істини та відсутність монолітності, можна зарахувати: соціально-політичні поділи; постматеріальні цінності; кратологічність та сингулярність дискурсу. Превалювання світоглядної та аксіологічної партикулярності та поліаспектності в наш час призводить до відсутності спільного сприйняття/відображення реальності. Це обумовлено нівелюванням монолітної структури та продукуванням множинної суб'єктивації, що призводить до «війни всіх проти всіх», коли відбувається протистояння один проти одного без наявності двох сторін. Тому тотальна ідеологія в сьогоденні відсутня, але наявний широкий спектр часткових ідеологій¹⁸. В цьому контексті прикладом може слугувати ідеологія партій ЄС.

В своєму підході до розуміння ідеології та утопії К.Маннгейм прагне подолати догматизм і позитивізм постулюючи релятивізм. Він стверджує, що наука не претендує на всезагальну істинність, яка осмислюється метафізично чи онтологічно¹⁹. Також, К.Маннгейм дискретно інтерпретує історію, оскільки в залежності від часової протяжності наявні відмінні критерії розуміння історичної площини. Загалом, для того, щоб зрозуміти специфіку історичного виміру - потрібно увійти в неї, тобто оціночне судження стає невід'ємною частиною умовиводу. В цьому контексті вивчення ідеології, зокрема політичних партій ЄС, може трансформуватися від одного виборчого циклу до іншого. За К.Маннгеймом реальність концептуалізується крізь призму множини інтерпретацій. Мислення повинно бути контекстуально або ситуативно адаптоване та діалектичне. Цілісність ситуації проявляється в фіксації всіх утопій в суспільстві. В свою чергу, судження про ідеологію завжди є

¹⁷ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁸ Там само с. 205-215

¹⁹ Там само с. 95-101

міркуванням в утопічній площині, тобто розуміння майбутнього через минуле. В цілому, зважаючи на вище описану тезу можна простежити спільність ідеології та утопії. Вона проявляється в невідповідності реальності в якій вони існують. Однак, ідеологія може бути актуалізована без порушення порядку в теперішньому, натомість утопія в будь-якому випадку мислиться нездійсненною для певного суспільства, оскільки воно не може мислити за рамками уявлень, які встановлені²⁰.

На думку К.Маннгейма, основним індикатором утопії можна вважати прагнення підважити або деконструювати поточну систему світосприйняття²¹. Загалом, світогляд чи «правила життя» детермінуються політичними та економічними структурами, які конституюють реальність. В процесі соціальних взаємовідносин та протистояння влада прагне дискредитувати утопію, щоб зберегти поточний статус-кво. На противагу цьому утопія, будучи в статусі опозиції, намагається делегітимізувати домінуючу ідеологію. Тому політика являє собою діалектичне мистецтво, яке демонструє зв'язок між ідеологією та утопією за допомогою конфліктів груп. Додатково варто зазначити, що утопія в поглядах К.Маннгейма прагне зберегти власне протиставлення себе з домінуючою ідеологією та здійснити саморепрезентацію в теперішньому. Загалом, автор виділяє часткову і тотальну ідеологію. Вони відображають позицію та роль соціального суб'єкта або групи в суспільстві. Часткова ідеологія репрезентується, як неповне викривлення дійсності певними суб'єктами в своїх інтересах відносно інших соціальних груп, В свою чергу, тотальна ідеологія декодується крізь призму цілісної або монолітної структури, яка детермінує свідомість цілого класу певної епохи. Протистояння різних

²⁰ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана. - С. 75-94

²¹ Там само с. 164-167

ідеологій в сьогоденні засвідчує кризу ліберальної демократії, як тотальної ідеології²².

Напрацювання К.Маннгейма, які становлять релевантність для цього дослідження, зосереджують увагу на осмисленні характеристик/ознак поняття «ідеологія» та «утопія». Властивістю першого поняття можна вважати відсутність позначення самого себе, як ідеології, тобто набір цінностей та ідей в межах суспільної групи не сприймаються крізь призму ідеології²³. В свою чергу, ідеологію прагнуть дешифрувати інші групи, які мислять в межах утопій. Загалом, поле утопій та ідеологій децентроване і не має ядра або стержня. Основними характеристиками другого поняття за К.Маннгеймом можна вважати прагнення до «втечі» та перебудови існуючого суспільного ладу. Також, утопія мислиться трансцендентно або за межами темпоральної площини, оскільки не конституюється в теперішньому. На противагу цьому ідеологія репрезентується в модусі теперішнього. Тому ідеологія має легітимність в поточний момент, а утопія являє собою здійснений конструкт, який виступає фіктивний в теперішньому. В цілому утопія проявляється в дискурсі групи, що репрезентує її мову, емоційність та визначає соціальний вимір²⁴. Утопія протистоїть типу мислення ідеології та інших утопій, які наявні в соціальній дійсності. Загалом, автор виділяє наступні стадії дослідження утопії:

а) критерологія (створення гіпотези, яка охоплює поле дослідження);

б) типологія (створення ідеальних типів, які відчужують дисперсію або множинність);

²² Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана. - С. 169-174

²³ Ideology and Utopia in Mannheim: Towards the Sociology of Self-Knowledge. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://scholarworks.umb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=humanarchitecture>. (дата звернення 20.03.2020). – Назва з екрана.

²⁴ Там само с. 121-123

в) динаміка (визначення вектору чи траєкторії розвитку утопії)²⁵.

В цьому контексті варто зазначити, що при аналізі ідеологічного спектру політичних партій ЄС протягом 2014-2019 років ми використовуватимемо напрацювання К.Маннгейма стосовно типології та динаміки розвитку ідей програмних положень. Повертаючись до напрацювань К.Маннгейма варто звернути увагу на його визначення утопій крізь призму історичної ретроспективи²⁶. Перша утопія за автором праці «Ідеологія та утопія» не була відображена в ідеях Т.Мора та Т.Кампанелли, а була репрезентована Т.Мюнцером. Це обумовлено тим, що перші утопісти сформулювали базис ідей та постулатів, які не були орієнтовані на мобілізацію певної групи, як наслідок тривіальне розуміння утопій Т.Мора і Т.Кампанелли в поглядах К.Маннгейма інтерпретується крізь призму міфу. В свою чергу, утопія являє собою проект, який фіктивний в сьогоденні, але охоплює певну групу осіб орієнтованих на його реалізацію. Загалом, утопія в К.Маннгейма визначається двома характеристиками: асинхронність між думкою/ідеєю та дійсністю (наявність неузгодженості); світоглядний проект фіктивний в теперішньому, але може актуалізуватися в майбутньому²⁷.

Враховуючи вище описані тези, міленаризм та рух Т.Мюнцера можна вважати першим прикладом утопізму²⁸. Він створив хіліастичну утопію, яка поєднує в собі ідеал з потребами пригніченої верстви. Його ідеал в утопії набуває земного характеру, тобто орієнтований на детермінування модусу майбутнього. Також, в утопії Т.Мюнцера хіліазм передбачає реалізацію абсолюту «тут і зараз», що свідчить про відсутність ідеологічності чи міфологічності в цьому контексті. Загалом, хіліастична утопія має екстатично-

²⁵ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана.

²⁶ Там само с. 164-165

²⁷ Там само с. 157-162

²⁸ Там само с. 163

оргіастичну енергію, тобто імпульс до емоційного спалаху, який пропагує конституювання постулатів руху в майбутньому²⁹.

Другу за темпоральним критерієм в поглядах К.Маннгейма можна вважати ліберально-гуманістичну утопію³⁰. Вона базується на вірі в силу думки, яка має стати каталізатором освітнього та інформаційного прогресу. Нове знання має конструювати і трансформувати реальність. Загалом, утопія відображає антихліастичний характер, оскільки опирається на роль або значимість потенційних ідей, на протигагу центральній ролі пасіонарності в утопії Т.Мюнцера. Часова основа ліберальної утопії полягає в зрілості та зростанні, тобто апелюванні до майбутнього, а не конституюванні в модусі теперішнього. Утопія базується на уявленні про протистояння буржуазії та теократії³¹.

Третя утопія, яку виділяє К.Маннгейм в історичному зрізі – консервативна³². Також, автор вважає її антиутопією, тобто можна говорити про її дуалістичність. Подвійність інтерпретації консерватизму обґрунтовується його конституюванням крізь призму постійної боротьби з іншими утопіями. Загалом, консерватизм виробляє імператив «духу народу». Нації та общини в межах цієї утопії являють собою єдиний організм. Розвиток консерватизму відбувається поступально і в порівнянні з іншими утопіями має унікальну тривалість. В цінностях досліджувана утопія К.Маннгеймом відкриває свої ідеологеми постфактум. За часовими координатами консерватизм можна визначити, як ідеологію в минулому. Однак, ретроспектива транслює часткову ідеологічність в теперішньому. Консерватизм сакралізує традиції прирівнюючи їх до мудрості,

²⁹ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана. - С. 168-185

³⁰ Там само с. 185

³¹ Там само с. 186-192

³² Там само с. 193

оскільки наслідування аксіологічного виміру в соціальній дійсності є ознакою правильного розвитку³³.

Четверта утопія в поглядах автора праці «Ідеологія та утопія» – соціалістично-комуністична³⁴. Вона утворюється за допомогою внутрішнього синтезу попередніх утопій, тобто являє собою синтетичний конструкт. Від хліастичної утопії Т.Мюнцера соціалістично-комуністична утопія зберегла прорив в історію. В свою чергу, ліберальна утопія імпліцитно репрезентована в поступальному розвитку. Консерватизм відображається в необхідності трансформацій, яким повинні передувати кількісна та якісна еволюція. Загалом, соціалістично-комуністична утопія намагається звести інші утопії до ідеологій. В межах розуміння цієї утопії варто звернути увагу на часову дихотомію «близьке-віддалене», яку пропонує соціалістично-комуністична утопія. Співвідношення між близьким та віддаленим демонструє вибудовування соціалізму в теперішньому та перспективу його комуністичної трансформації в майбутньому. Тому дихотомія цієї утопії репрезентує стратегічне оцінювання часу. Утопія в цьому випадку має подвійний характер, оскільки з однієї сторони вона трансцендентна, а з іншого боку коригується внутрішньою матрицею теперішнього³⁵.

Аналіз поглядів К.Маннгейма в контексті цього дослідження дає змогу нестандартно або неklasично помислити ідеології програмних положень політичних партій ЄС в період 2014-2019 років. Це обумовлено можливістю поглянути на ідеологію програм партій крізь призму утопій. Тому враховуючи вище описані ідеї К.Маннгейма, аналіз ідеології поглядів партій ЄС здійснюватиметься на основі індикатору «ідеологічний потенціал». Він охоплює

³³ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана. - С. 194-199

³⁴ Там само с. 200

³⁵ Там само с. 201-206

два показники: «тотальна ідеологія» та «часткова ідеологія». Показник «тотальна ідеологія» відображає партії ЄС, які створили монолітну або єдину структурну цілісність функціонування суспільства, тобто їх ідеологічний світогляд є домінуючим в соціальному вимірі. В свою чергу, показник «часткова ідеологія» маркує партії ЄС в яких цілі та ідеї не є гегемоністськими, але визначають або детермінують певний сегмент соціальної дійсності.

Виходячи з розуміння К.Маннгеймом поняття «утопія»³⁶, ми визначатимемо її в програмних положеннях партій ЄС за наступними індикаторами: «соціальна підтримка»; «реалізація ідей в теперішньому». Перший індикатор дає змогу зафіксувати суспільне відображення ідей партії ЄС в теперішньому зі сторони соціальних груп. Якщо партія має підтримку в будь-якої групи і вона впливає на суспільство, це свідчить про її ідеологічний характер. Однак, якщо партія постулює ідеї, які не мають мобілізаційного потенціалу в теперішньому, це свідчить про утопічність її цілей або мети. Другий індикатор демонструє вплив будь-якої ідеї партії ЄС на суспільство «тут і зараз». Якщо ідеї партії впливають на соціальний вимір в теперішньому, то її потрібно зарахувати до ідеологій. В свою чергу, якщо партія мислиться виключно в категоріях перспективи та майбутнього, це дає змогу зараховувати її до утопій.

При аналізі ідеології на основі вище описаних індикаторів ми будемо використовувати дихотомічний метод оцінки результатів, тобто визначатимемо наявність або відсутність потенціалу ідеології чи утопії за певним критерієм в програмних положеннях політичних партій ЄС в період 2014-2019 років. В цьому контексті варто звернути увагу, що індикатор «реалізація ідей в теперішньому» може отримати проміжний результат, якщо в програмі партії ЄС поєднуюватимуться ознаки утопії та ідеології. Загалом, всі вище описані критерії

³⁶ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://yakov.works/libr_min/13_m/an/heim9.html. (дата звернення 22.03.2020). – Назва з екрана.

та індикатори дають змогу здійснити багатогранний та релевантний аналіз ідеології партій ЄС в період 2014-2019 років.

В процесі створення критеріїв та індикаторів аналізу ми не враховували поняття «міф» в розумінні К.Маннгейма, оскільки ідеологеми чи постулати партій ЄС орієнтовані на часовий модус та мобілізують певну групу людей, як наслідок ідеї знаходяться в часовому модусі, що свідчить про відсутність міфологічного потенціалу. Також, в межах формування цих критеріїв, ми інтерпретуємо утопію крізь призму включеності в часову протяжність, а не трансцендентно, тобто за межами часових модусів³⁷. Це обумовлено ідеєю К.Маннгейма про включення утопій в процес формування історії, тобто дистанція між утопією та реальністю зменшується. Наслідком цього можна вважати синхронізацію утопії з ідеологією³⁸. На основі вище описаної інформації можна узагальнити, що потенційно всі проекти політичних партій ЄС в період 2014-2019 років є частинами ідеології, але можуть зберігати утопічні характеристики водночас. Тому аналіз ідеології дає змогу простежити актуалізацію партій в теперішньому. В свою чергу, утопічний фокус розкриває перспективу реалізацій ідей партії в майбутньому. Історичним прикладом подвійної природи ідей певного напрямку може слугувати розуміння соціалістично-комуністичної утопії К.Маннгеймом опис якої був здійснений вище.

1.2 Теорія дискурсу та популізму Е.Лаклау, Ш.Муффа

Протягом 21 століття можна спостерігати актуалізацію вивчення дискурсу різних соціальних агентів. Це обумовлено зростанням релевантності декодування смислових конструктів в межах академічного знання. Загалом,

³⁷ Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана.

³⁸ Там само с. 85-87

дискурс-аналіз декодує будь-які патерни в соціальній площині від медичних до правових та політично-економічних. Утворення патернів забезпечує структурування мови та визначає дискурс індивідів у різних контекстах. Аналіз дискурсу дає змогу вивчати соціальні явища чи процеси крізь призму міждисциплінарного підходу. В цьому процесі ключову роль відіграє комунікація, яка виступає інструментом конструювання елементів реальності. Також, метод дискурс-аналізу допомагає валідно осмислити специфіку ідентичності групи або особи та прослідкувати легітимацію певного типу знання в суспільстві. Додатково дискурсивний аналіз декодує боротьбу дискурсів, які змагаються за домінуюче становище, тобто можливість конструювати та інтерпретувати світові конструкти³⁹.

Соціально-конструктивістська позиція дискурс-аналізу базується на інтерпретації мови крізь призму структуралістської або постструктуралістської лінгвістики⁴⁰. В цілому, для релевантного розкодування дискурсу потрібно використовувати мультиперспективний аналіз. Він полягає в об'єднанні різних методів при аналізі дискурсу чи дискурсивних практик. Проблема в цьому контексті може полягати у відсутності суміжності між методами, оскільки відмінна методологія може створювати еклектику мультиперспективного аналізу, тобто деякі елементи виключають один одного. Загалом можна виділити наступні характеристики дискурс-аналізу: критичний підхід до трактування певного знання; історична та культурна обумовленість; зв'язок між знаннями та соціальними процесами. Перша характеристика полягає в розумінні інформації про дійсність крізь призму верифікації або фальсифікації. Це обумовлено тим, що уявлення про світ виникають через категоризацію знань за допомогою дискурсу. Друга характеристика полягає в подоланні

³⁹ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - 352 с.

⁴⁰ Там само с. 18-20

фундаменталізму, тобто декодуванні знання через метатеорію. В межах цієї властивості дискурс-аналізу потрібно розуміти, що дискурс відіграє соціалізуючу функцію і відображає антиесенціалізм. Третя характеристика дискурс-аналізу репрезентує конструювання уявлень про світ в розрізі динаміки соціальних процесів. Вони конституують уявлення про реальність⁴¹.

Теорія дискурсу Е.Лаклау та Ш.Муфф апелює до ідеї, що дискурс формує соціальне поле за допомогою значень⁴². Змінність і мінливість значень демонструє динамічність дискурсу. На думку вище описаних авторів, жоден дискурс не є завершеним. Це обумовлено перманентним оновленням і розумінням дискурсу в розрізі кооперації або взаємодії з іншими дискурсами. Центральне поняття теорії Е.Лаклау і Ш.Муфф постулює ідею про боротьбу та змагання дискурсів під час якого дискурсивне поле транслює домінантні значення в мову. Загалом, автори вважають, що ми отримуємо доступ до реальності через мову. Вона репрезентує та конститує реальність. Тому фізичні об'єкти отримують значення відповідно до певного дискурсу. В свою чергу, опис процесів та явищ відбувається крізь призму домінуючого дискурсу⁴³.

В сьогоденні наявне різноманітне розуміння конструювання та дешифрування мови чи системи знаків. Наприклад Е.Лаклау та Ш.Муфф вважають, що мова являє собою механізм ідей, який генерує припущення чи гіпотези про соціальну реальність в залежності від дискурсу⁴⁴. В свою чергу, засновник лінгвістичного дискурсу Ф. де Соссюр стверджував, що знаки осмислюються через дихотомію «вираження-акустичний образ». На думку французького дослідника мову потрібно мислити, як систему в системі, де «я»

⁴¹ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - С. 22-25

⁴² Там само с. 26

⁴³ Там само с. 27-29

⁴⁴ Там само с. 30

не співвідноситься з реальністю, а виникає через соціальні домовленості. Також, в межах аналізу дискурсу варто звернути увагу на цінність знаків у відмінності між ними. Це обумовлено тим, що значимість і сенс смислових конструктів виникає не завдяки відношенню до реальності, а через внутрішнє співвідношення до мережі знаків. Використання постструктуралістського підходу в попередній тезі демонструє трансформацію значень смислових конструктів в залежності від контексту та зміни ролей в соціальній ієрархії дискурсів, що протистоять один одному⁴⁵.

Фундаментальні характеристики теорії дискурсу Е.Лаклау та Ш.Муффа відображені в концепції «археології знання» та «генеалогії» М.Фуко⁴⁶. Теорія дискурсу використовує археологічну фазу М.Фуко під час аналізу дискурсу. Вона декодується, як сукупність правил за допомогою яких можна вважати дискурс істинним в певну історичну епоху. Загалом, спільність поглядів М.Фуко та Е.Лаклау і Ш.Муффа простежується в розумінні знання. Автори вважають, що знання знаходиться за межами дійсності, оскільки його детермінують домінуючі режими і структури дискурсів. Тому структурні моменти дискурсу визначають істинність або хибність знання в історичному вимірі. В цілому вище описані дослідники стверджують, що існує незліченна кількість формулювань якими можна описувати реальність. Однак, при конструюванні соціальної дійсності відбувається використання дискурсів та смислових конструктів, які визначені історично⁴⁷. В цьому контексті, дискурс являє собою групу тверджень, які обмежені інституційно-нормативними рамками, як наслідок істина в дискурсі проявляється відносно історично-дискретного фрейму. Це свідчить про ілюзорність конструювання універсальної істини, оскільки дискурс репрезентує обмежену реальність.

⁴⁵ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - С. 31-34

⁴⁶ Там само с. 35

⁴⁷ Там само с. 36-37

На думку М.Фуко, рамки діяльності та функціонування суспільства визначає влада, яка має дуалістичний облік, тобто проявляється в репресивній та продуктивній іпостасях⁴⁸. Репресивність кратологічного дискурсу проявляється в нав'язуванні використовуваних сенсів. В свою чергу, продуктивність владного дискурсу простежується в процесі витворення знань та конституювання дискурсу в соціальній дійсності. Також, французький постструктураліст вважає, що влада деперсоніфікована і множинна, як наслідок вона витворює соціальне знання використовуючи паноптичну практику психологічного впливу на індивідів. Тому влада конструює дискурс, який визначає суб'єктивацію індивідів та уявлення про об'єкти реальності. Це призводить до метаморфози дискурсу, коли людина не виражає себе через мову, оскільки є її продуктом. На противагу цьому, мова говорить через особистість. В цій ситуації суб'єкт децентрований, оскільки пронизаний дискурсом домінуючої ідеології. За М.Фуко подолання контролю дискурсу або мови за індивідом відбувається, коли особа продукує ідеї, які деконструюють пануючий дискурс. Це призводить до утворення гібридного дискурсу⁴⁹.

Основна робота, що розкриває теорію дискурсу Е.Лаклау та Ш.Муффа була опублікована в 1985 році та має назву «Гегемонія та соціалістична стратегія»⁵⁰. В книзі поняття «соціальне» трактується, як дискурсивна конструкція, оскільки всі інститути та їх агенти продукують домінуючий дискурс. Також, в праці стверджується, що соціальне явище ніколи не буває завершеним чи повним. Це обумовлюється впливом різних дискурсів, які борються за панування. Загалом, в області соціального створюється мережа значень, які взаємопов'язані між

⁴⁸ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - С. 38

⁴⁹ Там само с. 39-42

⁵⁰ Laclau E. Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics. - [Електронний ресурс] / E. Laclau, C. Mouffe – Режим доступу: <https://libcom.org/files/ernesto-laclau-hegemony-and-socialist-strategy-towards-a-radical-democratic-politics.compressed.pdf>. (дата звернення 20.03.2020). – Назва з екрана.

собою. Тому завдання дискурс-аналізу полягає у виявленні особливостей протистояння знакових систем різних дискурсів для встановлення їх позицій в ієрархії соціальних зв'язків⁵¹.

В напрацюваннях Е.Лаклау та Ш.Муффа дискурсивні процеси охоплюють систему знаків, яка взаємодіє з соціальним зрізом⁵². Це обумовлено критичним прочитанням марксизму в основі якого знаходяться ідеї про взаємовідношення базису та надбудови. До базису належить економіка та засоби виробництва. В свою чергу, до надбудови можна зарахувати державу, церкву, ЗМІ, домінуючі дискурси, які визначають значення в суспільстві. Ядром прогресу виступає економіка, яка забезпечує детермінування базису надбудови та формує дискурсивні процеси. На думку Е.Лаклау та Ш.Муффа поняття ідентичності соціальних груп та дискурсу є динамічними в соціально-економічному вимірі. Тому вибудовування об'єктивного знання відбувається безпосередньо за допомогою пануючого дискурсу, який наповнює значеннями смислові конструкти⁵³.

Вище описані дослідники вважають, що політика є фундаментальною складовою конструювання або визначення мислення і дії, тобто політична артикуляція визначає соціальне⁵⁴. Також, автори стверджують, що сприйняття реальності відбувається за допомогою трактувань та інтерпретацій, що знаходяться в структурі домінуючого дискурсу. Він формує систему значень, які ретранслюються в мову суспільства та детермінують соціальний вимір. Загалом, наявність трансформації та створення значень являє собою політичний акт, який конститує соціальне. В розрізі ідей Е.Лаклау та Ш.Муффа, політика

⁵¹ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - 352 с.

⁵² Там само с. 45

⁵³ Там само с. 46-47

⁵⁴ Там само с. 67-68

здійснює організацію суспільства та прагне виключити інші форми організації індивідів, тобто соціально-політичні агенти конституують власний дискурс⁵⁵.

В сьогоденні можна спостерігати асиміляцію чи поглинання дискурсом дійсності⁵⁶. Основна проблема полягає в тому, що соціальні групи та індивіди сприймають відсутність референта або використання конотацій в смислових конструктах крізь призму об'єктивності. Це обумовлено обмеженням критицизму сприйняття та декодування соціальної дійсності. Низький рівень політичної свідомості та культури в каузальному зв'язку продукує відсутність альтернативних дискурсів, які можуть деконструювати кратологічний дискурс. Загалом, Е.Лаклау та Ш.Муфф вважають, що об'єктивність осмислюється суспільством крізь призму історичного результату. Він формується через політичне протистояння та проходження соціальних процесів, як наслідок об'єктивність можна ототожнити з домінуючим дискурсом або його ідеологією⁵⁷.

Засновники теорії дискурсу вважають, що влада не репрезентується під час впливу однієї людини на іншу⁵⁸. Вона актуалізується в створенні або конструюванні соціального. Основною ознакою влади можна вважати вміння стирати межі між домінуючим політичним та альтернативним дискурсом. В цьому контексті варто розуміти, що сприйняття світу чи соціальних процесів відбувається під впливом різних структур, які можуть видозмінюватися, але за межі яких неможливо вийти. Тому суспільство не може мислити поліекранно та визначати процеси в категоріях об'єктивної стабільності. Додатково обмеженість репрезентації світу детермінована різними значеннями знакових

⁵⁵ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - С. 69-71

⁵⁶ Там само с. 72

⁵⁷ Там само с. 73-76

⁵⁸ Там само с. 77

систем в залежності від специфіки дискурсу. В свою чергу, це продукує відмінність сенсів при артикуляції у межах структури⁵⁹.

При описі політичної складової в домінуючому дискурсі пропонуємо звернути увагу на розуміння неоколоніалізму в поглядах Е.Лаклау та Ш.Муфф. Обидва дослідники належать до лівого ідеологічного спектру, як наслідок скептично ставляться до ліберальних та демократичних ідеологем⁶⁰. Загалом, автори відстоюють ідеї про взаємовідносини між соціальними групами та державним апаратом, які базуються на неомарксистській доктрині. Тому дослідники стверджують, що демократія за допомогою глобальних процесів прагне імплементувати свою структуру соціального порядку за допомогою дискурсу в інші країни⁶¹. Це можна простежити в політичній сфері, де відбувається демократична ізоморфізація інститутів влади у різних країнах світу, та економічній площині за допомогою сакралізації ідеї про саморегулюючий вільний ринок⁶².

В 21 столітті неоколоніальна ідея Е.Лаклау та Ш.Муфф зазнала еволюції та була розвинута в поглядах дослідниці колоніальних студій К.Толлбер⁶³. Остання стверджує, що європейський ліберально-демократичний дискурс та ідеологія не обмежується колонізацією політично-економічного сегменту, а впливає на формування ціннісного виміру в цілому. Дослідниця стверджує, що

⁵⁹ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипс Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - С. 78-79

⁶⁰ Що таке популізм: теорія Ернесто Лаклау. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/sho-take-populizm-teoriya-ernesto-laklau/>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.

⁶¹ Там само.

⁶² Неоколониалистские теории. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.booksite.ru/fulltext/1/001/008/081/128.htm>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.

⁶³ «Your DNA Is Our History»: Genomics, Anthropology, and the Construction of Whiteness as Property. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.jstor.org/stable/10.1086/662629?seq=1#metadata_info_tab_content. (дата звернення 25.03.2020). – Назва з екрана.

в наш час політика проникає в науку та технології, щоб легітимно продемонструвати аномальність поведінки та діяльності соціальних груп, які проживають не в державах-членах ЄС⁶⁴. В цьому контексті науковець апелює до того, що після Другої Світової війни був створений фундамент академічного знання, де на вершині розвитку існував демократичний ідеал. Наслідком цього стало впровадження оцінки розвитку добробуту або ефективності держави і суспільства крізь призму прозахідного ліберально-демократичного фрейму⁶⁵.

На основі узагальнення і концептуалізації вище описаних тез щодо неоколоніалізму в перспективі Е.Лаклау, Ш.Муфф та К.Толлбер, ми сконструювали поняття «неоколоніальний дискурс». Воно дасть змогу зафіксувати експансіоністський дискурс смислових конструктів під час аналізу програмних положень політичних партій ЄС в період 2014-2019 років. Також, вище зазначене поняття декодує сфери та галузі в яких проявляється неоколоніальний дискурс в програмах партій ЄС.

Теорія дискурсу концептуалізується в розрізі ідей марксизму та структуралізму⁶⁶. Автори розуміють сутність знаків за допомогою поняття «вузлова точка». Це демонструє структуралістську інтерпретацію знаків, як елементів певної системи. Загалом, варто розуміти, що фіксація будь-яких значень, смислових конструктів та їх сенсів умовна, оскільки знакові системи мінливі. Знаки в дискурсі називаються моментами. Вони є вузлами, які відділяють одне значення від іншого, тобто займають різні диференціальні позиції. Також, знаки можуть взаємодетермінувати та визначати сутнісне

⁶⁴ «Your DNA Is Our History»: Genomics, Anthropology, and the Construction of Whiteness as Property. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.jstor.org/stable/10.1086/662629?seq=1#metadata_info_tab_content. (дата звернення 25.03.2020). – Назва з екрана. - С. 3-6

⁶⁵ Там само с. 7-9

⁶⁶ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - 352 с.

наповнення один одного. В свою чергу, дискурс базується навколо вузлових точок. Поняття «вузлова точка» в поглядах Е.Лаклау та Ш.Муфф розуміється, як привілейовані знаки навколо яких структуруються та набувають значення інші знакові системи. Загалом, знаки, які є вузловими точками первинно порожні. Однак, в процесі інтеграції смислового конструкту в дискурс, вузлові точки починають відображати смислове навантаження дискурсу. В цьому контексті варто зазначити, що вузлова точка не обов'язково обмежується смисловим конструктом і може персоніфікуватися в ідеології⁶⁷.

Враховуючи вище описану інформацію, в межах цього дослідження при аналізі програмних положень політичних партій ЄС, ми частково видозмінили інтерпретацію поняття «вузлова точка» для підвищення релевантності аналізу. Вище описаний смисловий конструкт охоплюватиме основні ідеології, які відображені в дискурсі програмних положень політичних партій ЄС в період 2014-2019 років. Це дасть змогу цілісно простежити формування структури дискурсу крізь призму ідеологічного спектру. В свою чергу, запропоноване розуміння поняття «вузлова точка» Е.Лаклау та Ш.Муфф обмежене аналізом домінуючих знаків, які розкодовують програму партій ЄС імпліцитно, як наслідок не здійснюється концептуалізоване осмислення програми політичних партій ЄС крізь призму ідеологій.

В контексті дискурс-аналізу партій ЄС в період 2014-2019 років на основі поняття «вузлова точка» важливу роль відіграє розуміння популізму. Ми не декодували розуміння цієї категорії в попередньому підрозділі, оскільки розуміння або визначення понять «ідеологія» та «утопія» К.Маннгейма поляризоване від методології дефініювання поняття «популізм» в концепції

⁶⁷ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. – С. 60-61

Е.Лаклау⁶⁸. В свою чергу, пояснення особливостей популізму ми здійснюватимемо з точки зору розуміння ідеології в теорії дискурсу. Уніфіковано, термін «популізм» розуміється, як означення пустопорожньої риторики, яку транслює політичний суб'єкт народу або суспільству. Однак, Е.Лаклау в своїй праці «Про популістський розум» критикує поверхнєве розуміння популізму в ліберальній науці. Також, дослідник стверджує, що популізм може бути виправданий в будь-якій демократії. В цілому, проблема визначення популізму обумовлена науковими фреймами встановленими прозахідним академічним дискурсом. Тому дефініювання поняття «популізм» здійснюється крізь призму негативних смислових конструктів, зокрема: «маніпуляція»; «ірраціональність»; «антиінтелектуалізм». Загалом, автор відкидає поняття «класу» для означення певної страти, оскільки вважає його архаїчним. Це обумовлено перманентною трансформацією соціального порядку в сьогоденні⁶⁹.

На думку Е.Лаклау, універсально врахувати та визначити всі складові або характеристики поняття «популізм» неможливо. Науковець стверджує, що помилково намагатися встановити або визначити соціальну групу до якої апелює чи звертається популізм. Це обумовлено мінливістю дискурсу, який в залежності від контексту апелює до різних груп. Автор праці «Про популістський розум»⁷⁰ створив 24 критерії за якими визначає наявність або відсутність популізму в певній ідеології. За методикою науковця в реальності

⁶⁸ Що таке популізм: теорія Ернесто Лаклау. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/sho-take-populizm-teoriya-ernesto-laklau/>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.

⁶⁹ Що таке популізм: теорія Ернесто Лаклау. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/sho-take-populizm-teoriya-ernesto-laklau/>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.

⁷⁰ Laclau E. On Populist Reason. - [Електронний ресурс] / Ernesto Laclau – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=_LBBy0DjC4gC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. (дата звернення 23.03.2020). – Назва з екрана.

відсутні кейси, які відповідають всім ознакам популізму. Також, Е.Лаклау вважає, що помилково ставити знак рівності між популізмом та риторикою, оскільки популістичний дискурс впливає на сутнісне наповнення або конфігурацію політичного виміру. Загалом, популізм являє собою тип дискурсу, який створює суб'єктів соціальної дійсності та забезпечує кластеризацію суспільства на групи. Звідси можна зробити узагальнення, що популізм конструює структури, які визначають реальність, як наслідок популізм використовуючи та продукуючи віртуальний дискурс реально впливає на соціально-політичні процеси в державі. Історія розуміння популізму засвідчує, що перші спроби пояснення цього поняття були здійснені в 19 столітті Г.Ле Боном. Він інтерпретував популізм, як корозію та патологію, тобто вважав популістичний дискурс неповноцінним або девіантним. Однак, в епоху постмодерну відсутність аргументів або доказової бази при трансляванні смислових конструктів можна вважати способом виразити уявлення про світ, які знаходяться за межами кратологічного дискурсу⁷¹.

На думку Е.Лаклау багаторазове відтворення чи повторення складає фундамент соціального порядку⁷². В свою чергу, афективні зв'язки формують поведінку та дії маси, а ідентичність конструює уявлення про світ певної соціальної групи. Враховуючи вище описану інформацію, можна узагальнити, що популізм здійснює реальний вплив на функціонування соціально-політичного виміру. Також, неомарксистський дослідник описує прагнення популізму розмити межі між реальністю та гіперреальністю⁷³. Тому центральною логікою популізму можна вважати маркування дійсності за

⁷¹ Laclau E. On Populist Reason. - [Електронний ресурс] / Ernesto Laclau – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id= LBBY0DjC4gC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. (дата звернення 23.03.2020). – Назва з екрана. - С. 18-32

⁷² Там само с. 45-47

⁷³ Там само с. 48-57

допомогою ідеалів. Дискурс популізму використовується для демонстрації зближення еліти з народом при їх поляризації де-факто.

Неомарксистський дослідник Е.Лаклау звертає увагу на присутність популістичної складової в будь-якій ідеології правого або лівого спектру⁷⁴. Також, в популістському дискурсі використовується дихотомія «або-або», яка виключає наявність більше двох варіантів розуміння та вирішення проблеми. На думку дослідника, популізм найчастіше використовується для означення боротьби проти бюрократичного апарату та уряду. Загалом, популізм не відповідає на очікування соціальних груп, а конструює їх основні ідеї та преференції. В цьому контексті варто зазначити, що популізм потребує незадоволеності суспільства або його окремих страт відносно функціонування держави. Враховуючи фіктивність ідеї створення ідеального порядку на практиці можна говорити про перманентну незадоволеність суспільних груп та присутність популізму в соціальних структурах дискурсу⁷⁵.

Аналізуючи вище описані ідеї щодо популізму Е.Лаклау, в процесі їх операціоналізації ми виокремили наступні індикатори: «розмитість інтерпретацій»; «дихотомія вирішення проблем»; «поліаспектність». Вище описані індикатори буде використано під час аналізу програмних положень політичних партій ЄС в період 2014-2019 років крізь призму популізму в другому та третьому розділах дослідження. Загалом, перший індикатор «розмитість інтерпретацій» мислиться, як невизначеність формулювань дискурсу. Він дає змогу виявити конотативність або відсутність референта в смислових конструктах програм партій ЄС. Другий індикатор означає

⁷⁴ Від Грамші до Лаклау й назад: відповідь на огляд «Про популістський розум». - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/gramsci-laclau-populism/>. (дата звернення 21.03.2020). – Назва з екрана.

⁷⁵ Що таке популізм: теорія Ернесто Лаклау. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/who-take-populism-teoriya-ernesto-laklau/>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.

пропагування вирішення проблеми на основі виключно двох альтернатив за принципом «або-або». Це сприятиме фіксації обмеженості альтернатив, як наслідок плюралізму можливостей при вирішенні проблем в програмах партій ЄС. Третій індикатор взаємодіє з першим і позначає різні сегменти, які кодує партія ЄС в своїй програмі. На основі цього індикатору ми проаналізуємо наявність або відсутність структурної логіки реалізації ідей, що відображені в програмі партій ЄС.

Незважаючи на вище описане поняття «вузлова точка» дослідники Е.Лаклау та Ш.Муфф вважають, що для поліаспектного дискурс-аналізу варто звернути увагу на наступні компоненти або центральні поняття декодування дискурсу: «елементи дискурсу» та «мінливі або змінні знаки»⁷⁶. На думку науковців, поняття «елемент дискурсу» відображає знаки, які мають потенційно поліаспектну кількість інтерпретації, тобто вони полісемантичні. В свою чергу, дискурс створює певну замкнутість значень, що відчужує смислову невизначеність або флуктуацію⁷⁷. Друге поняття - «мінливі знаки» актуалізується через боротьбу дискурсів, які мають на меті їх закодувати. Тому «змінні знаки» відображають внутрішнє та зовнішнє визначення смислових конструктів дискурсом. В цілому, кожне вираження, яке осмислюється крізь призму дискурсу можна вважати актом редукції, оскільки встановити вичерпне значення неможливо. Також, Е.Лаклау і Ш.Муфф описують дискурси, як незавершені структури в певних площинах. Це обумовлено процесом артикуляції, який продукує перманентну мінливість чи динамічність значень⁷⁸.

В межах цього дослідження, на основі аналізу напрацювань Е.Лаклау та Ш.Муфф стосовно дискурс-аналізу, ми використовуватимемо наступні поняття

⁷⁶ Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипп Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - 352 с.

⁷⁷ Там само с. 55-57

⁷⁸ Там само с. 58-62

під час дискурс-аналізу програмних положень політичних партій ЄС: «вузлова точки»; «момент дискурсу»; «елементи або мінливі значення дискурсу». Перше поняття було проаналізований та концептуалізований в цьому підрозділі вище. Друге поняття розуміється крізь призму значень, що визначають сутнісне наповнення смислових конструктів. Це дасть змогу з'ясувати внутрішнє наповнення дискурсу та його ключових знакових систем в програмних положеннях політичних партій ЄС. Третє поняття позначає зміну або трансформацію значень, які кодують смисловий конструкт. Загалом, це сприятиме виявленню процесів перекодування та реінтерпретації знакових систем в залежності від контексту. Зміна значень в різних сегментах програм однакового смислового конструкту обумовлюється мінливістю ідеологій партії. поняття «елементи дискурсу» взаємодіє з індикатором «момент дискурсу», оскільки допомагає виявити боротьбу дискурсів у рамках однієї програми. Додатково, дискурс-аналіз на основі цих індикаторів дасть змогу виявити цінності та інтереси, які виключені в програми партій ЄС в період 2014-2019 років.

Отже, в цьому розділі ми здійснили опис та аналіз центральних теоретичних напрацювань К.Маннгейма, Е.Лауклау та Ш.Муффа, які складають основу методології цієї дослідницької роботи. Визначили розуміння поняття «ідеологія» в поглядах К.Маннгейма, що дало змогу концептуалізувати критерій «ідеологічний потенціал», який диференціюватиме партії ЄС на повні або часткові ідеології. Декодували ідеї К.Маннгейма щодо розуміння поняття «утопія», на основі чого було створено наступні індикатори: «соціальна підтримка»; «реалізація ідей в теперішньому», які дають змогу простежити ознаки утопії програм партій ЄС в період 2014-2019 років. Проаналізували ідеї Е.Лаклау стосовно розуміння популізму, що дало змогу створити наступні індикатори: «розмитість інтерпретацій»; «дихотомія вирішення проблем»;

«поліаспектність». Вище описані індикатори для аналізу популізму сприятимуть виявленню формулювань, які позбавлені референта і відображають конотативні смислові конструкти при кодуванні постулатів програм партій ЄС. Також, ми екстраполювали напрацювання Е.Лаклау та Ш.Муфф в контекст нашого дослідження, на основі чого відбулося декодування та реінтерпретація основних понять дискурс-аналізу, зокрема: «вузлова точка»; «момент дискурсу»; «елементи або мінливі значення дискурсу»; «неоколоніальний дискурс». Загалом, вище описані поняття сприяють визначенню ціннісно-ідеологічного спектру дискурсу програм партії та дають змогу простежити значення, якими контекстуально наділяються смислові конструкти програм партії ЄС в період 2014-2019 років.

2. СПЕЦИФІКА ІДЕОЛОГІЇ ТА ДИСКУРСУ ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЄС В 2014 РОЦІ

В цьому розділі буде здійснено ідеологічний та дискурсивний аналіз політичних партій ЄС, які ввійшли в Європейський парламент за результатами виборів 2014 року. Загалом, в межах цього розділу ми з'ясуємо ідеологічний спектр партій ЄС на основі аналізу їх програмних постулатів. Простежимо наявність чи відсутність утопічного потенціалу в цілях та інтересах програм політичних партій ЄС. Визначимо наявність або відсутність популістського дискурсу в програмних положеннях партій, що входять у Європейський парламент. Декодуємо ключові значення та ціннісні орієнтації смислових конструктів у програмних документах партій. Розкриємо наявність або відсутність неоколоніального дискурсу в програмах партій ЄС.

Аналіз наявності ознак ідеології та утопії в програмних положеннях партій ЄС в 2014 році буде здійснено при використанні наступних індикаторів: «ідеологічний потенціал», «соціальна підтримка», «реалізація ідей в теперішньому». Дослідження популізму в програмах політичних партій ЄС відбуватиметься на основі наступних індикаторів: «розмитість інтерпретацій»; «дихотомія вирішення проблем»; «поліаспектність». В свою чергу, декодування дискурсу програм політичних партій ЄС буде здійснено на основі наступних понять: «вузлова точка», «елементи дискурсу», «момент дискурсу», «неоколоніальний дискурс».

2.1 Ідеологічний спектр програм політичних партій ЄС в 2014 році

Пропонуємо розпочати аналіз програмних положень політичних партій ЄС з опису результатів виборів до Європейського парламенту в 2014 році. Це дасть змогу з'ясувати, які партії отримали мандати на представництво своїх інтересів в одному із законодавчих органів влади ЄС, тобто Європейському парламенті.

Загалом, в 2014 році Європейський парламент складався з наступних партій: «Європейська народна партія», «Проевропейська партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Євроскептики», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених», «Альянс за пряму демократію в Європі», «Європа націй та свобод», «Радикальні євроскептики»⁷⁹.

Вище описані партії сформували наступні фракції: «Європейська народна партія», «Альянс соціалістів та демократів», «Європейські консерватори та реформісти», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейське об'єднання зелених та лівих Півночі», «Зелені - Європейський вільний альянс», «Європи, свободи та прямої демократії», «Європи, націй та свобод»⁸⁰. В цьому контексті варто зазначити, що кодифікованих програм партій, які сформували фракції «Європи, свободи та прямої демократії» та «Європи, націй та свобод» не було зафіксовано, як наслідок аналіз ідеології та дискурсу програмних положень цих фракцій неможливо здійснити. Додатково звертаємо увагу, що програмні постулати фракцій ідентичні програмним документам партії, яка їх створила. Тому використання понять «партія» або «фракція» відносно програми, що декодується позначає однакові погляди партії та фракції.

Первинно ми здійснимо ідеологічний аналіз програми партії, яка має назву «Європейська народна партія»⁸¹. Вище описана партія спільно з «Проевропейською партією» створила фракцію «Європейська народна партія», яка входить до Європейського парламенту. Загалом, партії отримали 217 з 751

⁷⁹ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

⁸⁰ Там само.

⁸¹ European People's Party group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_People%27s_Party_group. (дата звернення 30.03.2020). – Назва з екрана.

мандату, що складає 28,89% від загальної кількості місць в Європейському парламенті. Найбільше представництво та підтримку на виборах партії отримали: в ФРН 34 мандати, Польщі 22 мандати, Франції 20 мандатів⁸². В цьому контексті варто зазначити, що результати підтримки всіх партій, які утворили фракції в Європейському парламенті, ми здійснюємо крізь призму кількісного аналізу, тобто описуємо держави, де партія отримала найбільше мандатів без врахування співвідношення максимального числа місць до отриманих мандатів партією.

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище описану партію можна зарахувати до часткової ідеології. Це обумовлено відсутністю тотальної домінуючої ролі цієї партії при конструюванні особливостей функціонування ЄС та визначенні політик держав-членів ЄС. Прикладом приналежності до часткової ідеології партії «Європейська народна партія» може слугувати наявність критики ідей цієї політичної сили зі сторони ідеологічно лівих політичних партій в Європейському парламенті⁸³. Звідси можна зробити узагальнення, що «Європейська народна партія» не створила гегемонію власної ідеології на практиці в соціальній площині, оскільки опозиційні політичні партії при взаємодії з соціальними групами, які їх підтримали на виборах до Європейського парламенту 2014 року створюють осередки різноманітних інтерпретацій соціальної дійсності. Це дає змогу говорити про множинність ідеологій, що детермінують розуміння специфіки функціонування держав-

⁸² European People's Party group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_People%27s_Party_group. (дата звернення 30.03.2020). – Назва з екрана.

⁸³ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

членів ЄС та ЄС в цілому. Тому «Європейська народна партія» зараховується до часткової, а не повної чи тотальної ідеології⁸⁴.

За індикатором «соціальна підтримка» варто зазначити, що проаналізована партія отримала значну кількість мандатів за результатами виборів до Європейського парламенту в 2014 році⁸⁵. Це дає змогу говорити про наявність осіб та соціальних груп, які відтворюють ідеологічний конструкт запропонований партією «Європейська народна партія» в теперішньому. В порівнянні з іншими партіями електоральна підтримка у вище описаної партії найбільша на наднаціональних виборах 2014 року, як наслідок її інтереси та цінності є превалюючими в процесі продукування політики ЄС, але не гегемоністськими через наявність інших легітимних ідеологічних альтернатив⁸⁶. Тому партія за цим показником не демонструє ознак утопії. Додатково, зарахування партії до часткової ідеології буде опосередковано розкрито при аналізі програми партії на основі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат, оскільки на практиці наявні її цінності та інтереси в державах-членах ЄС. Однак, паралельно з попереднім формулюванням можна простежити інтереси, які не були реалізовані де-факто. До ідей та інтересів, що здійснила партія і вони репрезентовані в соціальній дійсності, можна зарахувати наступні: функціонування ліберально-демократичного, капіталістичного ринку; знаходження нових ринків збуту товарів і надання послуг; покращення кооперації між державами-членами ЄС;

⁸⁴ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

⁸⁵ European People's Party group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_People%27s_Party_group. (дата звернення 30.03.2020). – Назва з екрана.

⁸⁶ Там само.

інвестиції в технології, які забезпечують виробництво з низьким рівнем вуглецю; підтримка принципу «сталого розвитку» для стимулювання конкуренції та інновацій в економічному сегменті; розвиток малого і середнього бізнесу⁸⁷. В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: подолання дезінформації в ЗМІ; запобігання старінню європейської нації; збільшення кількості робочих місць; перехід всіх держав на єдину валюту; підвищення ефективності зовнішньої політики⁸⁸. На основі вище описані індикаторів можна простежити подвійний характер програми аналізованої партії ЄС. З однієї сторони, можна спостерігати часткову реалізацію цілей партії в дійсності. З іншого боку, можна простежити наявність постулатів партії, які не реалізовані партією на практиці. Тому, враховуючи вище описану інформацію можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. Натомість цілі партії, які були реалізовані засвідчують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології за критерієм «ідеологічний потенціал» та ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому», пропонуємо перейти до декодування популізму програми партії «Європейська народна партія» на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було виділено наступні ідеї у програмі партії, які декодуються без детального пояснення: ЄС має поширювати та захищати інтереси та цінності у всьому світі; європейська економіка має забезпечити матеріальний добробут та збільшення робочих місць; забезпечення мобільності в межах ЄС; стабілізація відносин з Східною Європою; відстоювання прав людини⁸⁹. Узагальнюючи вище описану інформацію можна

⁸⁷ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

⁸⁸ Там само с. 5-12

⁸⁹ Там само с. 5-15

спостерігати наявність розмитості формулювань в програмі партії «Європейська народна партія». Це демонструє популістський характер в сегментах або частинах програми партії, які зазначені вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії можна простежити наступні формулювання, які відображають бінарний дискурс: банки в межах функціонування ЄС повинні дотримуватися єдиних ліберально-демократичних кодифікованих правил, в іншому випадку відбудуватиметься стагнація економіки держав-членів ЄС та ЄС в цілому; потреба в колективній кооперації держав, які входять до ЄС при вирішенні глобальних проблем, на противагу цьому фрагментарність та одиничність подолання викликів призведе до втрати ЄС своєї провідної ролі в світі; забезпечення миру та стабільності світу можливо, коли принципи та цінності ЄС будуть легітимовані у всьому світі, в іншому випадку світ буде незахищеним від тероризму, авторитаризму та гендерного насильства⁹⁰. Генералізуючи описані тези партії, варто зазначити, що вони демонструють наявність популістського дискурсу програми партії «Європейська народна партія» в контексті вище декодованих реформ.

За індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії описує значну кількість реформ, зокрема: політичного, соціально-економічного, культурно-ціннісного, безпекового, міжнародного характеру⁹¹. Детальна інформація щодо всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Європейська народна партія» описана при аналізі ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Загалом, на основі цієї інформації можна зробити узагальнення, що програма партії охоплює широкий спектр проблем та

⁹⁰ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

⁹¹ Там само с. 9-18

реформ щодо їх вирішення. Тому програму партії за індикатором «поліаспектність» можна вважати популістською.

Друга партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських соціалістів»⁹². Вона сформувала коаліцію під назвою «Альянс соціалістів та демократів». Загалом, партія отримала 190 з 751 місць, що складає 25,29% від загальної кількості мандатів в Європейському парламенті. Найбільшу кількість підтримки та представництва на виборах альянс отримав: у Італії 31 місце, ФРН - 27 місць, ВБ - 20 місць⁹³.

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище зазначену партію можна зарахувати до часткової ідеології. Це детерміновано відсутністю провідної ролі партії «Партія європейських соціалістів» при створенні специфіки функціонування ЄС та визначенні вектору розвитку держав-членів ЄС⁹⁴. Загалом, прикладом, який ілюструє частковий ідеологічний потенціал аналізованої партії можна вважати наявність дискредитації цього політичного об'єднання з боку «Європейської народної партії»⁹⁵. На основі цього можна зробити висновок, що «Партія європейських соціалістів» не забезпечила превалюючу роль своєї ідеології в дійсності, оскільки партії, які не підтримують соціалістів при взаємодії з своїм електоратом, створюють дискурси та соціальні конструкти розуміння реальності відмінні від соціалістичних. Це дає змогу простежити плюралізм ідеологій в Європейському парламенті, що визначають

⁹² Progressive Alliance of Socialists and Democrats. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive Alliance of Socialists and Democrats](https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive_Alliance_of_Socialists_and_Democrats). (дата звернення 05.04.2020). – Назва з екрана.

⁹³ Там само.

⁹⁴ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://en.wikipedia.org/wiki/2014 European Parliament election](https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election). (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

⁹⁵ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

осмислення специфіки функціонування держав-членів ЄС та союзу загалом⁹⁶. Тому «Партія європейських соціалістів» належить до часткової ідеології.

За індикатором «соціальна підтримка» партія, яка аналізується здобула 190 місць в Європейському парламенті на виборах 2014 року⁹⁷. Це дає змогу говорити про наявність суспільних та соціальних груп, які відтворюють ідеологію сконструйовану партією «Партія європейських соціалістів» в сьогоденні. При порівняльному аналізі рівня підтримки соціалістичної партії з іншими політичними одиницями можна зрозуміти, що партія «Партія європейських соціалістів» зайняла друге місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті⁹⁸. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити узагальнення, що інтереси та цінності партії є одними з домінуючих в процесі створення політики ЄС, але не тотальними через наявність інших політичних партій, які мають легітимовані ідеології в межах функціонування Європейського парламенту. Загалом, партія за цим індикатором не ілюструє ознак утопії. Також, варто звернути увагу, що додаткові аргументи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії крізь призму індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат. Це обумовлено тим, що на практиці простежується реалізація постулатів та ідеологем програми партії в державах-членах ЄС. Однак, паралельно з цим можна простежити цілі, які не були реалізовані де-факто. До постулатів, що були реалізовані партією можна

⁹⁶ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

⁹⁷ Progressive Alliance of Socialists and Democrats. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive_Alliance_of_Socialists_and_Democrats. (дата звернення 05.04.2020). – Назва з екрана.

⁹⁸ Там само.

зарахувати наступні: відстоювання прав працівників та профспілок; посилення нормативно-правового регулювання за несплату податків; запобігання корупції на національному рівні; скорочення викидів вуглецю та забезпечення вторинної переробки сировини⁹⁹. В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними можна віднести наступні: рівна та гідна оплата праці чоловіків та жінок; надання пріоритету інноваціям, які повинні сприяти екологізації економіки; зменшення матеріально-економічного розриву між населенням держав-членів ЄС; подолання насильства над жінками та будь-яких проявів дискримінації; покращення мобільності громадян держав-членів ЄС під час переміщення в країнах Європи¹⁰⁰.

Враховуючи вище описаний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» можна простежити подвійний характер аналізованої партії ЄС. З одного боку, можна простежити часткову реалізацію цілей партії «Партія європейських соціалістів» в реальності. З іншої сторони, можна зафіксувати наявність цілей партії, які не були конституювані партією на практиці. В цілому, беручи до уваги вище описану інформацію можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. Натомість цілі партії, які були реалізовані засвідчують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології та визначивши наявність або відсутність ознак утопії партії «Партія європейських соціалістів», пропонуємо перейти до розкодування популізму програми партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було виділено наступні ідеї у програмі партії, які декодуються без детального пояснення: трансформація ліберального ринку ЄС; подолання

⁹⁹ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁰⁰ Там само с. 2-5

матеріальної асиметрії між громадянами держав-членів ЄС; екологізація економіки та сприяння запобіганню змін клімату¹⁰¹. Узагальнюючи вище описану інформацію, можна спостерігати наявність розмитості формулювань в програмі партії «Партія європейських соціалістів». Це репрезентує наявність популістського дискурсу в сегментах або частинах програми партії, які зазначені вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було зафіксовано тез або смислових конструктів, які репрезентують бінарний дискурс¹⁰². Тому за цим індикатором партія «Партія європейських соціалістів» не демонструє ознаки чи характеристики популістського дискурсу в своїй програмі. В свою чергу, за індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії не описує значну кількість соціальних сегментів, які потребують реформування, оскільки вона зосереджує увагу на трансформації вільного ринку, подоланні проявів дискримінації або сексизму, пропагуванні збереження навколишнього середовища¹⁰³. Загалом, детальна інформація всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Партія європейських соціалістів» описана при аналізі ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Також, на основі цієї інформації можна зробити узагальнення, що програма партії не охоплює широкий спектр проблем та реформ щодо їх вирішення. Тому програма партії за вище описаним індикатором не відображає популізму.

¹⁰¹ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁰² Там само с. 3-5

¹⁰³ Там само с. 2-6

Третя партія, аналіз ідеології якої буде здійснено, має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі»¹⁰⁴. Вище описана партія спільно з партією «Євроскептики» сформувала фракцію під назвою «Європейські консерватори та реформісти». Загалом, партії отримали 74 з 751 мандату, що складає 9,85% від загальної кількості місць в Європейському парламенті. Найбільше представництво та підтримку на виборах фракція отримала в ВБ - 19 мандатів, Польщі - 16 мандатів, ФРН - 6 мандатів¹⁰⁵.

За індикатором «ідеологічний потенціал» партію «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» можна зарахувати до часткової ідеології. Це обумовлено відсутністю домінуючої ролі партії під час визначення специфіки функціонування ЄС та детермінуванні вектору розвитку держав-членів ЄС¹⁰⁶. Загалом, прикладом, який ілюструє частковий ідеологічний потенціал аналізованої партії можна вважати наявність дискредитації цього політичного об'єднання з боку «Партії європейських соціалістів»¹⁰⁷. На основі цього можна зробити висновок, що партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» не створила фундаментальну роль своєї ідеології в дійсності, оскільки партії, які мають ідеї протилежні від консервативно-реформістських при взаємодії зі своїм електоратом, створюють дискурси розуміння реальності відмінні від ідеології аналізованої партії. Це дає змогу говорити про поліекранність ідеологій в Європейському парламенті, що визначають декодування специфіки

¹⁰⁴ European Conservatives and Reformists. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Conservatives_and_Reformists. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁰⁵ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁰⁶ Там само.

¹⁰⁷ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

функціонування держав-членів ЄС¹⁰⁸. Тому партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» належить до часткової ідеології.

За індикатором «соціальна підтримка» партія, яка аналізується, здобула 74 місця в Європейському парламенті на виборах 2014 року¹⁰⁹. Це дає змогу говорити про наявність соціальних груп, які конституують ідеологію сконструйовану партією «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» на практиці. В свою чергу, під час порівняльного аналізу рівня підтримки консервативно-реформістської партії з іншими політичними одиницями можна зрозуміти, що партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» зайняла третє місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті¹¹⁰. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити висновок, що постулати та інтереси партії не є домінуючими в процесі створення політики ЄС, оскільки інші політичні партії мають вищий рівень легітимності ідеології в межах функціонування Європейського парламенту. Однак, партія за цим індикатором не демонструє ознак утопії. Додаткові аргументи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії в розрізі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат. Це ґрунтується на тому, що постулати програми партії реалізуються на практиці в державах-членах ЄС. Однак, водночас з цим можна простежити цілі програми партії, які не були реалізовані в реальності. До постулатів, що були реалізовані партією, можна зарахувати

¹⁰⁸ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁰⁹ European Conservatives and Reformists. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Conservatives_and_Reformists. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.

¹¹⁰ Там само.

наступні: вдосконалення системи освіти для розвитку професійних навиків робітників і технологічного прогресу; перехід на альтернативні джерела відновлювальної енергії¹¹¹. В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними можна віднести наступні: прагнення збільшити суверенітет держав-членів ЄС; покращення рівня мобільності громадян держав-членів ЄС в межах Європи; обмеження міграції в держави-члени ЄС; поширення ідей про мінливу кооперацію держав-членів ЄС при вирішенні глобальних питань¹¹².

Враховуючи вище описаний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому», можна простежити подвійний характер аналізованої партії ЄС. З однієї сторони, можна спостерігати часткову реалізацію цілей партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» в реальності. З іншого боку, можна зафіксувати наявність ідей та постулатів партії, які не були утверджені партією в соціальній дійсності. Загалом, зважаючи на вище описану інформацію можна простежити наявність ознак утопії в програмі партії щодо інтересів, які не були реалізовані. В свою чергу, цілі партії, які були реалізовані репрезентують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології та ознак утопії партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», пропонуємо перейти до визначення популізму в програмі партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором не було зафіксовано ідей та постулатів у програмі партії, які дешифруються без структурного пояснення алгоритму реформ¹¹³. Тому партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» не використовує дискурс, який створює

¹¹¹ Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹¹² Там само с. 3-15

¹¹³ Там само с. 3-26

абстрактні або поверхневі значення формулювань в своїй програмі. Це дає змогу стверджувати, що популізм за цим індикатором в програмі партії відсутній.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було зафіксовано смислових конструктів, які відображають бінарний дискурс¹¹⁴. Тому на основі цього індикатору партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» не демонструє ознаки популізму в дискурсі своєї програми. В свою чергу, за індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії репрезентує значну кількість соціальних сегментів, які потребують реформування, оскільки вона зосереджує увагу на трансформації інститутів ЄС, подоланні безробіття, посиленні контролю за мігрантами, зменшенні бідності та безробіття, дотриманні виробництва еко-технологій для збереження навколишнього середовища, зростанні імплементації соціальної політики в держави-члени ЄС¹¹⁵. Загалом, на основі цієї інформації можна зробити узагальнення, що програма партії охоплює плюралізм проблем та відповідно до них реформ, які потрібно здійснити для їх вирішення. Тому програма партії за індикатором «поліаспектність» відображає популізм.

Четверта партія, аналіз ідеології якої буде здійснено, має назву «Альянс лібералів та демократів за Європу»¹¹⁶. Вона створила фракцію, яка має однойменну назву «Альянс лібералів та демократів за Європу». Загалом, партія отримала 70 з 751 місця, що складає 9,32% від загальної кількості місць в

¹¹⁴ Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана. - С. 4-18

¹¹⁵ Там само с. 2-27

¹¹⁶ Alliance of Liberals and Democrats for Europe group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_of_Liberals_and_Democrats_for_Europe_group. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.

Європейському парламенті. Найбільше представництво та підтримку на виборах фракція отримала в Бельгії - 12 місць, Іспанії - 8 місць, Нідерландах - 7 місць¹¹⁷.

За індикатором «ідеологічний потенціал» партію можна віднести до часткової ідеології. Це обумовлено відсутністю домінуючої ролі партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» при забезпеченні специфіки функціонування ЄС та детермінації динаміки розвитку держав-членів ЄС¹¹⁸. В цілому, аргументом, який демонструє частковий ідеологічний потенціал аналізованої партії можна вважати наявність дискредитації цього політичного об'єднання зі сторони партії «Партія європейських лівих»¹¹⁹. На основі цього можна зробити висновок, що партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» не створила домінуючу роль своєї ідеології на практиці. Підтвердженням попередньої тези можна вважати наявність партій, які не підтримують ідеологію лібералів та демократів у Європейському парламенті. Тому, опозиційні до аналізованої партії політичні сили при взаємодії зі своїм електоратом продукують або створюють дискурсивні конструкти розуміння реальності відмінні від візії лібералів та демократів¹²⁰. Це дає змогу стверджувати, що в Європейському парламенті наявний плюралізм ідеологій, які визначають розуміння специфіки функціонування держав-членів ЄС¹²¹. Враховуючи вище описану інформацію можна узагальнити, що партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» належить до часткової ідеології.

¹¹⁷ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

¹²⁰ Там само.

¹²¹ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

За індикатором «соціальна підтримка» партія, яка аналізується здобула 70 місць в Європейському парламенті на виборах 2014 року¹²². Це дає змогу говорити про наявність представництва у вигляді суспільних груп, які утверджують ідеологію створену партією «Альянс лібералів та демократів за Європу» на практиці. В цілому, при порівняльному аналізі підтримки партії лібералів і демократів з іншими політичними одиницями можна простежити, що партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» зайняла четверте місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті¹²³. Зважаючи на вище описану інформацію можна зробити висновок, що інтереси та цінності партії не є превалюючими в процесі конструювання політики ЄС через наявність інших політичних партій, які мають вищий рівень легітимації своїх ідей та ідеології в межах функціонування ЄС. Також, варто зазначити, що партія за індикатором «соціальна підтримка» не ілюструє ознак утопії¹²⁴. Додатково, варто звернути увагу, що релевантні аргументи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії крізь призму індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат. Це обумовлено тим, що на практиці простежується реалізація постулатів та ідеологем програми партії в державах-членах ЄС. Однак, паралельно з цим можна простежити цілі, які не були реалізовані на практиці. До постулатів, що були реалізовані партією, можна зарахувати наступні: фінансування розвитку інноваційних технологій для підвищення конкурентоспроможності в економічному сегменті; будівництво

¹²² Alliance of Liberals and Democrats for Europe group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_of_Liberals_and_Democrats_for_Europe_group. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.

¹²³ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹²⁴ Там само.

підприємств та інфраструктурних об'єктів для зменшення безробіття; зменшення державних регуляторних механізмів щодо функціонування малого і середнього бізнесу; інвестиції в створення еко-технологій для збереження довкілля¹²⁵.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: розвиток малого і середнього бізнесу; торгівельні відносини мають здійснюватися відповідно до екологічних стандартів; подолання корупції та кіберзлочинності для посилення безпеки держав-членів ЄС; зростання кооперації між державами, які входять до ЄС задля підвищення економічної ефективності та безпеки Європи; подолання будь-яких форм дискримінації та насильства¹²⁶. Враховуючи вище описаний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому», можна простежити подвійний характер ідеології та утопії в партії ЄС. З одного боку, можна зафіксувати часткову реалізацію цілей партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» в дійсності. З іншої сторони, можна простежити наявність цілей партії, які не були конституювані партією в реальності. В цілому, беручи до уваги вище описану інформацію, можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. Натомість цілі партії, які були реалізовані засвідчують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології та визначивши наявність або відсутність ознак утопії партії «Альянс лібералів та демократів за Європу», пропонуємо перейти до розкодування популізму програми партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим

¹²⁵ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана.

¹²⁶ Там само с. 5-31

індикатором, було виділено наступні постулати програми партії, які декодуються без детального пояснення: боротьба з тероризмом та організованою злочинністю в державах-членах ЄС; зміцнення на практиці принципу «верховенство права»; зменшення кількості дезінформації в ЗМІ; подолання насильства та дискримінації над різними суспільними групами¹²⁷. Узагальнюючи вище описану інформацію можна спостерігати наявність розмитості формулювань в програмі партії «Альянс лібералів та демократів за Європу». Це демонструє наявність популістського дискурсу в сегментах програми партії, які описані вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було зафіксовано знакових систем, які відображають бінарний дискурс при описі реформ¹²⁸. Тому за цим індикатором партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» не ілюструє ознаки популістського дискурсу в своїй програмі. Натомість, за індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії описує значну кількість реформ, які стимулюватимуть трансформацію соціальної площини держав-членів ЄС. Загалом, партія зосереджує увагу на економічних, безпекових, соціальних, антидискримінаційних, демократичних, екологічних реформах¹²⁹. Підсумовуючи аналіз програми партії за індикатором «дихотомія вирішення проблем» варто зазначити, що детальна інформація всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» описана при декодуванні ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Також, на основі вище здійсненого аналізу можна зробити висновок, що програма партії охоплює широкий спектр проблем

¹²⁷ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана.

¹²⁸ Там само с. 8-36

¹²⁹ Там само с. 5-39

та реформ, які покликані їх вирішити. Тому програма партії за вище описаним індикатором відображає популізм.

П'ята партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських лівих»¹³⁰. Вона сформувала фракцію «Європейське об'єднання зелених та лівих Півночі». Загалом, партія отримала 52 з 751 мандату, що складає 6,92% від загального складу Європейського парламенту. Найбільше представництво і підтримку на виборах фракція отримала в Іспанії - 11 мандатів, Німеччині - 8 мандатів, Греції - 6 мандатів¹³¹.

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище описану партію можна віднести до часткової ідеології. Це обумовлено відсутністю тотальної ролі партії «Партія європейських лівих» при визначенні особливостей функціонування ЄС та реформ держав-членів ЄС¹³². Прикладом приналежності до часткової ідеології партії «Партія європейських лівих» може слугувати критика постулатів та ідеологічних преференцій цієї політичної сили зі сторони «Європейської народної партії»¹³³. Враховуючи вище описану тезу, можна зробити висновок, що «Партія європейських лівих» не змогла повністю конституювати власну ідеологію в соціальній площині, оскільки опозиційні політичні сили при кооперації з соціальними групами, які їх підтримали на виборах до Європейського парламенту 2014 року, створюють ареали інших

¹³⁰ European United Left–Nordic Green Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_United_Left%E2%80%93Nordic_Green_Left. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹³¹ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹³² European United Left–Nordic Green Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_United_Left%E2%80%93Nordic_Green_Left. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹³³ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

дискурсів для декодування соціальної дійсності¹³⁴. Це дає змогу говорити про плюралізм ідеологій, що детермінують розуміння специфіки функціонування держав-членів ЄС¹³⁵. Тому партія «Партія європейських лівих» зараховується до часткової, на противагу повній чи тотальній ідеології.

За індикатором «соціальна підтримка» проаналізована партія здобула 52 місця, тобто незначну кількість мандатів за результатами виборів до Європейського парламенту в 2014 році¹³⁶. Однак, це дає змогу стверджувати, що існують соціальні групи та особи, які наслідують та утверджують ідеологічний конструкт запропонований партією «Партія європейських лівих» на практиці. При порівнянні з результатами підтримки на виборах інших партій, електоральна підтримка у вище описаної партії дозволила їй посісти 5 місце на наднаціональних виборах 2014 року, як наслідок її інтереси та цінності є локалізовані, але не відчуженими в процесі продукування політики ЄС¹³⁷. Загалом, на основі аналізу програми партії за цим показником, ознак утопії не було зафіксовано. Також, варто зазначити, що зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито при аналізі програми партії на основі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», партія ілюструє проміжний результат. Це обумовлено тим, що в реальності можна спостерігати реалізацію постулатів та ідей партії в державах-членах ЄС. Однак, на противагу попередньому формулюванню варто зазначити, що деякі інтереси партії не були реалізовані де-факто. До ідей та інтересів, які здійснила партія і вони

¹³⁴ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹³⁵ Там само.

¹³⁶ European United Left–Nordic Green Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_United_Left%E2%80%93Nordic_Green_Left. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹³⁷ Там само.

відображені в соціальній дійсності, можна зарахувати наступні: зменшення рівня насильства на основі статі, сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності; розвиток квір-солідарності; запобігання проявам расизму, гомофобії, виключення національних меншин з соціально-політичного порядку денного¹³⁸.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: запобігання змінам клімату, які загрожують екосистемі планети; актуалізація політики пацифізму та критика ідеї оборонного реалізму; перерозподіл ресурсів між громадянами для утвердження демократії на практиці; міжнародні договори мають пропагувати найвищу цінність людини, а не розвиток ринку та отримання доходів; денонсація рекуперативних реформ, які обмежують правову свободу ЛГБТ-спільнот; запровадження стійкого екологічного підходу під час економічної діяльності¹³⁹. Зважаючи на вище описаний аналіз програми партії на основі індикаторів «соціальна підтримка» та «реалізація ідей в теперішньому» можна простежити подвійний характер програми аналізованої партії ЄС. З одного боку, можна простежити часткову імплементацію постулатів партії в дійсності. З іншої сторони, можна спостерігати наявність постулатів партії, які не реалізовані партією в дійсності. Загалом, враховуючи описану інформацію можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо ідей, які не були реалізовані. На противагу цьому постулати партії, які були реалізовані засвідчують про її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології за критерієм «ідеологічний потенціал» та ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому», пропонуємо перейти до

¹³⁸ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

¹³⁹ Там само с. 5-15

розкодування популізму в програмі партії «Партія європейських лівих» на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було виділено наступні інтереси в програмі партії, які дешифруються без пояснення: превентування змін клімату та навколишнього середовища; подолання дискримінації та гомофобії і трансфобії в державах-членах ЄС; забезпечення залученості чи включеності різноманітних соціальних груп в політичні процеси; забезпечення соціальної мобілізації для подолання ліберально-демократичних соціальних конструктив¹⁴⁰. Підсумовуючи вище описану інформацію, можна спостерігати наявність неконкретних формулювань в програмі партії «Партія європейських лівих». Це демонструє популістський дискурс в сегментах або частинах програми партії, які були проаналізовані вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії можна виокремити наступні формулювання, які відображають бінарний дискурс: якщо ЄС продовжуватиме експансію держав ліберально-демократичною ідеологією в світі, то це призведе до краху міжнародної організації, як наслідок ЄС повинен трансформувати свої цінності в розрізі соціалістичної ідеології; використання ідеї вільного ринку в ЄС має деструктивний вплив, як наслідок державне втручання в економіку та створення механізмів національного контролю сприятиме подоланню стагнації фінансової спроможності держав-членів ЄС; соціалістична ідеологія запобігатиме підписанню міжнародних договорів, в основі яких наявний прагматизм та ігнорування інтересів громадян держав-членів ЄС¹⁴¹. Підсумовуючи вище описані формулювання, варто зазначити, що

¹⁴⁰ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁴¹ Там само с. 2-12

вони демонструють наявність популістського дискурсу в програмі партії «Партія європейських лівих».

За індикатором «поліаспектність» можна говорити, що програма партії описує значну кількість реформ ціннісного, соціально-економічного, інституційного, квір-феміністичного, міжнародного характеру¹⁴². В свою чергу, інформація стосовно всіх реформ, які здійснила або хоче реалізувати в перспективі партія «Партія європейських лівих» описана при декодуванні ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Узагальнюючи, варто зазначити, що програма партії охоплює широке коло проблем та реформ щодо їх вирішення. Тому програму партії за індикатором «поліаспектність» можна вважати популістською.

Остання партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Європейська партія зелених»¹⁴³. Вище описана партія сформувала фракцію під назвою «Зелені – Європейський вільний альянс». Загалом, партія отримала 50 з 751 місця, що складає 6,66% від загальної кількості місць в Європейському парламенті. Найбільше представництво і підтримку на виборах фракція отримала в ФРН - 13 місць, ВБ - 6 місць, Франції - 6 місць¹⁴⁴.

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище описану партію можна віднести до часткової ідеології. Це ґрунтується на тезі, про відсутність центральної ролі партії «Європейська партія зелених» при забезпеченні

¹⁴² Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана. - С. 8-17

¹⁴³ Greens–European Free Alliance. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Greens%E2%80%93European_Free_Alliance. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁴⁴ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

особливостей діяльності ЄС, зокрема Європейського парламенту¹⁴⁵. Загалом, аргумент, що ілюструє частковий ідеологічний потенціал аналізованої партії простежується в наявності дискредитації цього політичного об'єднання зі сторони партії «Партія європейських соціалістів»¹⁴⁶. Враховуючи вище описану інформацію, можна зробити узагальнення, що аналізована партія не відіграє фундаментальну роль в Європейському парламенті, як наслідок її ідеологічні преференції локально реалізуються на практиці. Підсиленням попередньої тези можна вважати наявність партій, які не підтримують ідеологію зелених у Європейському парламенті. Тому скептично налаштовані до аналізованої партії політичні сили при кооперації зі своїм електоратом, створюють дискурси щодо розуміння реальності відмінні від бачення розвитку соціальної площини в ідеології зелених¹⁴⁷. Це дає змогу говорити, що в Європейському парламенті наявна множинність ідеологій, які детермінують осмислення особливостей функціонування держав-членів ЄС та ЄС в цілому¹⁴⁸. Узагальнюючи вище описану інформацію варто зазначити, що партія «Європейська партія зелених» належить до часткової ідеології.

За індикатором «соціальна підтримка» партія, аналіз якої ми здійснюємо, отримала 50 місць в Європейському парламенті на виборах 2014 року¹⁴⁹. На основі цього можна говорити про наявність незначного представництва у вигляді соціальних груп, які відтворюють ідеологію створену партією

¹⁴⁵ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁴⁶ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁴⁷ Там само.

¹⁴⁸ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁴⁹ Там само.

«Європейська партія зелених» в реальності. Загалом, при порівняльному аналізі підтримки партії зелених з іншими політичними одиницями можна простежити, що партія «Європейська партія зелених» зайняла останнє місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті на наднаціональних виборах 2014 року¹⁵⁰. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити узагальнення, що постулати та ідеї партії не є домінуючими в процесі побудови політики ЄС, оскільки існують інші політичні партії, що мають вищий рівень легітимності своїх ідеологій в межах функціонування ЄС та держав-членів цієї міжнародної організації¹⁵¹. Тому партія за індикатором «соціальна підтримка» не ілюструє ознак утопії. Однак, варто звернути увагу, що елективні доводи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії в розрізі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», партія демонструє проміжний результат. Це обумовлено наявністю реалізації інтересів та ідей програми партії в державах-членах ЄС та ЄС відповідно. Однак, паралельно з цим можна простежити постулати в програмі партії, які не були реалізовані на практиці. До постулатів, що були виконані партією, можна зарахувати наступні: посилення нормативно-правового контролю за несплату податків; інвестування в розвиток шкіл, лікарень, будинків для пристарілих; підтримка розвитку профспілкових рухів¹⁵². В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними можна віднести наступні: вирішення проблеми асиметричного впливу на політичний вимір бідних та

¹⁵⁰ Greens–European Free Alliance. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Greens%E2%80%93European_Free_Alliance. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁵¹ 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.

¹⁵² Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

багатих; держава має використовувати інструменти та механізми контролю за функціонуванням ринку; покращення контролю за коштами в національних та міжнародних банках; імплементація принципу «субсидіарності» у всіх державах-членах ЄС; зменшення рівня дискримінації, расизму, гомофобії, сексизму в державах-членах ЄС; зниження рівня вуглецю в навколишньому середовищі; забезпечення переходу підприємств на відновлювальні джерела енергії¹⁵³.

Зважаючи на вище здійснений аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» можна простежити подвійну специфіку ідеології та утопії в партії ЄС. З одного боку, можна спостерігати часткову реалізацію ідей партії «Європейська партія зелених» на практиці. З іншої сторони, можна помітити існування цілей партії, які не були утверджені партією на практиці. Тому беручи до уваги вище описану інформацію можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. На противагу цьому, цілі партії, які були реалізовані засвідчують про її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології та визначивши наявність або відсутність ознак утопії партії «Європейська партія зелених», пропонуємо перейти до декодування популізму програми партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було зафіксовано відсутність постулатів у програмі партії, які поверхнево окреслюють логіку реалізації реформи¹⁵⁴. Це демонструє відсутність популістського дискурсу в програмі партії «Європейська партія зелених» за цим індикатором. В свою чергу, за індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було виявлено смислових конструктів, які репрезентують

¹⁵³ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана. - С. 3-35

¹⁵⁴ Там само с. 7-33

бінарний дискурс при описі структури або логіки реформ¹⁵⁵. Тому за цим індикатором партія «Європейська партія зелених» не демонструє ознак популістського дискурсу в своїй програмі. Узагальнюючи аналіз програми партії за індикатором «дихотомія вирішення проблем» варто зазначити, що інформація всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Європейська партія зелених», описана при декодуванні ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії описує значну кількість реформ, які виступають каталізатором трансформації соціального виміру держав-членів ЄС¹⁵⁶. В цілому, програма партії відображає реформування соціально-економічного, екологічного, гендерного, міграційного, інституційного сегменту соціальної дійсності¹⁵⁷. Тому на основі вище здійсненого аналізу можна зробити висновок, що програма партії охоплює широкий спектр проблем та реформ, які детермінують соціальну площину. Звідси можна зробити узагальнення, що програма партії за вище описаним індикатором відображає ознаки популізму.

2.2 Дискурс програмних положень політичних партій ЄС в 2014 році

Розпочати дискурс-аналіз програм політичних партій Європейського парламенту пропонуємо з «Європейської народної партії»¹⁵⁸. На основі поняття «вузлова точка» програма партії кодується крізь призму ліберально-демократичної, соціал-демократичної ідеології та політичної ідеології зелених.

¹⁵⁵ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁵⁶ Там само с. 4-32

¹⁵⁷ Там само с. 2-33

¹⁵⁸ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

Відображення ліберально-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних реформах: підвищення рівня кооперації між державами-членами ЄС для покращення індивідуальних свобод та демократичних прав; розвиток малого та середнього бізнесу, який регулюється стихійними механізмами капіталістичного ринку; захист приватного простору громадян держав-членів ЄС за допомогою посилення контролю за дотриманням конфіденційності персональних даних¹⁵⁹.

Продовжуючи дискурс-аналіз програми партії «Європейська народна партія» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що соціально-демократична ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: колективне, а не індивідуальне вирішення глобальних та локальних викликів у ЄС; критика фрагментації та відцентрових тенденцій між державами-членами ЄС; європейська економіка має забезпечувати зростання матеріального добробуту та робочих місць в Європі; посилення співпраці з країнами для оптимізації управління кордонами; права громадян держав-членів ЄС пов'язані з подоланням бідності та забезпеченням безоплатної освіти¹⁶⁰. В свою чергу, ідеологія зелених репрезентована в наступних положеннях програми партії: інвестиції в технології з низьким рівнем вуглецю; підтримка принципу «сталого розвитку» для стимулювання зростання конкуренції інновацій на ринку, які будуть зберігати екосистему¹⁶¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» засвідчує, що до основних смислових конструктів, які використовувала «Європейська народна партія» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «стабільність», «свобода», «гідність», «безпека», «солідарність», «цінності», «верховенство права»,

¹⁵⁹ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана. - С. 3-12

¹⁶⁰ Там само с. 5-18

¹⁶¹ Там само с. 17-21

«ідентичність», «належне управління»¹⁶². Використання поняття «стабільність» партія здійснювала в контексті опису переваг вільного ринку, на противагу державному втручання в економічну площину. Поняття «свобода» та «гідність» партія застосовувала при описі реформ, які спрямовані на забезпечення індивідуальних прав. Партія використовувала смисловий конструкт «безпека» в своїй програмі при описі захисту персональних даних. Знакову систему «солідарність» партія використовувала в своїй програмі для позначення демократичності та інтеграційних процесів держав-членів ЄС задля вирішення спільних проблем, зокрема: наслідків економічної кризи, екологічної нестабільності, тероризму. Поняття «цінності» та «верховенство права» партія використовувала для позначення демократичного та інтеграційного розвитку держав-членів ЄС. Також, партія використовувала смисловий конструкт «ідентичність» в контексті гарантування демократичного миру та колективної відповідальності за раціональне функціонування ЄС. Знакова система «належне управління» використовувалася в межах реформи про боротьбу з корупцією на національному та наднаціональному рівнях. Додатково, цей смисловий конструкт в програмі партії позначав трансформацію бюрократичного апарату задля підвищення прозорості при діяльності ЄС¹⁶³.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» демонструє, що в програмі політичної партії «Європейська народна партія», можна виявити наступні смислові конструкти: «свобода»; «гідність»; «стабільність»; «солідарність»¹⁶⁴. Перше і друге вище описані поняття були застосовані партією в контексті розвитку демократії при описі реформ, які стосувалися

¹⁶² EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁶³ Там само с. 3-20

¹⁶⁴ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

громадянського суспільства та матеріального добробуту громадян держав-членів ЄС. Третє поняття використовувалося в екологічному зрізі при описі зменшення парникових газів та забруднення навколишнього середовища в цілому. Останнє поняття було закодоване партією в процесі об'єднання та пошуку консенсусу стосовно вирішення проблем міграційної кризи. В цілому, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані в індикаторі «вузлова точка». Також, в цьому контексті варто зазначити, що смислові конструкти, які описані на основі поняття «момент дискурсу» були сутнісно наповнені однією ідеологією в програмі партії. Натомість, смислові конструкти, що були виявлені та проаналізовані на основі поняття «елементи дискурсу» в програмі кодувалися декількома ідеологіями в залежності від контексту¹⁶⁵.

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» ілюструє, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс був зафіксований в наступних формулюваннях: Європа має створювати матеріальні умови та впливати на функціонування держав по всьому світу задля сприяння стабільності та миру; одним з основних завдань ЄС можна вважати поширення або трансляції європейських цінностей у всьому світі¹⁶⁶. Цей дискурс засвідчує прагнення партії «Європейська народна партія» створити гегемонію ліберально-демократичного порядку на глобальному рівні задля легітимізації значень владних структур крізь призму прозахідного порядку. Також, в цьому контексті варто зазначити, що партія використовує унітарно-стадіальне або прогресивістське розуміння історичної еволюції. Це простежується в програмному дискурсі партії, оскільки вона наголошує на центральній ролі

¹⁶⁵ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана. - С. 3-18

¹⁶⁶ Там само с. 4-8

Європи у розвитку світу та перманентному поступальному якісному зростанні держав-членів ЄС¹⁶⁷.

Друга партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських соціалістів». Пропонуємо розпочати аналіз дискурсу програми партії з поняття «вузлова точка». Воно демонструє, що програма партії розуміється в розрізі соціально-демократичної, феміністичної ідеології та політичної ідеології зелених¹⁶⁸. Відображення соціально-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: створення робочих місць; посилення нормативно-правового регулювання та відповідальності за несплату податків; збільшення прав працівників та профспілок; подолання вільного ринку, акцент на державному регулюванні; безоплатний догляд за дітьми та особами похилого віку; розширення прав щодо мобільності громадян¹⁶⁹.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Партія європейських соціалістів» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що феміністична ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: зрівняння в оплаті праці чоловіків та жінок; відстоювання прав жінок та гендерної рівності; подолання дискримінації та насильства над жінками; запобігання диспропорції в можливостях влаштуватися на роботу на основі статевої ознаки¹⁷⁰. В свою чергу, ідеологія зелених репрезентована в наступних положеннях програми партії: надання пріоритету інноваціям науки, які слугуватимуть каталізатором

¹⁶⁷ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана. - С. 16-19

¹⁶⁸ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁶⁹ Там само с. 2-5

¹⁷⁰ Там само с. 3-6

розвитку політики реіндустріалізації; зменшення викидів парникових газів; трансформація виробництв, які використовують природні, а не альтернативні джерела отримання енергії; лобювання принципу «екоцентризму», що відображається в зменшенні викидів вуглецю і покращення вторинної переробки сировини¹⁷¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» засвідчує, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Партія європейських соціалістів» в своїй програмі, можна зарахувати наступні: «справедливість», «корпоративна відповідальність», «рівність», «свобода», «солідарність», «безпека», «демократичні цінності», «європейські цінності»¹⁷². Використання поняття «справедливість» в дискурсі програми партія здійснює при описі рівних можливостей працевлаштування і пропорційної оплати праці для громадян ЄС. Поняття «рівність» та «свобода» партія застосовувала при описі реформ, які забезпечують економічний добробут громадян держав-членів ЄС. Партія «Партія європейських соціалістів» використовувала смисловий конструкт «корпоративна відповідальність» в своїй програмі при описі налагодження кооперації між громадянами та державами-членами ЄС задля вирішення глобальних викликів, зокрема: тероризму, міграції, економічної стагнації. Знакову систему «солідарність» партія використовувала в своїй програмі для позначення актуальності взаємодопомоги та співпраці між особами різних професій, щоб підвищити рівень економічної спроможності ЄС. Поняття «безпека» партія використовувала для позначення потреби в рівному доступі до якісних харчових товарів та захисті навколишнього середовища. Також, партія використовувала смисловий конструкт «демократичні цінності» в

¹⁷¹ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁷² Там само с. 2-6

контексті включення або залучення всіх громадян в політичні процеси та підвищення контролю за діяльністю бюрократичного апарату ЄС. Знакова система «європейські цінності» використовувалася в межах дискурсу про дотримання та імплементацію на практиці фундаментальних принципів ЄС в державах-членах цієї міжнародної організації¹⁷³.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» в програмі політичної партії «Партія європейських соціалістів» дає змогу виявити наступні смислові конструкти: «рівність»; «солідарність»; «безпека»¹⁷⁴. Перше поняття було застосоване партією в контексті подолання дискримінації різноманітних соціальних груп та індивідів за статевою, національно-етнічною, класовою або гендерною ознакою. Друге поняття використовувалося в міграційному зрізі, тобто критики Дублінського механізму та описі пошуку релевантних альтернатив колективного вирішення проблем з міграцією. Останнє поняття було заповнене партією контекстом, який відображає боротьбу з тероризмом на всіх рівнях. Загалом, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані в індикаторі «вузлова точка». Також, в цьому контексті варто зазначити, що смислові конструкти, які описані в індикаторі «момент дискурсу» були сутнісно наповнені однією ідеологією в програмі партії. В свою чергу, смислові конструкти, що були виявлені та проаналізовані за індикатором «елемент дискурсу» в програмі кодувалися декількома ідеологіями в залежності від контексту. Вище описані тези про ідеологізацію дискурсу на основі двох індикаторів стосуються програм

¹⁷³ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁷⁴ Там само с. 2-5

всіх партій ЄС, які вже були проаналізовані та аналіз яких буде здійснено нижче¹⁷⁵.

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» в програмі досліджуваної партії демонструє відсутність неоімперіалістського дискурсу¹⁷⁶. Загалом, дискурс програми партії «Партія європейських соціалістів» пропагує підвищення соціально-економічного добробуту та колективної політичної відповідальності за динаміку розвитку глобальних процесів у Європі. Однак, партія не відстоює ідею центральної і єдиної правильної ролі Європи або ЄС в глобальних питаннях розвитку світу. Незважаючи на це, партія використовує прогресивне розуміння історичної еволюції. Це простежується в програмному дискурсі партії, оскільки вона наголошує на центральній ролі науково-технологічного прогресу, який має сприяти якісній історичній еволюції держав-членів ЄС¹⁷⁷.

Третя партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Європейська партія зелених»¹⁷⁸. Пропонуємо розпочати аналіз дискурсу програм партій на основі поняття «вузлова точка». Воно демонструє, що в програмі партії наявна соціал-демократична, квір-феміністична ідеологія та політична ідеологія зелених. Відображення соціал-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: колективне вирішення проблем та покращення кооперації між державами-членами ЄС; контроль за несплату податків; зрівняння в соціально-політичній

¹⁷⁵ Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁷⁶ Там само с. 2-6

¹⁷⁷ Там само с. 3-5

¹⁷⁸ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

участі бідних та багатих; розвиток шкіл, лікарень та будинків для пристарілих; держава має контролювати ринок, а не приватний сектор; підтримка розвитку профспілкових рухів та громадських об'єднань; соціальна допомога або підтримка людей похилого віку та осіб з обмеженими можливостями¹⁷⁹.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Європейська партія зелених» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що квір-феміністична ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: відчуження расизму, антисемітизму, ісламофобії та дискримінації осіб за будь-якими відмінними від інших ознаками; встановлення рівного доходу для чоловіків та жінок; гендерна рівність в соціально-політичному вимірі; подолання гомофобії та привілейованості одних осіб над іншими при наданні притулку; закріплення прав ЛГБТ на законодавчому рівні; протидія трансфобії¹⁸⁰. В свою чергу, ідеологія зелених репрезентована в наступних положеннях програми партії: надання пріоритету інноваціям науки, які слугуватимуть імпульсом для зменшення викидів вуглецю, як наслідок парникових газів; трансформація виробництв, які використовують природні, а не альтернативні джерела отримання енергії; лобіювання принципу «екоцентризму»; обрахунок успішності економічної діяльності має здійснюватися на основі показників «виснаженість природних ресурсів» та «розподіл благ»¹⁸¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Європейська партія зелених» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «справедливість», «рівність», «демократія», «захист», «солідарність», «прозорість», «свобода»,

¹⁷⁹ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана. - С. 4-11

¹⁸⁰ Там само с. 26-29

¹⁸¹ Там само с. 12-19

«безпека»¹⁸². Використання поняття «справедливість» партія здійснювала в контексті опису трансформації виробничих потужностей підприємств на альтернативні та екологічні механізми виробництва. Поняття «рівність» партія застосовувала при описі реформи стосовно націоналізації економічного сектору. Партія «Європейська партія зелених» використовувала смисловий конструкт «демократія» в своїй програмі при описі подолання безробіття, як наслідок підвищення рівня економічного добробуту. Знакову систему «захист» партія використовувала в своїй програмі для позначення актуальності збереження навколишнього середовища. Поняття «безпека» партія використовувала для позначення потреби в рівному доступі до якісних харчових товарів та захисті навколишнього середовища. Також, партія використовувала смисловий конструкт «солідарність» в контексті захисту і дотримання основних прав громадянами держав-членів ЄС. Знакова система «прозорість» та «свобода» використовувалися в межах дискурсу про захист конфіденційної інформації або персональних даних¹⁸³.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» засвідчує, що в програмі політичної партії «Європейська партія зелених» можна виявити наступні смислові конструкти: «справедливість»; «демократія»; «рівність»; «прозорість»¹⁸⁴. Перше поняття було застосоване партією в контексті симетричного доступу до політичної участі всіх громадян ЄС, незалежно від матеріально-економічного становища. Друге поняття використовувалося в контексті державного втручання та контролю за ринком. Додатково, воно стосувалося кооперації державних органів влади з профспілками та дотримання

¹⁸² Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁸³ Там само с. 5-30

¹⁸⁴ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

екологічних стандартів виробництва. Третє поняття було заповане партією в контексті гендерної рівності населення держав-членів ЄС. Останнє поняття партія використовувала в межах опису реформ щодо реєстрації лобістських груп в ЄС при ініціюванні певного рішення та змінах щодо оприлюднення фінансових звітів про витрати під час проведення передвиборчих кампаній¹⁸⁵. В цілому, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані на основі поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» ілюструє, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в тезі, яка стосується забезпечення політичних прав та громадянських свобод за європейським зразком у всьому світі¹⁸⁶. Загалом, дискурс програми партії «Європейська партія зелених» пропагує покращення соціально-економічного добробуту та перехід на альтернативні джерела отримання енергії в державах-членах ЄС. Також, варто зазначити, що партія не відстоює ідею сакральності ліберальної демократії в Європі та раціональність її екстраполяції на інші континенти. Тому на основі аналізу дискурсу партії можна стверджувати, що значення та контексти визначені в постулатах в основному орієнтуються на держави-члени ЄС¹⁸⁷.

Четверта партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Альянс лібералів та демократів за Європу». Розпочати аналіз дискурсу пропонуємо на основі поняття «вузлова точка». Воно дає змогу зафіксувати, що програма партії розуміється в розрізі ліберально-демократичної, феміністичної

¹⁸⁵ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

¹⁸⁶ Там само с. 7-31

¹⁸⁷ Там само с. 31-35

ідеології та політичної ідеології зелених¹⁸⁸. Відображення ліберально-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: розвиток малого і середнього бізнесу; зменшення механізмів контролю за діяльністю малого і середнього бізнесу; подолання корупції та кіберзлочинності; превентування тероризму; лобіювання прогресивного оподаткування в державах-членах ЄС; боротьба проти дискримінації, расизму, антисемітизму та гомофобії¹⁸⁹.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що феміністична ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: подолання насильства над жінками; забезпечення рівної оплати праці та можливостей працевлаштування для чоловіків та жінок¹⁹⁰. В свою чергу, ідеологія зелених репрезентована в наступних положеннях програми партії: розвиток торгівельних відносин та процесів виробництва має відповідати екологічним стандартам; інновації в науковій галузі повинні забезпечити «зелене» виробництво; інвестування в створення еко-технологій для захисту навколишнього середовища; запобігання змінам клімату та корозії ґрунтів через прийняття відповідних нормативно-правових актів на законодавчому рівні¹⁹¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» ілюструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Альянс лібералів

¹⁸⁸ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана.

¹⁸⁹ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана. - С. 5-31

¹⁹⁰ Там само с. 6-12

¹⁹¹ Там само с. 14-18

та демократів за Європу» в своїй програмі, можна зарахувати наступні: «безпека», «захист», «справедливість», «верховенство права», «стабільність», «добробут», «свобода»; «мир»¹⁹². Використання поняття «безпека» партія здійснює в контексті опису матеріального забезпечення всіх громадян держав-членів ЄС. Поняття «захист» партія застосовувала при описі реформи стосовно забезпечення соціальних прав працівників. Партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» використовувала смисловий конструкт «справедливість» в своїй програмі при описі зниження рівня безробіття, як наслідок підвищення зайнятості. Знакову систему «верховенство права» партія використовувала в своїй програмі для позначення актуальності відображення на практиці політичних прав і громадянських свобод громадян держав-членів ЄС. Поняття «стабільність» партія використовує для позначення реформ, які стосуються створення осередків відновлювальної енергії для підприємств¹⁹³.

Аналіз дискурсу програми партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» засвідчує, що партія використовувала смисловий конструкт «свобода» в контексті забезпечення гендерної рівності всіх верств населення держав-членів ЄС. Знакова система «добробут» використовувалася партією в межах дискурсу про захист тварин від експлуатації та насильства зі сторони промислових підприємств або на фермах. Поняття «мир» в програмі партії застосовувалося в зрізі ідей про розширення ЄС¹⁹⁴.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» демонструє, що в програмі політичної партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» можна

¹⁹² In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана.

¹⁹³ Там само с. 8-35

¹⁹⁴ Там само с. 36-39

виявити наступні смислові конструкти: «безпека»; «справедливість»; «добробут»; «свобода»¹⁹⁵. Перше поняття було застосоване партією в контексті подолання кліматичних модифікацій та руйнування екосистеми. Також, поняття використовувалося в контексті зменшення рівня корупції та кібер-атак в державах-членах ЄС. Друге поняття використовувалося в контексті раціонального оподаткування малого і середнього бізнесу. Додатково, поняття стосувалося подолання дискримінації та расизму в державах-членах ЄС. Третє поняття було заповане партією в контексті розвитку та оптимізації процесів функціонування сільського господарства. Останнє поняття партія використовувала в межах опису реформ щодо створення спільного ринку ЄС¹⁹⁶. Загалом, вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані крізь призму поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз в розрізі поняття «неоколоніальний дискурс» засвідчує, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в наступних формулюваннях: європейські стандарти та принципи повинні конституюватися на глобальній арені задля стабільності або процвітання; екологічні стандарти ЄС являють собою структурований та всеохоплюючий перелік норм, яких повинен дотримуватися весь світ; ЄС має взяти на себе домінуючу роль в боротьбі з корупцією та тероризмом у всьому світі¹⁹⁷. Загалом, дискурс програми партії «Альянс лібералів та демократів за Європу»

¹⁹⁵ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана.

¹⁹⁶ Там само с. 18-31

¹⁹⁷ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). –

Назва з екрана.

утверджує ідею про центральну роль ЄС в соціально-економічних, безпекових, політичних процесах у світі. Також, варто зазначити, що партія мислить історичний розвиток з точки зору лінійного або прогресивного підходу. Це простежується в дискурсі партії про актуальність фінансування інновацій для підвищення конкурентоспроможності підприємств та підвищення ефективності їх функціонування¹⁹⁸.

П'ята партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських лівих»¹⁹⁹. Розпочати аналіз пропонуємо на основі поняття «вузлова точка». Воно дає змогу простежити в програмі партії наступні ідеології: екосоціалізм, соціалізм та квір-фемінізм. Відображення ідеології екосоціалізму та соціалізму в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: превентування змін клімату та відновлення екосистеми; редистрибуція ресурсів та благ між громадянами держав-членів ЄС; зростання впливу робітників на політичні процеси в межах своїх держав та ЄС в цілому; оплата сімейної, тобто неpubлічної роботи; критика капіталістичного імперативу «максимізації прибутку»; підхід «сталого розвитку» до економічної діяльності; соціальна мобілізація має призвести до перемоги робітничого класу та отримання влади народом; протести повинні мати революційний потенціал, щоб призвести до реструктуризації неоліберального порядку; державний контроль за економічним сектором²⁰⁰.

¹⁹⁸ In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). – Назва з екрана. - С. 30-34

¹⁹⁹ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

²⁰⁰ Там само с. 2-9

Продовжуючи аналіз дискурсу партії на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що квір-феміністична ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: подолання насильства на основі статі, сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності; подолання дискримінації, гомофобії, трансфобії, дистанціювання національних меншин з політичного порядку денного; збільшення прав та свобод жінок, тобто політика гендерної рівності; розширення прав ЛГБТ-спільнот, що полягає в подоланні гетеронормативності та статевої бінарності; рівність в оплаті праці чоловіків та жінок; надання квот жінкам при обранні на державні посади²⁰¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Партія європейських лівих» в своїй програмі, можна зарахувати наступні: «мир», «соціальний прогрес», «справедливість», «рівність», «солідарність», «цивілізація», «демократія»; «революція»; «клас»; «народ»; «суверенітет»²⁰². Використання поняття «мир» і «соціальний прогрес» партія здійснює в контексті забезпечення економічного добробуту. Поняття «справедливість» партія застосовувала при описі реформи стосовно підвищення контролю за оподаткуванням, як наслідок імплементацією принципу «держава добробуту» на практиці. Партія «Партія європейських лівих» використовувала смисловий конструкт «рівність» в своїй програмі при описі гендерної рівності та симетричних можливостей незалежно від статі. Знакову систему «солідарність» партія використовувала в своїй програмі для позначення актуальності колективного розвитку економіки держав-членів ЄС та ЄС в цілому. Поняття

²⁰¹ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

²⁰² Там само с.11-15

«цивілізація» і «демократія» партія використовує для позначення реформ, які орієнтовані на конституювання соціалізму де-факто²⁰³.

Аналіз дискурсу програми партії «Партія європейських лівих» засвідчує, що вона використовувала смисловий конструкт «революція» в контексті подолання репресивної ліберальної ідеології та відновлення справжньої демократії. Знакова система «клас» і «народ» використовувалися партією в межах марксистського дискурсу щодо розуміння ролі та функцій пролетаріату. Поняття «суверенітет» в програмі партії застосовувалося в зрізі соціалістичних ідей делегування та зосередження влади у робітників²⁰⁴.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» ілюструє, що в програмі політичної партії «Партія європейських лівих» наявні наступні смислові конструкти: «мир»; «солідарність»; «справедливість»²⁰⁵. Перше поняття було застосоване партією в контексті пропагування політики роззброєння для запобігання військовим протистоянням в Європі. Друге поняття використовувалося в контексті спільного подолання глобальних екологічних викликів. Додатково, це поняття в програмі партії позначало захист прав і свобод жінок в суспільстві. Третє поняття було закодоване партією в контексті розвитку та досягнення гомеостазу в екологічному, політичному, економічному сегментах соціальної дійсності держав-членів ЄС²⁰⁶. Загалом, вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані на основі поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» засвідчує, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в

²⁰³ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

²⁰⁴ Там само с. 5-12

²⁰⁵ Там само с. 13-16

²⁰⁶ Там само с. 3-17

формулюванні, що соціалістична розбудова Європи сприятиме розвитку всього світу²⁰⁷. Загалом, дискурс програми партії «Партія європейських лівих» критикує утвердження ліберального порядку в світі, оскільки він має неоімперіалістичну природу. Однак, партія прагне створити новий економічний світовий порядок, який створить нові неоколоніальні фрейми в різних державах. Також, варто зазначити, що партія мислить історичний розвиток з точки зору лінійного підходу. Це простежується в дискурсі партії про актуальність консолідації Європи, зокрема держав членів ЄС, які мають забезпечити прогрес світу. Додатково, історична лінійність наявна в дискурсі партії щодо центральної ролі інновацій та інтелектуального капіталу, які мають сприяти покращенню промислового виробництва та історичному прогресу²⁰⁸.

Остання партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі»²⁰⁹. Розпочати аналіз дискурсу програми партії пропонуємо крізь призму поняття «вузлова точка». Воно демонструє, що програма партії розуміється в розрізі ідеології консерватизму та євроскептицизму. Відображення консервативної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: суверенітет повинен залишатися в народі; посилення нормативно-правового контролю за пересуванням біженців; відстоювання ідеї національних держав, а не федеральних утворень в Європі²¹⁰.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що ідеологія євроскептицизму простежується в дискурсі програми на

²⁰⁷ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

²⁰⁸ Там само с. 12-15

²⁰⁹ Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

²¹⁰ Там само с. 5-14

основі наступних ідей: підтримка виходу ВБ з ЄС; проти зростання повноважень і централізованого впливу на держав-членів ЄС з Брюсселя; створення механізмів блокування ініціатив ЄС зі сторони національних парламентів; бюрократизація ЄС нівелює його демократичність; принцип «прямої дії» забезпечує нав'язування волі та інтересів ЄС національним державам²¹¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» в своїй програмі, можна зарахувати наступні: «безпека», «суверенітет», «рівність», «цінності», «відповідальність», «прозорість», «правопорядок»; «справедливість»; «свобода»²¹². Використання поняття «безпека» і «прозорість» партія здійснює в контексті опису легального фінансування на різних рівнях в державах-членах ЄС. Поняття «суверенітет» партія застосовувала при описі здійснення волі народу державними органами влади та інститутами ЄС. Партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» використовувала смисловий конструкт «рівність» при описі покращення мобільності громадян держав-членів ЄС. Знакову систему «цінності» партія використовувала в своїй програмі для позначення актуальності відстоювання нуклеарних аксіологічних постулатів, як наслідок боротьби проти дискурсу та запитів ЛГБТ-спільнот. Поняття «відповідальність» партія використовує для позначення реформ, які стосуються створення горизонтальних зв'язків та підзвітності державних службовців народу²¹³.

Аналіз дискурсу програми партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» засвідчує, що партія використовувала смисловий конструкт

²¹¹ Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

²¹² Там само с. 16-21

²¹³ Там само с. 3-22

«правопорядок» в контексті забезпечення соціальної безпеки в державах-членах ЄС. Знакова система «справедливість» використовувалася партією в межах дискурсу про збереження екосистеми. Поняття «свобода» в програмі партії застосовувалося в зрізі накладання санкцій на держави та осіб, які не дотримуються європейських демократичних принципів²¹⁴.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» ілюструє, що в програмі політичної партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» можна виявити наступні смислові конструкти: «безпека»; «рівність»; «справедливість»²¹⁵. Перше поняття було застосоване партією в контексті боротьби з тероризмом та організованою злочинністю. Також, поняття використовувалося в контексті забезпечення якісних харчових продуктів та національної безпеки держав-членів ЄС. Друге поняття використовувалося в межах опису ідей про розвиток та зростання конкуренції на ринку ЄС. Третє поняття було заповане партією в контексті розвитку санкцій та покарань щодо нелегальної міграції²¹⁶. Загалом, вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані в розрізі поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» засвідчує, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в наступних формулюваннях: ЄС потребує відновлення свого авторитету для провадження глобальної або світової політики; екологічна боротьба держав-членів ЄС та продукція, як виготовляється в ЄС найякісніша в світі; ЄС має взяти на себе роль миротворця, який вирішить регіональні та наднаціональні конфлікти крізь призму транзиту демократичних принципів з Європи у всі

²¹⁴ Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.

²¹⁵ Там само с. 23-26

²¹⁶ Там само с. 3-15

країни світу; санкції проти держав з авторитарним режимом являють собою дієвий механізм вирішення конфліктів та забезпечення свободи в світі; впровадження вільної ринкової економіки в бідних країнах для розширення можливостей в контексті торгівлі з ЄС²¹⁷. Також, варто зазначити, що партія мислить історичний розвиток з точки зору лінійного підходу. Це простежується в дискурсі партії про потребу в розвитку інноваційних технологій, що призведе до історичного прогресу держав-членів ЄС²¹⁸.

Отже, в цьому розділі ми здійснили аналіз ідеології, утопії, популізму та дискурсу програм партій, які ввійшли до Європейського парламенту в 2014 році. Аналіз ідеології на основі індикатору «ідеологічний потенціал» продемонстрував, що всі партії, зокрема: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Європейська партія зелених», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Альянс лібералів та демократів за Європу» належать до часткової ідеології.

Декодування ознак утопії в програмах партії на основі індикаторів «соціальна підтримка» та «реалізація ідей в теперішньому» засвідчує, що за першим індикатором всі досліджувані партії репрезентуються в теперішньому або сьогоденні різноманітними соціальними групами, як наслідок не відображають ознак утопії. За другим індикатором було з'ясовано, що всі програми партій демонструють спектр реформ, які реалізуються та потенційно можуть бути здійснені, як наслідок досліджувані партії частково репрезентують ознаки утопії та ідеології водночас. Тому за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» партії: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих»,

²¹⁷ Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана. - С. 5-24

²¹⁸ Там само с. 12-20

«Європейська партія зелених», «Альянс лібералів та демократів за Європу» демонструють проміжний показник.

В межах цього розділу аналіз популістського дискурсу програм партій був здійснений на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором було виявлено, що популістський дискурс наявний в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських соціалістів», «Партія європейських лівих». В свою чергу, популістський дискурс за індикатором «розмитість інтерпретацій» не був зафіксований в програмах партій: «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених». За другим індикатором було встановлено, що популістський дискурс репрезентований в програмах наступних партій: «Європейська народна партія» і «Партія європейських лівих». Натомість, популістський дискурс за вище описаним індикатором не був зафіксований в програмах наступних партій: «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія зелених». Останній індикатор - «поліаспектність» дав змогу виявити популістський дискурс в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія лівих», «Партія європейських лівих». На противагу цьому, популістський дискурс за вище вказаним індикатором не був зафіксований в програмі партії «Партія європейських соціалістів».

Дискурс-аналіз програм партій здійснювався крізь призму понять «вузлова точка», «момент дискурсу», «елементи дискурсу», «неоколоніальний дискурс». Аналіз дискурсу на основі першого поняття дав змогу простежити наступні ідеології в програмах партій: «Європейська народна партія» - ліберально-

демократична, соціал-демократична та ідеологія зелених; «Партія європейських соціалістів» – соціал-демократична, феміністична та ідеологія зелених; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – соціал-демократична, квір-феміністична та ідеологія зелених; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – ліберально-демократична, феміністична та ідеологія зелених; «Партія європейських лівих» – соціалістична, екосоціалістська, квір-феміністична; «Європейська партія зелених» – консервативна та ідеологія євроскептицизму.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» дав змогу зафіксувати в програмі партій наступні центральні смислові конструкти: «Європейська народна партія» – «стабільність», «свобода», «гідність», «безпека», «солідарність», «цінності», «верховенство права», «ідентичність», «належне управління»; «Партія європейських соціалістів» – «справедливість», «корпоративна відповідальність», «рівність», «свобода», «солідарність», «безпека», «демократичні цінності»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «справедливість», «рівність», «демократія», «захист», «солідарність», «прозорість», «свобода»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «безпека», «захист», «справедливість», «верховенство права», «стабільність», «добробут», «свобода», «мир»; «Партія європейських лівих» – «мир», «соціальний прогрес», «справедливість», «рівність», «солідарність», «цивілізація», «клас», «революція», «народ», «суверенітет»; «Європейська партія зелених» – «безпека», «суверенітет», «рівність», «цінності», «відповідальність», «прозорість», «правопорядок», «справедливість», «свобода».

Дискурс-аналіз крізь призму поняття «елементи дискурсу» дав можливість виявити в програмах партій наступні знакові системи: «Європейська народна партія» – «свобода», «гідність», «стабільність», «солідарність»; «Партія європейських соціалістів» – «рівність», «солідарність», «безпека»; «Альянс

консерваторів та реформістів у Європі» – «справедливість», «демократія», «рівність», «прозорість»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «безпека», «справедливість», «добробут», «свобода»; «Партія європейських лівих» – «мир», «солідарність», «справедливість»; «Європейська партія зелених» – «безпека», «рівність», «справедливість».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» зафіксував неоімперіалістський дискурс в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених». В свою чергу, за вище описаним поняттям неоколоніального дискурсу не було виявлено в програмі «Партії європейських соціалістів».

3. ОСОБЛИВОСТІ ІДЕОЛОГІЇ ТА ДИСКУРСУ ПРОГРАМНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЄС НА ОСТАННІХ НАДНАЦІОНАЛЬНИХ ВИБОРАХ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ 2019 РОКУ

В цьому розділі ми проведемо ідеологічний та дискурсивний аналіз програм політичних партій ЄС, які були обрані до Європейського парламенту в 2019 році. Визначимо ідеологічний спектр партій ЄС на основі декодування дискурсу їх програмних положень. Також, простежимо наявність або відсутність утопічного потенціалу в цілях та інтересах програм політичних партій ЄС в 2019 році. З'ясуємо наявність чи відсутність популістського дискурсу в програмних положеннях партій станом на 2019 рік. Розкодуємо фундаментальні значення та аксіологічні орієнтації смислових конструктів у програмних документах партій, які ввійшли до Європейського парламенту. Розкриємо наявність або відсутність неоколоніального дискурсу в програмах партій ЄС. Здійснимо порівняльний аналіз ідеології та дискурсу програм партій ЄС в період 2014-2019 років.

Враховуючи вище описані вектори дослідження в третьому розділі, варто зазначити, що аналіз ідеології, утопії, популізму, смислових конструктів та дискурсу програмних положень партій ЄС буде здійснено при використанні тотожних або ідентичних індикаторів і понять, які зазначені у вступі до другого розділу. Також, варто зазначити, що компаративний аналіз відбуватиметься на основі результатів, які ми отримали при аналізі ідеології та дискурсу програм партій в 2014 і 2019 роках.

3.1 Ідеологічні орієнтації програмних принципів політичних партій ЄС в 2019 році

Пропонуємо розпочати аналіз програмних положень політичних партій ЄС з опису результатів виборів до Європейського парламенту в 2019 році. Це дасть змогу з'ясувати, які партії отримали мандати на представництво своїх інтересів в одному із законодавчих органів влади ЄС, тобто Європейському парламенті. Загалом, в 2019 році Європейський парламент складався з наступних партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Соціал-демократична партія», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія зелених», «Європейський вільний альянс», «Партія ідентичність та демократія», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Європа націй та свобод»²¹⁹.

Вище описані партії сформували наступні фракції: «Європейська народна партія», «Прогресивний альянс соціалістів та демократів», «Оновлена Європа», «Зелені - Європейський вільний альянс», «Ідентичність та демократія», «Європейські консерватори та реформісти», «Європейське об'єднання зелених та лівих Півночі», «Європи свободи та прямої демократії»²²⁰. В цьому контексті варто зазначити, що кодифікованих програм партій, які сформували фракції «Європа свободи та прямої демократії» та «Ідентичність та демократія» не було зафіксовано, як наслідок аналіз ідеології та дискурсу програмних положень цих фракцій неможливо здійснити. Додатково, звертаємо увагу, що програмні постулати фракцій ідентичні програмним документам партії, яка їх створила. Тому використання понять «партія» або «фракція» відносно програми, що декодується, позначає однакові погляди партії та фракції.

²¹⁹ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²²⁰ Там само.

Первинно ми здійснимо ідеологічний аналіз програми партії, яка має назву «Європейська народна партія»²²¹. Вона одноосібно сформувала фракцію під назвою «Європейська народна партія». Загалом, партія отримала 182 з 751 мандату, що складає 24,23% від загальної кількості місць в Європейському парламенті. В порівнянні з попередніми виборами партія втратила 35 місць в Європейському парламенті. Найбільше представництво та підтримку на виборах фракція отримала в ФРН - 29 мандатів, Польщі - 17 мандатів, Іспанії та Угорщині – по 13 мандатів відповідно²²².

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище описану партію можна віднести до часткової ідеології. В цьому контексті, звертаємо увагу, що ми не будемо детально описувати аргументацію цього індикатору, оскільки релевантна і вичерпна інформація стосовно приналежності партії до часткової ідеології наявна в попередньому розділі під час аналізу ідеологій програм партій за 2014 рік. Також, варто зазначити, що всі тези та формулювання проаналізовані в другому розділі відповідають декодуванню індикатору «ідеологічний потенціал» в програмі партії 2019 року. Загалом, вище описана інформація поширюється на аналіз ідеології програм всіх партій, що за підсумками виборів 2019 року ввійшли до складу Європейського парламенту. (Див. додаток 1)

За індикатором «соціальна підтримка» варто зазначити, що проаналізована партія отримала значну кількість мандатів за результатами виборів до Європейського парламенту в 2019 році²²³. Це дає змогу говорити про наявність

²²¹ European People's Party group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_People%27s_Party_group. (дата звернення 30.03.2020). – Назва з екрана.

²²² 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²²³ Там само.

соціальних груп, які продукують та конституують ідеологічний конструкт запропонований партією «Європейська народна партія» в соціальній площині. При порівнянні з іншими партіями, на основі електоральних преференцій, у вище описаної політичної сили зафіксований найбільший рівень підтримки на наднаціональних виборах до Європейського парламенту 2019 року. Тому інтереси та цінності партії «Європейська народна партія» є домінуючими в процесі продукування політики ЄС, але не гегемоністськими через наявність інших легітимних ідеологічних альтернатив²²⁴. В цьому контексті варто зазначити, що партія за цим показником не демонструє ознак утопії. Додатково, аргументи щодо зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито при аналізі програми партії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана політична партія демонструє проміжний результат, оскільки на практиці реалізуються постулати та ідеї партії в державах-членах ЄС. Однак, паралельно з попереднім формулюванням, можна простежити інтереси партії, які не були реалізовані в реальності. До ідей та інтересів, що певним чином виконала партія і вони репрезентовані на практиці, можна зарахувати наступні: часткове подолання національного егоїзму; покращення кооперації з НАТО; лобіювання законів, які зменшують рівень дезінформації та фальшивих новин в ЗМІ; створення нових робочих місць для громадян ЄС; інвестування в розвиток інноваційних технологій для забезпечення прогресу Європи²²⁵.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: зменшення авторитарного впливу РФ та КНР на держави-члени ЄС; зменшення рівня

²²⁴ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²²⁵ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

тероризму та організованої злочинності в Європі; запобігання деструктивним змінам клімату; застосування превентивних заходів стосовно глобалізованого впливу США та Китаю на держави-члени ЄС; працевлаштування осіб, які втратили роботу внаслідок технологічного прогресу²²⁶.

Враховуючи вище описаний індикатор «реалізація ідей в теперішньому» можна простежити подвійний характер аналізованої програми партії ЄС. З однієї сторони, можна спостерігати часткову реалізацію цілей партії в дійсності. З іншого боку, можна помітити наявність постулатів партії, які не реалізовані партією на практиці. Тому, враховуючи вище описану інформацію, можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. Натомість цілі партії, які були реалізовані, засвідчують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології за індикатором «ідеологічний потенціал» та ознак утопії за індикаторами «соціальна підтримка» і «реалізація ідей в теперішньому», пропонуємо перейти до декодування популізму програми партії «Європейська народна партія». Декодування ідеології програми партії здійснюватиметься на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було виокремлено наступні ідеї у програмі партії, які декодуються без релевантного пояснення: подолання національного егоїзму зі сторони держав-членів ЄС при вирішенні глобальних викликів; захист від нелегальної міграції в Європу; подолання тероризму та авторитаризму; рівні можливості оплати праці для чоловіків та жінок; матеріально-економічне забезпечення сімей, які проживають в державах-членах ЄС; подолання будь-яких форм расизму, насильства та нетерпимості. Узагальнюючи вище описану інформацію, можна спостерігати наявність розмитість або неточність формулювань в програмі

²²⁶ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана

партії «Європейська народна партія», оскільки вище описані тези не були структурно пояснені²²⁷. Це демонструє популістський характер в сегментах або частинах програми партії, які зазначені вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії можна простежити наступні формулювання, які відображають бінарний дискурс: Європа знаходиться перед вибором або сприяти створенню прогресивного майбутнього, або створити умови для відставання та регресу; колективна співпраця держав-членів ЄС сприятиме подоланню глобальних загроз, якщо держави вирішуватимуть проблеми атомарно - Європа втратить свій авторитет та могутність²²⁸. Підсумовуючи вище описані тези, варто зазначити, що вони демонструють наявність популістського дискурсу в програмі партії «Європейська народна партія».

За індикатором «поліаспектність» можна говорити, що програма партії описує значну кількість реформ, зокрема: соціально-економічного, безпекового, політичного, міжнародного характеру²²⁹. Загалом, інформація стосовно всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Європейська народна партія» надана при аналізі ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Враховуючи, вище здійснений аналіз можна зробити узагальнення, що програма партії охоплює широкий спектр проблем та реформ щодо їх вирішення. Тому програму партії за індикатором «поліаспектність» можна вважати популістською.

²²⁷ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

²²⁸ Там само с. 4-12

²²⁹ Там само с. 3-14

Друга партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських соціалістів»²³⁰. Вона одноосібно створила в Європейському парламенті фракцію «Прогресивний альянс соціалістів та демократів». Загалом, партія отримала 154 з 751 місця, що складає 20,5% від загальної кількості мандатів в Європейському парламенті. При порівнянні з попередніми виборами до Європейського парламенту партія втратила 36 мандатів. Найбільшу кількість підтримки та представництва на виборах альянс отримав у Іспанії - 21 місце, Італії - 18 місць, Німеччині - 16 місць²³¹.

За індикатором «ідеологічний потенціал» партію можна зарахувати до часткової ідеології. За індикатором «соціальна підтримка» партія, яка аналізується, здобула 154 мандати в Європейському парламенті на виборах 2019 року²³². На основі цієї інформації можна говорити про наявність суспільних та соціальних груп, які репрезентують ідеологію сконструйовану партією «Партія європейських соціалістів» на практиці. При порівняльному аналізі рівня підтримки соціалістичної партії з іншими політичними одиницями можна зрозуміти, що партія «Партія європейських соціалістів» зайняла друге місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити висновок, що інтереси партії є одними з домінуючих в процесі створення політики ЄС, але не гегемоністськими через наявність інших політичних партій, які мають певний рівень легітимності своєї ідеології в межах функціонування Європейського парламенту станом на 2019

²³⁰ Progressive Alliance of Socialists and Democrats. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive_Alliance_of_Socialists_and_Democrats. (дата звернення 05.04.2020). – Назва з екрана.

²³¹ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²³² Там само.

рік²³³. В цілому, партія за цим індикатором не ілюструє ознак утопії. Також, варто звернути увагу, що додаткові аргументи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії крізь призму індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат. Це обумовлено тим, що на практиці простежується реалізація постулатів та ідеологем програми партії в державах-членах ЄС. Однак, в програмі партії наявні постулати, які не були реалізовані де-факто. До постулатів, що були реалізовані партією можна зарахувати наступні: захист економічної галузі сільського господарства в державах-членах ЄС; часткове забезпечення проекту «Європа добробуту», що передбачає соціальне забезпечення інвалідів, літніх людей, безробітних та багатодітних сімей; захист прав профспілок; вдосконалення податкової політики в державах-членах ЄС²³⁴.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: трансформація неоліберальної моделі управління; актуалізація проблем нерівності крізь призму розриву в доходах між бідними та багатими; зниження рівня безробіття громадян держав-членів ЄС; зменшення проявів сексуального насильства, дискримінації, расизму в Європі; врегулювання викликів у міграційній політиці; захист біологічного різноманіття навколишнього середовища за допомогою

²³³ Progressive Alliance of Socialists and Democrats. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive_Alliance_of_Socialists_and_Democrats. (дата звернення 05.04.2020). – Назва з екрана.

²³⁴ What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

модифікації функціонування економічного сектору; подолання правового та соціально-культурного бар'єру для реалізації прав та свобод ЛГБТ-спільнот²³⁵.

Враховуючи вище описаний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» можна простежити подвійний характер аналізованої партії ЄС. З одного боку, можна простежити часткову реалізацію цілей партії «Партія європейських соціалістів» в дійсності. З іншої сторони, можна зафіксувати наявність цілей партії, які не були конституювані партією на практиці. Загалом, беручи до уваги вище описану інформацію можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. Натомість цілі партії, які були реалізовані засвідчують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології та ознак утопії партії «Партія європейських соціалістів», пропонуємо перейти до визначення популізму в програмі партії крізь призму індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було виділено наступні ідеї у програмі партії, які декодуються без детального пояснення: подолання матеріальної асиметрії між громадянами держав-членів ЄС; екологізація економіки та запобігання змін клімату. Узагальнюючи вище описану інформацію можна спостерігати наявність розмитості формулювань в програмі партії «Партія європейських соціалістів»²³⁶. Це дає змогу говорити про наявність популістського дискурсу в сегментах програми партії, де зазначені вище описані реформи.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було зафіксовано тез або смислових конструктів, які репрезентують бінарний

²³⁵ What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

²³⁶ Там само.

дискурс²³⁷. Тому за цим індикатором партія «Партія європейських соціалістів» не демонструє ознак приналежності до популістського дискурсу в своїй програмі. В свою чергу, за індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії описує значну кількість соціальних сегментів, які потребують реформування, оскільки вона зосереджує увагу на забезпеченні наступних реформ: соціальна підтримка вразливих груп, колективна кооперація для ефективного вирішення зовнішніх проблем, подолання дискримінації або сексизму, забезпечення економічного прогресу відповідно до норм про захист навколишнього середовища, вирішення викликів міграційної політики²³⁸. Загалом, вичерпний опис всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Партія європейських соціалістів» здійснено при аналізі ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Також, на основі цього аналізу можна зробити узагальнення, що програма партії охоплює широкий спектр проблем та реформ, які покликані їх вирішити. Тому програма партії за вище описаним індикатором відображає популізм.

Третя партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Альянс лібералів та демократів за Європу»²³⁹. Вона спільно з партією «Соціал-демократична партія» сформувала фракцію в Європейському парламенті під назвою «Оновлена Європа». Загалом, партія отримала 108 з 751 мандату, що складає 14,4% від загальної кількості мандатів в Європейському парламенті. При порівнянні з попередніми виборами до Європейського парламенту репрезентація партії зазнала прогресу на 38 місць. В цьому контексті варто зазначити, що фракція «Оновлена Європа» була сформована на основі фракції

²³⁷ What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

²³⁸ Там само.

²³⁹ Renew Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Renew_Europe. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

«Альянс лібералів та демократів за Європу». Найбільшу кількість підтримки та представництва на виборах фракція отримала в Франції - 23 мандати, Іспанії - 9 місць, Румунії - 8 місць²⁴⁰.

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище описану партію «Альянс лібералів та демократів за Європу» можна зарахувати до часткової ідеології. За індикатором «соціальна підтримка» партія, яка аналізується, здобула 108 місць в Європейському парламенті на виборах 2019 року²⁴¹. Це дає змогу говорити про наявність осіб і соціальних груп, які утверджують ідеологію сконструйовану партією «Альянс лібералів та демократів за Європу» на практиці. В цілому, під час порівняльного аналізу рівня підтримки ліберально-демократичного альянсу з іншими політичними одиницями можна зрозуміти, що партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» зайняла третє місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті. Зважаючи на вище описану інформацію можна зробити висновок, що постулати та інтереси партії не є тотальними в процесі створення політики ЄС, оскільки інші політичні партії мають вищий рівень легітимності ідеології в межах функціонування Європейського парламенту²⁴². Однак, партія за індикатором «соціальна підтримка» не демонструє ознак утопії. Загалом, додаткові аргументи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії в розрізі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат. Це ґрунтується на тому, що постулати

²⁴⁰ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²⁴¹ Renew Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Renew_Europe. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

²⁴² 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

програми партії реалізуються на практиці в державах-членах ЄС. Однак, можна простежити цілі програми партії, які не були реалізовані в реальності водночас. Загалом, до постулатів, що були реалізовані партією можна зарахувати наступні: покращення мобільності людей, товарів та послуг; зменшення кількості виробництв, які сприяють забрудненню навколишнього середовища; часткове забезпечення функціонування вільного ринку²⁴³.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: подолання зловживань владою в соціально-економічному та політичному вимірі; зменшення рівня гендерного насильства; недопущення проведення процедури виходу ВБ з ЄС; відчуження авторитарних тенденцій в Європі, які створюються або продукуються РФ і Китаєм; асиміляція мігрантів соціальними групами в державах-членах ЄС; обмеження націоналізму держав, які входять до ЄС під час вирішення глобальних зовнішніх проблем²⁴⁴.

Враховуючи вище описаний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому», можна простежити подвійний характер аналізованої партії ЄС. З однієї сторони, можна спостерігати часткову реалізацію цілей партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» в реальності. З іншого боку, можна зафіксувати наявність ідей та постулатів партії, які не були утверджені партією в соціальній дійсності. Загалом, зважаючи на вище описану інформацію можна простежити наявність ознак утопії в програмі партії щодо інтересів, які не були реалізовані. В свою чергу, цілі партії, які були реалізовані, репрезентують її ідеологічний характер.

²⁴³ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

²⁴⁴ Там само с. 1-5

Здійснивши аналіз ідеології та утопії програми партії «Альянс лібералів та демократів за Європу», пропонуємо перейти до визначення популізму в програмі партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором були зафіксовані наступні ідеї у програмі партії, які дешифруються без структурного пояснення алгоритму реформи: покращення системи освіти в Європі; боротьба з гендерним насильством та сексизмом; реформа інститутів та політики ЄС, тобто трансформація бюрократичного апарату; подолання політики протекціонізму в державах-членах ЄС; запровадження в суспільствах держав-членів ЄС; цінність природного капіталу²⁴⁵. Тому на основі вище описаного аналізу можна стверджувати, що в програмі партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» наявний поверхневий та абстрактний дискурс в реформах, які описані вище. Це дає змогу говорити про наявність популізму за цим індикатором в програмі партії.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було зафіксовано смислових конструктів, які відображають бінарний дискурс²⁴⁶. Тому на основі цього індикатору партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» не демонструє ознак популізму в дискурсі своєї програми. В свою чергу, за індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії репрезентує значну кількість соціальних сегментів, які потребують реформування, оскільки вона зосереджує увагу на: трансформації бюрократичного апарату ЄС, подоланні гендерного насильства та будь-яких інших форм дискримінації, асиміляції мігрантів у провідні соціальні групи держави-опікуна, вирішенні міжнародних конфліктів, підтримці глобальної

²⁴⁵ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

²⁴⁶ Там само с. 2-11

економіки, екологізації економіки²⁴⁷. Загалом, на основі цієї інформації можна зробити узагальнення, що програма партії охоплює плюралізм проблем та відповідно до них реформ, які потрібно здійснити для їх вирішення. Тому програма партії за індикатором «поліаспектність» відображає популізм.

Четверта партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Європейська партія зелених»²⁴⁸. Вона спільно з партією «Європейський вільний альянс» створила фракцію в Європейському парламенті, яка має назву «Зелені - Європейський вільний альянс». Загалом, партія отримала 74 з 751 місця, що складає 9,85% від загальної кількості мандатів в Європейському парламенті. При порівнянні з попередніми виборами до Європейського парламенту 2014 року представництво партії зазнало прогресу на 24 мандати. Найбільшу кількість підтримки та представництва на виборах фракція отримала в Німеччині - 25 місць та Франції - 13 місць²⁴⁹.

За індикатором «ідеологічний потенціал» партію можна віднести до часткової ідеології. За індикатором «соціальна підтримка» партія, аналіз якої ми здійснюємо, отримала 74 місця в Європейському парламенті на виборах 2019 року²⁵⁰. На основі цього можна говорити про наявність незначного представництва у вигляді соціальних груп, які відтворюють ідеологію створену партією «Європейська партія зелених» в реальності. Загалом, при порівняльному аналізі підтримки партії зелених з іншими політичними

²⁴⁷ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана. - С. 4-9

²⁴⁸ Greens–European Free Alliance. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Greens%E2%80%93European_Free_Alliance. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

²⁴⁹ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²⁵⁰ Там само.

одиницями можна простежити, що партія «Європейська партія зелених» зайняла четверте місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті на наднаціональних виборах 2019 року. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити узагальнення, що постулати та ідеї партії не є домінуючими в процесі побудови політики ЄС, оскільки існують інші політичні партії, що мають вищий рівень легітимності своїх ідеологій в межах функціонування ЄС та держав-членів цієї міжнародної організації²⁵¹. Тому партія за індикатором «соціальна підтримка» не ілюструє ознак утопії. Також, звертаємо увагу, що додаткові аргументи для зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії в розрізі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», партія демонструє проміжний результат. Це обумовлено наявністю реалізації інтересів та ідей програми партії в державах-членах ЄС. Однак, паралельно з цим можна простежити постулати в програмі партії, які не були реалізовані на практиці. До постулатів, що були виконані партією можна зарахувати наступні: підтримання багатосторонності при вирішенні глобальних викликів; реалізація програми «Горизонт 2020»; інвестування в екологізацію економіки та перехід на відновлювальні джерела енергії²⁵².

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: ЄС має визначати екологічний та соціально-економічний розвиток глобальних тенденцій в світі; покращення стандартів стосовно мобільності робочої сили; забезпечення

²⁵¹ Greens–European Free Alliance. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Greens%E2%80%93European_Free_Alliance. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

²⁵² Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

кругової моделі економіки, яка базується на виробництві без відходів; імплементація прогресивного оподаткування; подолання безробіття серед молоді; безкоштовний доступ до якісної освіти; підвищення ефективності боротьби з корупцією; зменшення гендерного насильства та проявів будь-яких форм дискримінації; спрощення бюрократичних процедур в інститутах ЄС²⁵³.

Зважаючи на вище здійснений аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» можна спостерігати подвійну специфіку ідеології та утопії в партії ЄС. З однієї сторони, можна простежити часткову реалізацію ідей партії «Європейська партія зелених» на практиці. З іншого боку, можна помітити існування цілей партії, які не були утверджені на практиці. Тому беручи до уваги вище описану інформацію, можна зафіксувати наявність ознак утопії в програмі партії щодо цілей, які не були реалізовані. На противагу цьому, цілі програми, які були реалізовані засвідчують про ідеологічний характер партії.

Здійснивши аналіз ідеології та визначивши наявність або відсутність ознак утопії партії «Європейська партія зелених», пропонуємо перейти до декодування популізму програми партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором можна простежити відсутність постулатів та формулювань в програмі партії, які поверхнево описують логіку реалізації реформи²⁵⁴. Це ілюструє відсутність популізму в програмі партії «Європейська партія зелених» за індикатором «розмитість інтерпретацій».

За індикатором «дихотомія вирішення проблем»²⁵⁵ в програмі партії не було виявлено смислових конструктів, які відображають дихотомічний дискурс при

²⁵³ Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

²⁵⁴ Там само.

²⁵⁵ Там само.

описі логіки або алгоритму реформ. Тому за цим індикатором партія «Європейська партія зелених» не відображає ознак популістського дискурсу в своїй програмі. Підсумовуючи аналіз програми партії за індикатором «дихотомія вирішення проблем» варто звернути увагу, що інформація всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Європейська партія зелених» описана при декодуванні ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «поліаспектність» можна стверджувати, що програма партії описує реформи, які виступають каталізатором плюральної трансформації різних сегментів соціального виміру держав-членів ЄС та ЄС відповідно. Загалом, програма партії відображає реформування екологічних, політичних, міжнародних, інституційних, економічних сегментів соціального виміру²⁵⁶. Тому на основі вище здійсненого аналізу можна зробити висновок, що програма партії охоплює широкий спектр проблем, які відображені в дійсності. Звідси можна зробити узагальнення, що програма партії за вище описаним індикатором відображає ознаки популізму.

П'ята партія, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі»²⁵⁷. Вона одноосібно сформувала фракцію в Європейському парламенті під назвою «Європейські консерватори та реформісти». Загалом, партія отримала 62 з 751 місця, що складає 8,25% від загальної кількості мандатів в Європейському парламенті. При порівнянні з попередніми виборами до Європейського парламенту 2014 року партія втратила 12 мандатів після виборів 2019 року. Найбільшу кількість

²⁵⁶ Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

²⁵⁷ European Conservatives and Reformists. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Conservatives_and_Reformists. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.

підтримки та представництва на виборах фракція отримала в Польщі - 27 місць, Іспанії та Чехії - по 4 місця відповідно²⁵⁸.

За індикатором «ідеологічний потенціал» партію можна віднести до часткової ідеології. За індикатором «соціальна підтримка» партія, яка аналізується здобула 62 місця в Європейському парламенті на виборах 2019 року²⁵⁹. Це дає змогу говорити про наявність представництва у вигляді соціальних і суспільних груп, які конституують ідеологію створену партією «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» на практиці. Загалом, при порівняльному аналізі підтримки партії лібералів і демократів з іншими політичними одиницями, можна простежити, що партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» зайняла п'яте місце за кількістю мандатів у Європейському парламенті. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити висновок, що інтереси та цінності партії не є домінуючими в процесі конструювання політики ЄС через наявність інших політичних партій, які мають вищий рівень легітимації своїх ідей та ідеології в межах функціонування ЄС²⁶⁰. Також, партія за індикатором «соціальна підтримка» не демонструє ознак утопії. Додатково, варто звернути увагу, що релевантні аргументи стосовно зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито під час аналізу програми партії крізь призму індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія демонструє проміжний результат. Це обумовлено тим, що на практиці простежується реалізація постулатів та ідеологем програми партії в державах-

²⁵⁸ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²⁵⁹ Там само.

²⁶⁰ European Conservatives and Reformists. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Conservatives_and_Reformists. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.

членах ЄС. Однак, паралельно з цим можна простежити цілі, які не були реалізовані на практиці. До постулатів, що були реалізовані партією можна зарахувати наступні: часткове посилення ролі регіональних або локальних органів влади; фінансування осіб, які не отримали притулку в державах-членах ЄС; часткова актуалізація ідеї вільного ринку в державах, які входять до ЄС; захист християн від обмежень прав та переслідувань зі сторони ультраправих груп в межах ЄС²⁶¹.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними можна віднести наступні: підвищення прозорості та підзвітності інститутів ЄС; подолання антиєвропейських та фундаменталістських ідей; зменшення бідності за допомогою стимулювання підприємницької діяльності; вирішення проблем пов'язаних з міграційною кризою. Враховуючи вище описаний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» можна простежити подвійний характер ідеології та утопії в партії ЄС²⁶². З одного боку, можна зафіксувати часткову реалізацію цілей партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» в дійсності. З іншої сторони, можна простежити наявність цілей партії, які не були конституційовані партією в реальності. В цілому, беручи до уваги вище описану інформацію можна зафіксувати наявність ознак утопії в партії щодо цілей, які не були реалізовані. Натомість цілі партії, які були реалізовані засвідчують її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології та визначивши ознаки утопії партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», пропонуємо перейти до декодування популізму програми партії на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій»,

²⁶¹ ECR Campaign. Reducing burdens on business. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/campaign/reducing_burdens_on_business. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

²⁶² Protecting and respecting member states. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/protecting_and_respecting_member_states. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

«дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором було виділено наступні постулати програми партії, які декодуються без детального пояснення: поступальний підхід у вирішенні кліматичних викликів; захист персональних даних для забезпечення права на приватне життя; підвищення демократичності функціонування інститутів ЄС²⁶³. Підсумовуючи вище описану інформацію можна спостерігати наявність розмитості формулювань в програмі партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». Це демонструє наявність популістського дискурсу в сегментах програми партії, які описані вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в програмі партії не було зафіксовано знакових систем, які відображають бінарний дискурс при описі реформ²⁶⁴. Тому за цим індикатором партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» не ілюструє ознаки популістського дискурсу в своїй програмі. На противагу цьому, за індикатором «поліаспектність» можна говорити, що програма партії описує значну кількість реформ, які можуть виступати каталізатором трансформації соціального виміру держав-членів ЄС. В цілому, партія звертає увагу на наступні площини, які потребують реформування: соціально-економічна, інституційна, міграційна, екологічна²⁶⁵. Узагальнюючи аналіз програми партії за індикатором «дихотомія вирішення проблем» варто зазначити, що інформація всіх реформ, які здійснила або прагне реалізувати партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», відображена при декодуванні ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Також, на основі здійсненого аналізу можна зробити

²⁶³ ECR Campaign. Reducing plastic waste. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/campaign/reducing_plastics_waste. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

²⁶⁴ ECR Group. Our vision for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

²⁶⁵ ECR Group. A global approach. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/a_global_approach. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

узагальнення, що програма партії охоплює широкий спектр проблем, які потрібно вирішити. Тому програма партії за вище описаним індикатором відображає популізм.

Шоста партія ЄС, ідеологічний аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських лівих»²⁶⁶. Вона одноосібно створила фракцію «Європейське об'єднання зелених та лівих Півночі». Загалом, партія отримала 41 з 751 мандатів, що складає 5,46% від загальної кількості місць в Європейському парламенті. При порівняльному аналізі показників представництва в парламенті за 2014 та 2019 роки можна простежити, що партія втратила 11 місць. Найбільшу кількість підтримки та представництва на виборах фракція отримала в Франції, Греції та Німеччині - по 6 місць відповідно²⁶⁷.

За індикатором «ідеологічний потенціал» вище описану партію можна віднести до часткової ідеології. В свою чергу, за індикатором «соціальна підтримка» проаналізована партія здобула 41 місце, тобто незначну кількість мандатів за результатами виборів до Європейського парламенту в 2019 році²⁶⁸. Однак, вище описаний рівень підтримки демонструє наявність соціальних груп та осіб, які наслідують та утверджують ідеологічний конструкт запропонований партією «Партія європейських лівих» в дійсності. При порівнянні з результатами підтримки на виборах інших партій, електоральна підтримка у вище описаної партії дозволила їй посісти останнє місце на наднаціональних виборах до Європейського парламенту 2019 року, як наслідок її інтереси та

²⁶⁶ European United Left–Nordic Green Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_United_Left%E2%80%93Nordic_Green_Left. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

²⁶⁷ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

²⁶⁸ Там само.

цінності є локалізовані, але не відчуженими в процесі продукування політики ЄС²⁶⁹. Загалом, на основі аналізу програми партії за показником «соціальна підтримка» ознак утопії не було зафіксовано. Також, звертаємо увагу, що зарахування партії до часткової ідеології буде розкрито при аналізі програми партії на основі індикатору «реалізація ідей в теперішньому».

За індикатором «реалізація ідей в теперішньому», вище описана партія ілюструє проміжний результат. Це обумовлено тим, що в реальності можна спостерігати реалізацію постулатів партії в державах-членах ЄС. Однак, на противагу попередньому формулюванню варто зазначити, що деякі інтереси партії не були реалізовані на практиці. До ідей та інтересів, які здійснила партія і вони відображені в соціальній дійсності, можна зарахувати наступні: захист прав робітників, які працюють в державах-членах ЄС; забезпечення свободи відображення інтересів профспілок; державне регулювання економічного сектору²⁷⁰.

В свою чергу, до цілей партії, що орієнтовані на перспективу або залишаються невирішеними, можна віднести наступні: безкоштовна освіта і медицина для громадян держав-членів ЄС; розширення соціальних прав; створення умов для забезпечення миру в Європі; сталий розвиток сільського господарства; подолання приватизації освіти, культури, ринку за допомогою глобалізації ТНК; відмова від співпраці з НАТО та демілітаризація держав-членів ЄС²⁷¹.

²⁶⁹ European United Left–Nordic Green Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_United_Left%E2%80%93Nordic_Green_Left. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

²⁷⁰ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

²⁷¹ Там само с. 4-9

Враховуючи здійснений аналіз програми партії на основі індикаторів «соціальна підтримка» та «реалізація ідей в теперішньому», можна простежити подвійний характер програми аналізованої партії ЄС. З однієї сторони, простежується часткова імплементація постулатів партії в дійсності. З іншого боку, в програмі партії наявні постулати, які не реалізовані партією в дійсності. Загалом, враховуючи описану інформацію можна спостерігати наявність ознак утопії в партії щодо ідей, які не були реалізовані. На противагу цьому постулати партії, які були реалізовані, засвідчують про її ідеологічний характер.

Здійснивши аналіз ідеології за критерієм «ідеологічний потенціал» та ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому», пропонуємо перейти до розкодування популізму в програмі партії «Партія європейських лівих» на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором, було виділено наступні інтереси в програмі партії, які дешифруються без пояснення логіки реалізації на практиці: подолання глобалізованої політики капіталізму; зменшення розриву між бідними та багатими; захист соціальних груп від будь-яких форм дискримінації²⁷². Узагальнюючи вище описану інформацію, можна простежити наявність неконкретних формулювань в програмі партії «Партія європейських лівих». Це демонструє популістський дискурс в сегментах або частинах програми партії, які були проаналізовані вище.

За індикатором «дихотомія вирішення проблем» в процесі аналізу програми партії не було зафіксовано формулювань, які відображають бінарний дискурс реалізації або імплементації реформ²⁷³. Тому за цим індикатором, на основі аналізу програми партії «Партія європейських лівих» відсутній популістський

²⁷² Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

²⁷³ Там само с. 2-14

дискурс. В свою чергу, за індикатором «поліаспектність» можна говорити, що програма партії не описує значну кількість реформ²⁷⁴. Це обумовлено тим, що партія звертає увагу на реформування виключно соціально-економічного виміру ЄС²⁷⁵. В свою чергу, інформація стосовно всіх реформ, які здійснила або хоче реалізувати в перспективі партія «Партія європейських лівих», описана при декодуванні ознак утопії за індикатором «реалізація ідей в теперішньому». Підсумовуючи, варто зазначити, що програма партії не охоплює широкий спектр проблем та реформ щодо їх вирішення. Тому програма партії за індикатором «поліаспектність» не є популістською.

3.2 Сутнісне наповнення смислових конструктів у програмних документах політичних партій ЄС в 2019 році

Пропонуємо розпочати дискурс-аналіз програми партії, яка має назву «Європейська народна партія»²⁷⁶. На основі поняття «вузлова точка» програма партії розуміється в розрізі соціально-демократичної, консервативної ідеології та ідеології партії зелених. Відображення соціально-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: подолання національного егоїзму держав-членів ЄС для розширення свободи Європи; вдосконалення кібербезпеки для підвищення рівня захисту персональних даних; захист збалансованої ринкової економіки, де державні та стихійні механізми впливу на економічний сектор збалансовані; рівні можливості та оплата праці для чоловіків та жінок; обов'язкове працевлаштування осіб, які втратили роботу внаслідок технологізації виробництва; боротьба проти дезінформації та фейкових новин; подолання

²⁷⁴ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

²⁷⁵ Там само с. 4-15

²⁷⁶ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

расизму та дискримінації осіб, що проживають в державах-членах ЄС за будь-якою ознакою; покращення механізмів соціального забезпечення громадян ЄС²⁷⁷.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Європейська народна партія» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що консервативна ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: захист від нелегальної міграції та введення механізмів посилення контролю за мігрантами; пропагування християнської та гуманітарної відповідальності ЄС перед державами-членами цієї міжнародної організації. В свою чергу, ідеологія партії зелених в дискурсі програм партії відображена в наступних тезах: боротьба проти кліматичних аномалій та відхилень, тобто мінімізація екологічних та кліматичних девіацій; узгодження економічної політики із реформами стосовно захисту навколишнього середовища; імплементація на практику реформи стосовно принципу «кругової економіки», яка передбачає вторинну переробку сировини²⁷⁸.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Європейська народна партія» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «справедливість», «рівність», «демократія», «захист», «толерантність», «свобода»; «гідність»²⁷⁹. Використання поняття «справедливість» партія здійснювала в контексті опису забезпечення високого рівня матеріального добробуту всіх громадян держав-членів ЄС. Поняття «рівність» партія застосовувала при описі реформи щодо однакових прав і можливостей оплати праці чоловіків та жінок. Партія «Європейська народна партія» використовувала смисловий конструкт

²⁷⁷ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

²⁷⁸ Там само с. 1-4

²⁷⁹ Там само с. 2-3

«демократія» в своїй програмі при описі зменшення корупції. Знакова система «захист» використовувалася партією в програмі для позначення боротьби з державами, що мають авторитарний режим. Поняття «толерантність» партія використовувала для позначення недопустимості проявів расизму та будь-яких інших форм дискримінації за різними ознаками. Також, партія використовувала смисловий конструкт «свобода» та «гідність» в контексті захисту і забезпечення дотримання основоположних прав громадянами держав-членів ЄС²⁸⁰.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» ілюструє, що в програмі політичної партії «Європейська народна партія» можна виявити наступні смислові конструкти: «справедливість»; «демократія»; «рівність»²⁸¹. Перше поняття було застосоване партією в контексті впровадження політики, яка апелює до використання підприємствами альтернативних джерел отримання енергії. Друге поняття використовувалося в контексті зростання прозорості оподаткування. Додатково, воно стосувалося подолання безробіття та інноваційно-технологічного прогресу засобів виробництва. Третє поняття було закодоване партією в контексті соціальної політики і стосувалося симетричних можливостей громадян ЄС на отримання якісної освіти чи робочого місця²⁸². В цілому, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані крізь призму поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» засвідчує, що в програмі досліджуваної партії неоколоніальний дискурс простежується в наступних тезах: ЄС являє собою основу забезпечення миру та розвитку світу; послаблення легітимності ЄС впливає на світову незахищеність держав;

²⁸⁰ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана

²⁸¹ Там само с. 1-5

²⁸² EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

надання економічної підтримки країнам Африки, які реформують політично-економічний вимір у напрямку капіталістичного ринку та демократичних інститутів; ЄС має слугувати прикладом того, як ефективно та стабільно функціонує демократія; держави-члени ЄС мають слугувати прикладом інноваційно-технологічного прогресу для всього світу; ЄС повинен сприяти подоланню бідності у всьому світі; Європа має стати осередком розвитку цифрової хвилі інновацій, які визначатимуть економічну ефективність всіх держав світу²⁸³.

Дискурс програми партії «Європейська народна партія» спрямований на транслявання проєвропейського або прозахідного ліберально-демократичного ідеологічного конструкту у всьому світі. До основних сегментів соціальної дійсності, які партія прагне детермінувати через демократичний ідеал можна віднести: політику, економіку, інновації, безпеку²⁸⁴. Також, варто зазначити, що вище проаналізована партія мислить історичний розвиток світу в розрізі якісного зростання Європи²⁸⁵. Додатково, звертаємо увагу, що партія апелює до технологічного прогресу, як основи історичних трансформацій.

Друга партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських соціалістів»²⁸⁶. На основі поняття «вузлова точка» програма партії розуміється в розрізі соціально-демократичної, екосоціалістської, феміністичної ідеології. Відображення соціально-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: зменшення соціальної нерівності в економічному секторі; захист або протекціонізм вітчизняного

²⁸³ EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.

²⁸⁴ Там само с. 1-5.

²⁸⁵ Там само с. 2-3

²⁸⁶ What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

виробника; посилення контролю за мігрантами для безпеки європейських громадян; реалізація на практиці проекту «Європа добробуту», який передбачає соціальне забезпечення, тобто безоплатну та гідну освіту, медицину, пільги, пенсії для громадян держав-членів ЄС; рівні права всіх працівників та вдосконалення податкової політики для подолання нерівності в цілому; зменшення кількості безробітних в Європі; підвищення ролі профспілок, як комунікативного інституту між робітниками та владою²⁸⁷.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Партія європейських соціалістів» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що ідеологія екосоціалізму простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: перерозподіл економічного капіталу на користь бідних задля подолання нерівності; основа розвитку держави та суспільства в колективній діяльності; дотримання принципу «екоцентризму» при здійсненні реформ щодо зменшення безробіття та підвищення ефективності виробництва; економічні максими не повинні шкодити навколишнього середовищу та довкіллю. В свою чергу, феміністична ідеологія в дискурсі програм партії відображена в наступних тезах: подолання расизму, сексизму та інших форм дискримінації стосовно індивідів або соціальних груп в державах-членах ЄС; впровадження гендерної рівності та запобігання мізогінії на практиці; трансформація нормативного-правового поля ЄС в контексті законодавчих актів, які обмежують права та свободи ЛГБТ-спільнот²⁸⁸.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала «Партія європейських соціалістів» в своїй програмі, можна зарахувати наступні: «справедливість»,

²⁸⁷ Social Rights. Together for a socially just Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/socialrights>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.

²⁸⁸ Our fight, Women's Rights. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/womensrights>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.

«європейські цінності», «рівність», «стабільність», «солідарність», «верховенство права»²⁸⁹. Використання поняття «справедливість» партією відбувається в контексті опису актуальності зрівняння в правах чоловіків та жінок. Поняття «європейські цінності» партія застосовувала під час критики домінування ліберально-демократичної ідеології в ЄС, яка на думку партії відчужує справжню аксіологію Європи в цілому. Партія «Партія європейських соціалістів» використовувала смисловий конструкт «рівність» в своїй програмі при описі рівних можливостей працевлаштування та отримання симетричної заробітної плати працівників на однакових роботах у різних державах ЄС. Знакову систему «стабільність» партія використовувала в програмі для опису забезпечення матеріально-економічного добробуту всіх громадян держав-членів ЄС. Поняття «солідарність» партія використовувала для окреслення актуальності акумулювання зусиль держав-членів ЄС, тобто колективного вирішення ними всіх глобальних проблем ЄС для забезпечення добробуту громадян. Також, партія використовувала смисловий конструкт «верховенство права» в контексті переосмислення рекуперативних нормативних актів, які обмежують свободи ЛГБТ-спільнот²⁹⁰.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» засвідчує, що в програмі політичної партії «Партія європейських соціалістів» можна виявити наступні смислові конструкти: «стабільність»; «справедливість»; «рівність»; «солідарність»²⁹¹. Перше поняття було застосоване партією в контексті врахування кліматичних змін при забезпеченні виробничих процесів, тобто

²⁸⁹ What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

²⁹⁰ End Energy Poverty. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/endenergypoverty>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.

²⁹¹ What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

збалансування економічного розвитку та його впливу на екологію. Друге поняття використовувалося в контексті зменшення економічного розриву між бідними та багатими. Додатково, воно стосувалося здійснення соціальної політики, яка зробить безоплатну освіту, медицину та підвищить пільги та пенсії громадянам держав-членів ЄС. Третє поняття було закодоване партією в контексті критики ліберального ринку ЄС та забезпечення державного втручання в економічні процеси. Останнє поняття партія застосовувала при описі ефективного політично-економічного функціонування ЄС²⁹². В цілому, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані в розрізі поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» демонструє, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в тезі про центральну роль Європи в питанні захисту біологічного різноманіття у всьому світі²⁹³. В інших сегментах програми неоколоніальний дискурс не був зафіксований²⁹⁴. Однак, партія мислить історичний розвиток крізь призму перманентного поступального зростання держав-членів ЄС. Це простежується в формулюваннях програми партії, які описують технологічний прогрес в розрізі еволюції ЄС в економічних, екологічних та політичних вимірах²⁹⁵.

²⁹² What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

²⁹³ Social Rights. Together for a socially just Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/socialrights>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.

²⁹⁴ Там само.

²⁹⁵ Digital Union. An inclusive Digital Union for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/digitalunion>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.

Третя партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Альянс лібералів та демократів за Європу»²⁹⁶. Пропонуємо розпочати аналіз дискурсу на основі поняття «вузлова точка». Воно демонструє, що програма партії сконструйована в розрізі ліберально-демократичної, феміністичної ідеології та ідеології зелених. Відображення ліберально-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: розширення індивідуальної свободи кожного громадянина держав-членів ЄС; розвиток освіти для підвищення активності та свідомості громадянського суспільства; пропагування ідей вільного ринку в межах ЄС без втручання державних механізмів контролю за економічним сектором; асиміляція мігрантів в громади, які існували в державах-членах ЄС; асингування коштів в освіту для підготовки кваліфікованих кадрів, що сприятимуть технологічному прогресу; подолання монополій через створення можливостей для розвитку малого і середнього бізнесу²⁹⁷.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що ідеологія фемінізму простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: боротьба з гендерним насильством та дискримінацією жінок; створення нормативно-правового поля, яке включає права та свободи ЛГБТ-спільнот²⁹⁸. В свою чергу, ідеологія зелених в дискурсі програми партії відображена в наступних тезах: економічний розвиток не повинен трансформувати кліматичні умови; створення спеціальних засобів для вторинної переробки сировини;

²⁹⁶ Political Programme and European Elections Manifestos. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.aldeparty.eu/political-programme-and-european-elections-manifestos>. (дата звернення 26.04.2020). – Назва з екрана.

²⁹⁷ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

²⁹⁸ Там само с. 5-7

перехід на ресурсно-ефективну економіку, тобто зменшення викидів парникових газів та раціональне використання природних ресурсів; підвищення податків для підприємств, які не перейшли на альтернативні джерела відновлювальної енергії; зростання рівня екологічної освіченості громадян стосовно цінності природних ресурсів та екосистеми²⁹⁹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «свобода», «процвітання», «стабільність», «справедливість», «прогрес», «гідність», «європейські цінності», «глобалізація», «безпека», «мир»³⁰⁰. Використання поняття «свобода» партія здійснює в контексті опису матеріально-економічного забезпечення всіх громадян держав-членів ЄС. Поняття «процвітання» партія застосовувала при описі центральної ролі ліберальних прав у ЄС. Партія «Альянс лібералів та демократів за Європу» використовувала смисловий конструкт «стабільність» в своїй програмі при описі вирішення зовнішніх глобальних викликів ЄС. Знакову систему «справедливість» партія використовувала в програмі для опису актуальності забезпечення гендерної рівності та подолання дискримінації. Поняття «прогрес» партія використовувала окреслюючи інноваційно-технологічну еволюцію, яка сприятиме підтримці екосистеми Європи та світу. Також, партія використовувала смисловий конструкт «гідність» в контексті подолання будь-яких проявів форм расизму та нетерпимості стосовно мігрантів чи національних меншин, що проживають на території держав-членів ЄС. Знакова система «європейські цінності» в дискурсі програми партії використовувалася для

²⁹⁹ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

³⁰⁰ Там само с. 8-11

демонстрації неоколоніального дискурсу про раціональність ліберальної ідеології. Поняття «глобалізація» партія застосовувала для позначення транслявання ідей вільного ринку та демократії в світі зі сторони ЄС для подолання деструктивних або авторитарних елементів. Смисловий конструкт «безпека» і «мир» використовується в дискурсі програми партії при описі військової співпраці з НАТО та США³⁰¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» засвідчує, що в програмі політичної партії «Альянс лібералів та демократів за Європу» можна виявити наступні смислові конструкти: «свобода»; «справедливість»; «безпека»; «стабільність»³⁰². Перше поняття було застосоване партією в контексті підвищення рівня політичної освіченості громадян для зростання ролі та впливовості громадянського суспільства. Друге поняття використовувалося в контексті надання рівних можливостей для створення малого і середнього бізнесу для громадян держав-членів ЄС. Третє поняття було заповане партією в контексті посилення контролю за пересуванням та наданням притулку біженцям. Останнє поняття партія застосовувала при описі збереження екосистеми та навколишнього середовища Європи та світу³⁰³. Загалом, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані крізь призму поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» ілюструє, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в

³⁰¹ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

³⁰² Там само с. 3-10

³⁰³ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

наступних формулюваннях: ЄС являє собою ідеал функціонування міжнародної організації, який повинен слугувати прикладом для наслідування на інших континентах; стабільність та процвітання світу можливе через діяльність ЄС; держави-члени ЄС мають забезпечувати ліберально-демократичний розвиток світу; політика ЄС має сприяти утвердженню цієї міжнародної організації, як ключового актора на світовій арені; глобальна торгівля повинна бути ефективною з європейської точки зору³⁰⁴. Також, партія мислить історичний розвиток в розрізі унітарно-стадіальної моделі, основу якої складають досягнення держав-членів ЄС. Це простежується в формулюваннях програми партії, які описують реформи щодо глобальної економічно-торгівельної співпраці на основі європейських стандартів та прозахідного демократичного транзиту держав світу³⁰⁵.

Четверта партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Європейська партія зелених»³⁰⁶. На основі поняття «вузлова точка» програма партії розуміється в розрізі соціал-демократичної, феміністичної ідеології та ідеології зелених. Відображення соціал-демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: подолання одиницності та дисперсії європейських держав при вирішенні проблем ЄС; гарантування гідного мінімального доходу громадян держав-членів ЄС;

³⁰⁴ Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40-Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf. (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана. С. 2-9

³⁰⁵ Там само с. 4-11

³⁰⁶ Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

підтримка громадянського суспільства держав-членів ЄС для поглиблення прозорості та демократії³⁰⁷.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Європейська партія зелених» на основі поняття «вузлова точка» варто зазначити, що ідеологія фемінізму простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: подолання гендерної нерівності та матеріально-економічна дискримінація жінок; легалізація абортів на національному рівні у всіх державах-членах ЄС; паритетне або пропорційне представництво чоловіків та жінок в державних інституційних структурах на національному та наднаціональному рівнях, тобто введення гендерних квот³⁰⁸.

В свою чергу, ідеологія зелених в дискурсі програми партії відображена в наступних тезах: принцип «екологізації економіки», який полягає в подоланні негативного впливу економічного екстенсивного прогресу на екологію; перехід на відновлювальні джерела енергії; інвестування в сегменти економіки, які не продукують девіацію екосистеми; підвищення якості харчових продуктів; лінійна модель економіки має бути замінена круговою, тобто ресурси на виробництві повинні використовуватися декілька разів³⁰⁹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» засвідчує, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Європейська партія зелених» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «справедливість»,

³⁰⁷ Economy & Jobs. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions/economy-jobs>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

³⁰⁸ Human Rights & Migration. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions/human-rights-migration>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

³⁰⁹ Climate & Energy. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions/climate-energy>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

«демократія», «мир», «верховенство права», «цінності», «солідарність»³¹⁰. Використання поняття «справедливість» партія здійснює в контексті опису соціальної політики держав-членів ЄС відносно своїх громадян. Поняття «демократія» партія застосовувала при демонстрації актуальності захисту навколишнього середовища. Партія «Європейська партія зелених» використовувала смисловий конструкт «мир» в своїй програмі при описі принципу «екологізація економіки». Знакову систему «верховенство права» партія використовувала в програмі під час опису релевантності демократичного транзиту в державах-членах ЄС. Поняття «цінності» партія використовувала окреслюючи потребу в зменшенні рівня корупції та підвищенні прозорості оподаткування. Також, партія використовувала смисловий конструкт «солідарність» в контексті міграційної політики, яка полягала в полегшенні процедури отримання притулку біженцями³¹¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» в програмі політичної партії «Європейська партія зелених» можна виявити наступні смислові конструкти: «мир»; «демократія»; «справедливість»³¹². Перше поняття було застосоване партією в контексті миротворчої діяльності ЄС на міжнародній арені. Друге поняття використовувалося в контексті створення умов для інтенсивнішої участі громадян держав-членів ЄС в формотворчих та законодавчих процесах ЄС. Третє поняття було закодоване партією в контексті створення умов для поширення екологічної етики використання

³¹⁰ Our positions. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

³¹¹ Our positions. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

³¹² Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

відновлювальних або альтернативних джерел енергії³¹³. Загалом, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані в зрізі поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» демонструє, що в програмі досліджуваної партії, неоімперіалістського дискурсу не було зафіксовано в жодному формулюванні³¹⁴. Також, в дискурсі програми партії не було зафіксовано лінійного розуміння історичного розвитку, в порівнянні з попередніми партіями. Історична дискретність та відсутність неоколоніального дискурсу партії простежується в наступних формулюваннях програми: спрощення процедури мобільності в межах Європи для європейських та неєвропейських громадян; лібералізм та демократія сприяють неорганічним або деструктивним змінам клімату; людський прогрес можливий лише в кооперації всіх держав та міжнародних організацій світу на рівноправних засадах³¹⁵. Враховуючи вище описану інформацію можна зробити узагальнення, що партія «Європейська партія зелених» має діаметрально протилежні результати від програм попередніх партій на основі поняття «неоколоніальний дискурс».

П'ята партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі»³¹⁶. Пропонуємо розпочати аналіз дискурсу програми партії крізь призму поняття «вузлова точка». Воно демонструє, що програма партії відображена в розрізі соціал-демократичної, консервативної ідеології та ідеології зелених. Відображення соціал-

³¹³ Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³¹⁴ Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³¹⁵ Our positions. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

³¹⁶ ECR Group in the European Parliament. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ecrgroup.eu/>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

демократичної ідеології в дискурсі програми партії можна спостерігати в наступних постулатах: захист певних галузей та секторів економіки у ЄС від стихійного впливу; держави, які входять в ЄС мають використовувати державні механізми контролю за розвитком економіки; забезпечення прав споживачів³¹⁷.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» крізь призму поняття «вузлова точка» варто зазначити, що консервативна ідеологія простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: посилення обмежень на кордонах держав-членів ЄС для запобігання нелегальній міграції; подолання переслідування християн в ЄС і всьому світі для підвищення демократичного розвитку держав³¹⁸. В свою чергу, ідеологія зелених в дискурсі програм партії відображена в наступних тезах: поступальний підхід у боротьбі проти кліматичних викликів, який передбачає зменшення викидів парникових газів, забруднення повітря відходами та підвищення якості продуктів³¹⁹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «безпека», «права», «свобода», «захист», «справедливість»; «глобалізація»; «рівність»³²⁰. Використання поняття «безпека» партія здійснює в контексті опису актуальності подолання тероризму, кібератак та

³¹⁷ Increasing accountability. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/increasing_accountability. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³¹⁸ Connecting people & business. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/connecting_people_business. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³¹⁹ Common sense & sustainability. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/common_sense_sustainability. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³²⁰ ECR Group. Our vision for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

транскордонної організованої злочинності за допомогою обміну інформації між силовими структурами держав-членів ЄС. Поняття «права» партія застосовує при описі захисту конфіденційних та персональних даних в державах-членах ЄС. Партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» використовувала смисловий конструкт «свобода» в своїй програмі при описі покращення механізмів забезпечення мобільності громадянам держав-членів ЄС, які переміщуються з однієї країни в іншу. Знакову систему «захист» партія використовувала в програмі для опису посилення контролю за міграцією в держави, які входять до ЄС. Поняття «справедливість» партія використовувала окреслюючи матеріальне забезпечення громадян держав-членів ЄС. Також, партія використовувала смисловий конструкт «глобалізація» в контексті підвищення раціональності та оптимізації процесів реформування соціально-економічної площини держав-членів ЄС. Знакова система «рівність» в дискурсі програми партії використовувалася для опису демократичних перетворень, які мають подолати політично-економічну асиметрію впливу на практиці³²¹.

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» засвідчує, що в програмі політичної партії «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», можна виявити наступні смислові конструкти: «безпека»; «рівність»; «демократія»³²². Перше поняття було застосоване партією в контексті запобігання екстенсивним трансформаціям клімату та навколишнього середовища. Друге поняття використовувалося в контексті забезпечення однакових можливостей розвитку малого і середнього бізнесу для всіх громадян держав-членів ЄС. Третє поняття було заповане партією в контексті

³²¹ ECR Group. Our vision for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³²² ECR Campaign. Reducing burdens on business. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/campaign/reducing_burdens_on_business. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

суспільного контролю за діяльністю державно-інституційної влади³²³. Загалом, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані в розрізі поняття «вузлова точка».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» ілюструє, що в програмі досліджуваної партії неоімперіалістський дискурс простежується в формулюванні, що ЄС має контролювати дотримання прав людини в державах, що знаходяться за межами Європи³²⁴. В інших тезах та постулатах партії неоколоніального дискурсу не було зафіксовано. Також, варто звернути увагу, що партія «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» розуміє історичний розвиток в розрізі лінійної моделі, в основі якої знаходиться соціально-демократичний прогрес³²⁵. Це простежується в формулюваннях програми партії, які описують забезпечення рівності, прозорість, участь різних соціальних груп в суспільно-політичних процесах, як основу історичного прогресу держав-членів ЄС³²⁶. Однак, партія жодного разу в дискурсі програми не демонструє регрес в будь-якому соціальному сегменті ЄС.

Остання партія, дискурс-аналіз програми якої ми здійснимо, має назву «Партія європейських лівих»³²⁷. На основі поняття «вузлова точка» програма партії розуміється в розрізі соціалістичної, феміністичної та екосоціалістської ідеології. Відображення соціалістичної ідеології в дискурсі програми партії

³²³ ECR Campaign. Reducing burdens on business. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/campaign/reducing_burdens_on_business. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³²⁴ An EU immigration system that works. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/an_eu_immigration_system_that_works. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³²⁵ ECR Group. A global approach. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/a_global_approach. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³²⁶ ECR Group. Our vision for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

³²⁷ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

можна спостерігати в наступних постулатах: зміна ліберально-демократичного розвитку ЄС на соціалістичний, який забезпечить стабільність та солідарність між державами-членами ЄС; державний контроль за освітою, наукою, культурою; подолання монополій ТНК в ЄС, які обмежують економічне зростання громадян держав-членів ЄС; надання громадянства всім особам, які проживають на території держав-членів ЄС; законодавчі акти, які приймаються в ЄС повинні здійснюватися через горизонтальні відносини між громадянами ЄС та інститутами цієї міжнародної організації; діяльність партії має сприяти класовій боротьбі між чиновниками та робітниками³²⁸.

Продовжуючи аналіз дискурсу партії «Партія європейських лівих» крізь призму поняття «вузлова точка» варто зазначити, що ідеологія фемінізму простежується в дискурсі програми на основі наступних ідей: емансипація жінок від різноманітних форм гніту та соціального відчуження; забезпечення гендерної рівності чоловіків та жінок, подолання дискримінації³²⁹. В свою чергу, ідеологія екосоціалізму в дискурсі програм партії відображена в тезі, що стосується критики капіталістичної моделі ринку, яка не враховує вплив виробництва на навколишнє середовище³³⁰.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» демонструє, що до основних смислових конструктів, які використовувала партія «Партія європейських лівих» в своїй програмі можна зарахувати наступні: «мир», «цінності», «справедливість», «солідарність», «рівність», «демократія»³³¹. Використання поняття «мир» партія здійснює в контексті опису актуальності

³²⁸ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана. - С. 4-13

³²⁹ Там само с. 5-7

³³⁰ Там само с. 9-12

³³¹ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

трансформації ліберально-демократичного порядку в Європі. Поняття «цінності» партія застосовувала при описі поширення соціалістичних ідей в державах-членах ЄС. Партія «Партія європейських лівих» використовувала смисловий конструкт «справедливість» в своїй програмі при описі соціальної політики, тобто підтримки громадян ЄС. Знакову систему «солідарність» партія використовувала в програмі для опису кооперації між соціальними групами та державами, які входять в ЄС при вирішенні зовнішніх глобальних викликів. Поняття «рівність» партія використовувала окреслюючи реформи державних послуг, які мають сприяти забезпеченню добробуту. Також, партія використовувала смисловий конструкт «демократія» в контексті забезпечення соціальних прав стосовно громадян, які проживають на територіях держав-членів ЄС³³².

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» ілюструє, що в програмі політичної партії «Партія європейських лівих» можна виявити наступні смислові конструкти: «мир»; «цінності»; «демократія»³³³. Перше поняття було застосоване партією в контексті критики неоліберального розуміння війни, як методу або засобу врегулювання будь-якого конфлікту та встановлення «миру». Друге поняття використовувалося в контексті забезпечення політики роззброєння, як інструменту подолання мілітаризованих протистоянь в Європі. Третє поняття було заповане партією в контексті негативного ставлення до демократії, яка призвела до політично-економічної стагнації систем ЄС³³⁴. Загалом, всі вище описані смислові конструкти в залежності від контексту детерміновані ідеологіями, які проаналізовані крізь призму поняття «вузлова точка».

³³² Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

³³³ Там само с. 5-11

³³⁴ Там само с. 3-8

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» засвідчує, що в програмі досліджуваної партії неоколоніальний дискурс не був зафіксований в жодному формулюванні³³⁵. Також, партія не мислить історичний розвиток в межах однобічної ідеї про первинну роль Європи та її прогресу, як універсальної компоненти врегулювання світових криз або проходження глобальних процесів. Це простежується в формулюваннях програми партії, які постулюють соціально-політичні та інституційні реформи держав-членів ЄС та ЄС в цілому. Додатково, варто зазначити, що партія описує подолання регресу вище описаної міжнародної організації на основі врахування досвіду інших міжнародних організацій та держав, які знаходяться за межами Європи³³⁶.

3.3 Порівняльний аналіз програм політичних партій ЄС в ідеологічному та дискурсивному вимірах протягом 2014-2019 років

В цьому підрозділі ми здійснимо порівняльний аналіз ідеології та дискурсу партій, які ввійшли до Європейського парламенту в період 2014-2019 років. Після цього, враховуючи отримані результати за досліджуваний період буде узагальнено інформацію стосовно ідеології та дискурсу програм всіх партій в період 2014-2019 років. Порівняльний аналіз буде відбуватися на основі вище проаналізованих індикаторів та понять за якими ми визначали ідеологію та дискурс партій в період 2014 і 2019 роках.

Пропонуємо розпочати порівняльний аналіз програм партій ЄС в період 2014-2019 років з індикатору «ідеологічний потенціал». За цим індикатором змін програм партій в досліджуваний період не відбулося. (Див. додаток 1) Це обумовлено перманентним використанням дискредитаційного дискурсу в своїх

³³⁵ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

³³⁶ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана. С. 7-12

програмах зі сторони партій відносно одна одної в період 2014-2019 років. Прикладом може слугувати критика лібералами та демократами ідеології соціалістів³³⁷, делегітимація лібералів і демократів зі сторони ідеології зелених³³⁸. Також, відсутність повної або гегемоністської ідеології партій ЄС детерміновано відчуженням одноосібного впливу певної ідеології на формування соціальних конструктів в межах держав-членів ЄС. (Див. додаток 1)

При порівняльному аналізі за індикатором «соціальна підтримка» було зафіксовано відсутність змін політичних партій в період 2014-2019 років. (Див. додаток 1) Тому всі програми партій за цим індикатором не демонструють ознак утопії. Це обумовлено наявністю електоральної підтримки на виборах в 2014 та 2019 роках до Європейського парламенту³³⁹. Додатковим аргументом щодо відсутності ознак утопії партій за цим показником можна вважати наявність постійної підтримки партій зі сторони суспільних та соціальних груп в державах-членах ЄС³⁴⁰.

В цьому контексті варто звернути увагу на трансформацію рівня підтримки політичних партій порівнявши результати наднаціональних виборів у 2014 та 2019 роках³⁴¹. Наприклад, «Європейська народна партія» на виборах 2014 і 2019 років отримала 217 та 182 місця відповідно; «Партія європейських соціалістів» на двох останніх виборах отримала 190 і 154 місця; «Альянс консерваторів та

³³⁷ EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.

³³⁸ Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

³³⁹ 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

³⁴⁰ Там само.

³⁴¹ Там само.

реформістів у Європі» отримали 74 і 62 місця; «Альянс лібералів та демократів за Європу» отримав 70 та 108 місць відповідно; «Партія європейських лівих» отримала 52 та 41 місце відповідно; «Європейська партія зелених» 50 і 74 місця відповідно. Враховуючи вище описану інформацію можна стверджувати, що «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих» зазнала регресу за цим індикатором. В свою чергу, «Альянс лібералів та демократів за Європу» і «Європейська партія зелених» здійснили прогрес легітимності та ідеологічності в досліджуваний період³⁴². Тому партії, які здійснили висхідну динаміку в зрізі електоральної підтримки зміцнили свої ідеологічні позиції. На противагу цьому, партії в яких спостерігалася низхідна динаміка послабили свою ідеологію в досліджуваний період.

Порівнюючи програми партій ЄС за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» можна спостерігати відсутність змін показників всіх партій в період 2014-2019 років. (Див. додаток 1) Це обумовлено тим, що партії Європейського парламенту в своїх програмах описують постулати та цілі, які реалізуються в теперішньому або будуть здійснені в перспективі. Тому цілі програми, що були реалізовані відображають ідеологію партії. В свою чергу, постулати, які не були здійснені або будуть реалізовані в перспективі свідчать про ознаки утопії партії. Пропонуємо узагальнено описати основні реформи, які були реалізовані партіями в 2014-2019 роках: розширення ринків збуту для держав-членів ЄС, зменшення викидів вуглецю, забезпечення принципу «сталого розвитку», відстоювання прав профспілок, посилення відповідальності за несплату податків, забезпечення вторинної переробки сировини, розвиток інновацій, зменшення безробіття, розвиток малого і середнього бізнесу через

³⁴² 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.

неоліберальну економічну модель, зменшення гендерної нерівності, розвиток квір-активності в публічній площині, захист сільського господарства, захист прав профспілок, покращення мобільності, посилення ролі регіональних органів влади, імплементація ідеї вільного ринку. (Див. додаток 1)

Генералізовано основні реформи, які не були реалізовані партіями в період 2014-2019 років, виглядають наступним чином: захист приватної інформації, підвищення рівня зайнятості, створення єдиної валюти, рівна оплата праці чоловіків та жінок, зменшення матеріального розриву між громадянами держав-членів ЄС, подолання дискримінації та насильства над жінками, подолання корупції та кіберзлочинності, підвищення економічної ефективності, подолання дискримінації та насильства, запобігання змінам клімату, пропагування політики пацифізму, денонсація рекуперативних реформ, державний контроль за ринком, підвищення ефективності принципу «субсидіарності», зменшення авторитарного впливу РФ та КНР на ЄС, працевлаштування осіб, які втратили роботу внаслідок технологічного прогресу, трансформація неоліберальної моделі управління, екологізація економіки, асиміляція мігрантів, кругова модель економіки, покращення мобільності робітників, прогресивне оподаткування, зменшення безробіття серед молоді, безкоштовна освіта, спрощення бюрократичних процедур, підвищення прозорості та підзвітності інститутів ЄС. (Див. додаток 1)

В цілому, враховуючи вище описану інформацію можна стверджувати, що за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» аналізовані партії ЄС відображають проміжний результат, оскільки відображають наявність виконаних та нереалізованих реформ. Також, варто зверну увагу, що в період 2014-2019 років реформ нереалізованих постулатів програми партії є більше ніж виконаних чи здійснених. (Див. додаток 1)

Здійснивши порівняльний аналіз програм партій на основі ідеології та утопії, пропонуємо проаналізувати популістський зріз програм партій ЄС в період 2014-2019 років. За індикатором «розмитість інтерпретацій» можна спостерігати зростання популізму в програмах партії 2019 року в порівнянні з 2014 роком, оскільки показник «Альянсу консерваторів та реформістів у Європі» зазнав змін. (Див. додаток 1) Протягом аналізованого періоду консерватори та реформісти включили в дискурс програми наступні абстрактні постулати, логіка реалізації яких не деталізована: поступальний підхід у вирішенні кліматичних викликів; захист персональних даних для забезпечення права на приватне життя; підвищення демократичності функціонування інститутів ЄС. В цілому, відсутність популізму за вище описаним індикатором в період 2014-2019 років було зафіксовано в партії «Європейська партія зелених». Результати інших партій статичні та демонструють наявність популізму за індикатором «розмитість дискурсу» в період 2014-2019 років. (Див. додаток 1)

Другий індикатор, який демонструє наявність або відсутність популістського дискурсу в програмі партії має назву «дихотомія вирішення проблеми». При порівняльному аналізі програм партій за цим індикатором було зафіксовано зменшення рівня популізму. (Див. додаток 1) Це обумовлено зміною показника в «Партії європейських лівих», яка в 2014 році використовувала популістський дискурс за вище описаним індикатором, а в програмі 2019 року не застосовувала. (Див. додаток 1) До формулювань, які використовувала вище описана партія в програмі 2014 року, можна зарахувати наступні: якщо ЄС продовжуватиме експансію держав ліберально-демократичною ідеологією в світі, то це призведе до краху міжнародної організації, як наслідок ЄС повинен трансформувати свої цінності в розрізі соціалістичної ідеології; соціалістична

ідеологія запобігатиме підписанню міжнародних договорів в основі яких наявний прагматизм та ігнорування інтересів громадян держав-членів ЄС³⁴³.

Показники всіх інших партій в період 2014-2019 років залишилися сталими і виглядають наступним чином: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів» відображають наявність популістського дискурсу; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених» та «Альянс лібералів та демократів за Європу» демонструють відсутність популістського дискурсу. (Див. додаток 1)

Порівняльний аналіз за індикатором «поліаспектність» в період 2014-2019 років засвідчує ідентичну динаміку популістського дискурсу в програмах партій. (Див. додаток 1) Однак, в цьому контексті варто зазначити, що «Партія європейських соціалістів» здійснила регрес, оскільки в 2019 році за вище описаним індикатором в неї був зафіксований популізм, а в 2014 році не було виявлено популістського дискурсу. (Див. додаток 1) В 2019 році популізм партії був відображений у великій кількості поляризованих реформ, які стосувалися: соціальної підтримки вразливих груп, колективної кооперації держав-членів ЄС, подолання дискримінації або сексизму, забезпечення економічного прогресу відповідно до норм про захист навколишнього середовища, вирішення викликів міграційної політики³⁴⁴.

Додатково, звертаємо увагу, що відбулася якісна зміна показника за вище описаним індикатором в «Партії європейських лівих», оскільки в 2014 році програма партії відображала популістський дискурс, а в 2019 році в програмі партії популізму не було виявлено. (Див. додаток 1) Популізм в 2014 році був

³⁴³ Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

³⁴⁴ Socialists and Democrats. What we stand for. Our priorities. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-priorities>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.

зафіксований в постулатах партії, які описували видозміну ціннісного, соціально-економічного, інституційного, квір-феміністичного, міжнародного сегментів соціальної дійсності держав-членів ЄС³⁴⁵. Загалом, за індикатором «поліаспектність» в програмах «Європейської народної партії», «Альянсу консерваторів та реформістів у Європі», «Європейської партії зелених» в період 2014-2019 років перманентно наявний популістський дискурс. (Див. додаток 1)

Здійснивши компаративний аналіз ідеології, утопії та популізму програм партій в період 2014-2019 років, пропонуємо порівняти дискурс програмних положень партій ЄС. Аналіз програм партій на основі поняття «вузлова точка» в 2014 році демонструє, що найпоширеніша ідеологія партій – екологічна або зелена. (Див. додаток 2) Вона наявна в дискурсі програм усіх партій 2014 року. Натомість, найменш поширеною або маргінальною ідеологією можна вважати консерватизм та євроскептицизм, які були притаманні одній партії – «Європейська партія зелених». В свою чергу, в 2019 році найпоширенішою ідеологією в програмах партій була зафіксована ідеологія зелених. Вона була відображена в програмах всіх партій, але партії «Партія європейських соціалістів» та «Партія європейських лівих» репрезентували вище описану ідеологію крізь призму екосоціалізму. На противагу цьому, найменш поширеною ідеологією програм партій в 2019 році є консервативна, оскільки вона представлена в програмі однієї партії, яка має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». (Див. додаток 2)

При порівняльному аналізі еволюції програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «вузлова точка» були зафіксовані наступні результати: «Європейська народна партія» збільшила кількість ідеологій в програмі 2019 році, включивши консервативні ідеологеми; «Партія європейських соціалістів»

³⁴⁵ Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.

трансформувала ідеологію зелених в програмі 2019 року та включила в неї екосоціалізм; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» виключила квір-феміністичну ідеологію з програми 2019 року, але включила в неї консерватизм; «Альянс лібералів та демократів за Європу» без змін; «Партія європейських лівих» без змін; «Європейська партія зелених» виключила консервативну ідеологію з програми 2019 року, але інтегрувала в неї соціалістичну та феміністичну ідеологеми. (Див. додаток 2)

Порівняльний аналіз на основі поняття «момент дискурсу» в період 2014-2019 років засвідчує трансформацію основних смислових конструктів та значень, які використовуються в програмах партій. (Див. додаток 2) Загалом, в 2014 році найвживанішими смисловими конструктами в програмах партій можна вважати наступні: «свобода», «безпека», «справедливість». Першу знакову систему в своїх програмах використовували чотири партії в різних інтерпретаціях, зокрема: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених». (Див. додаток 2) Вище описані партії декодували поняття «свобода» в наступних інтерпретаціях: індивідуальні права, економічний добробут громадян держав-членів ЄС, санкції на держави та осіб, які не дотримуються європейських демократичних принципів, захист конфіденційної інформації або персональних даних.

Друге поняття «безпека» використовували в програмах 2014 року наступні партії: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія зелених». (Див. додаток 2) Вище описані партії розкодували поняття «безпека» в таких інтерпретаціях: захист персональних даних, рівний доступ до якісних харчових товарів, збереження навколишнього середовища, матеріальне забезпечення всіх громадян держав-членів ЄС. Третій смисловий конструкт використовували

наступні партії: «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських соціалістів», «Партія європейських лівих», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених». (Див. додаток 2) Вище описані партії дешифрували поняття «справедливість» крізь призму наступних інтерпретацій: рівні можливості працевлаштування, симетрична оплата праці, зниження рівня безробіття, підвищення контролю за оподаткуванням, збереження екосистеми.

В 2019 році найпоширенішим смисловим конструктом в програмах партій можна вважати поняття «справедливість». Воно було використане у всіх програмах досліджуваних партій. (Див. додаток 2) Загалом, партії декодували поняття «справедливість» в розрізі наступних інтерпретацій: високий рівень матеріального добробуту всіх громадян держав-членів ЄС, зрівняння в правах чоловіків та жінок, забезпечення гендерної рівності та подолання дискримінації, матеріальне забезпечення громадян держав-членів ЄС, імплементація соціальної політики. Тому на основі вище описаної інформації можна узагальнити, що в період 2014-2019 років зменшилась кількість однакових смислових конструктів, використовуваних в програмах партій. Однак, поняття «справедливість» було використано більшістю партій в своїх програмах протягом досліджуваного періоду. (Див. додаток 2)

При порівняльному аналізі крізь призму поняття «елемент дискурсу» в період 2014 -2019 років, можна спостерігати зміну смислових конструктів та їх значення в програмах досліджуваних партій. (Див. додаток 2) Загалом, в 2014 році найпоширенішими знаковими системами в програмах партій можна вважати «справедливість» і «солідарність». Перше поняття було використане в програмах таких партій: «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених». (Див. додаток 2) Вони декодували смисловий конструкт «справедливість» в розрізі наступних

інтерпретацій: рівний доступ до політичної участі всіх громадян ЄС де-факто, досягнення гомеостазу в екологічному, політичному, економічному сегментах держав-членів ЄС. Друге поняття застосовувалося в наступних програмах партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Партія європейських лівих». (Див. додаток 2) Вони розкодовували поняття «солідарність» крізь призму наступних інтерпретацій: пошук консенсусу стосовно вирішення проблем міграційної кризи, спільне або колективне подолання глобальних екологічних викликів.

В 2019 році найпоширенішими смисловими конструктами, які використовували в своїх програмах партії – «справедливість», «рівність», «демократія». (Див. додаток 2) Перше поняття було виявлене в наступних програмах партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс лібералів та демократів за Європу». (Див. додаток 2) Вони декодували поняття «справедливість» крізь призму наступних інтерпретацій: використання підприємствами альтернативних джерел отримання енергії, зменшення економічного розриву між бідними та багатими, рівних можливостей для створення малого і середнього бізнесу.

Друге поняття «рівність» застосовувалося в програмах таких партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». (Див. додаток 2) Вони осмислювали вище описане поняття крізь призму наступних інтерпретацій: зменшення економічного розриву між бідними та багатими, актуалізація соціальної політики, забезпечення можливостей розвитку малого і середнього бізнесу для всіх громадян держав-членів ЄС. Поняття «демократія» використовувалося в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Європейська партія зелених», «Партія європейських лівих». (Див. додаток 2) Вище описані партії декодують смисловий конструкт крізь призму наступних інтерпретацій:

зростання прозорості оподаткування, створення умов для інтенсивнішої участі громадян держав-членів ЄС в формотворчих та законодавчих процесах ЄС.

Здійснюючи порівняльний аналіз програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «неоколоніальний дискурс» було зафіксовано зменшення неоімперіалістичних смислових конструктів у програмах партій 2019 року. (Див. додаток 2) Загалом, в 2014 році єдина партія, яка не використовувала в своїй програмі неоколоніальний дискурс - «Партія європейських соціалістів». В свою чергу, всі інші партії у програмах кодували цілі та інтереси на основі експансіоністського дискурсу. В 2019 році неоколоніальний дискурс не був зафіксований в двох партій – «Європейська партія зелених» і «Партія європейських лівих». На противагу цьому всі інші партії в цьому році сконструювали неоімперіалістичний дискурс. Враховуючи вище описану інформацію, можна стверджувати, що в порівнянні з 2014 роком «Європейська партія зелених» та «Партія європейських лівих» здійснили якісне зростання, оскільки виключили неоімперіалізм з смислових конструктів у програмі партії, а «Партія європейських соціалістів» здійснила регрес, включивши в свою програму неоколоніальний дискурс. (Див. додаток 2) Додатково, звертаємо увагу, що весь порівняльний аналіз в цьому підрозділі здійснювався на основі інформації отриманої після декодування ідеології та дискурсу програм партій ЄС в другому та третьому розділах відповідно.

Отже, в цьому розділі ми здійснили аналіз ідеології та дискурсу програм політичних партій ЄС в 2019 році. Декодування ідеології партії крізь призму індикатору «ідеологічний потенціал» продемонстрував, що всі партії, зокрема: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених» належать до часткової ідеології.

Аналіз наявності або відсутності ознак утопії програм партій ЄС був здійснений на основі індикаторів «соціальна підтримка» і «реалізація ідей в теперішньому». За першим індикатором було зафіксовано, що всі досліджувані партії мають електоральну підтримку, як наслідок репрезентуються соціальними групами в державах-членах ЄС. Тому ознак утопії в партіях ЄС за вище описаним індикатором не було зафіксовано. В свою чергу, за другим індикатором було виявлено подвійну природу програм всіх партій ЄС в 2019 році. З однієї сторони, вони відображають цілі та постулати, які були реалізовані партією, як наслідок можна говорити про ідеологію програм партій. З іншого боку, в програмах партій репрезентовані реформи, що можуть бути здійснені у майбутньому, як наслідок цей сегмент програм відображає утопічність реформ та пріоритетів партії. Тому за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» всі вище описані досліджувані програми партій демонструють проміжний показник.

В цьому розділі аналіз популістського дискурсу, як частини ідеології, був здійснений на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором наявність некоректних або абстрактних формулювань була виявлена в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих». На противагу цьому, за індикатором «розмитість інтерпретацій» популістського дискурсу не було виявлено в програмі «Європейської партії зелених». За другим індикатором – «дихотомія вирішення проблем» - популістський дискурс був зафіксований в програмі партії «Європейська народна партія». В свою чергу, за вище описаним індикатором популістського дискурсу не було зафіксовано в програмах наступних партій: «Партія європейських соціалістів», «Альянс

консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених». Останній індикатор в межах аналізу популістського дискурсу дозволив нам простежити дисперсію векторів реформування у наступних програмах партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія зелених». Натомість, відсутність популістського дискурсу за індикатором «поліаспектність» була зафіксована в програмі «Європейської партії зелених».

Дискурс-аналіз програм партій здійснювався на основі понять «вузлова точка», «момент дискурсу», «елементи дискурсу», «неоколоніальний дискурс». Аналіз дискурсу в розрізі поняття «вузлова точка» дав можливість виявити наступні ідеології в програмах партій: «Європейська народна партія» – консервативна, соціал-демократична, ідеології зелених; «Партія європейських соціалістів» – екосоціалістська, соціал-демократична, феміністична; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – феміністична, ліберально-демократична, ідеологія зелених; «Європейська партія зелених» – соціалістична, феміністична, екосоціалістська; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – консервативна, соціал-демократична, ідеологія зелених; «Партія європейських лівих» – соціалістична, феміністична, екосоціалістська.

Дискурс-аналіз крізь призму поняття «момент дискурсу» дав змогу зафіксувати та зрозуміти інтерпретацію наступних смислових конструктів у програмах партій: «Європейська народна партія» – «справедливість», «рівність», «демократія», «захист», «толерантність», «свобода», «гідність»; «Партія європейських соціалістів» – «справедливість», «європейські цінності», «рівність», «стабільність», «солідарність», «верховенство права»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «свобода», «процвітання»,

«справедливість», «стабільність», «прогрес», «гідність», «європейські цінності», «мир», «глобалізація», «безпека»; «Європейська партія зелених» – «мир», «цінності», «справедливість», «солідарність», «рівність», «демократія»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «безпека», «права», «свобода», «захист», «справедливість», «глобалізація», «рівність»; «Партія європейських лівих» – «мир», «цінності», «справедливість», «солідарність», «рівність», «демократія».

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» допоміг визначити наступні знакові системи, які детерміновані різними ідеологіями в програмах партій: «Європейська народна партія» – «справедливість», «демократія», «рівність»; «Партія європейських соціалістів» – «стабільність», «справедливість», «рівність», «солідарність»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «свобода», «справедливість», «безпека», «стабільність»; «Європейська партія зелених» – «мир», «цінності», «демократія»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «безпека», «рівність», «демократія»; «Партія європейських лівих» – «мир», «цінності», «демократія».

Дискурс-аналіз крізь призму поняття «неколоніальний дискурс» демонструє наявність неоімперіалістських формулювань та висловлювань в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». В свою чергу, неколоніальний дискурс не був зафіксований в програмі «Партії європейських лівих» і «Європейської партії зелених».

Також, в межах цього розділу був здійснений порівняльний аналіз ідеології та дискурсу програм партій ЄС в період 2014-2019 років. При порівняльному аналізі за індикатором «ідеологічний потенціал» змін в програмах партій не було зафіксовано. Тому всі програми партій репрезентують часткову ідеологію.

Порівняльний аналіз за індикатором «соціальна підтримка» дав змогу простежити відсутність змін в програмах політичних партій протягом 2014-2019 років. Тому всі програми партій мають легітимність в різних соціальних груп, як наслідок не демонструють ознак утопії. Також, в контексті цього індикатору на основі порівняльного аналізу було виявлено часткову втрату ідеологічності наступними партіями: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів», «Партія європейських лівих». В свою чергу, зростання або зміцнення ідеологічних позицій було зафіксовано в програмах наступних партій: «Альянс лібералів та демократів за Європу» та «Європейська партія зелених».

Компаративний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» засвідчив відсутність змін показників всіх програм партій в період 2014-2019 років. Тому всі програми партій в досліджуваний період відображають проміжний показник, тобто наявність ідеології та утопії водночас. Також, порівняльний аналіз програм партій за вище описаним індикатором демонструє, що нереалізованих постулатів програм партій більше ніж здійснених.

Порівняльний аналіз програм партій на основі індикатору «розмитість інтерпретацій» дав змогу простежити зростання популізму в програмах партій 2019 року в порівнянні з 2014 роком, оскільки показник «Альянсу консерваторів та реформістів у Європі» зазнав змін. В цілому, відсутність популізму за вище описаним індикатором в період 2014-2019 років було зафіксовано в «Європейської партії зелених». Результати інших досліджуваних програм партій стали, тобто вони відображають популістський дискурс.

При порівняльному аналізі програм партій за індикатором «дихотомія вирішення проблем» було зафіксовано зменшення рівня популізму в період 2014-2019 років. Це обумовлено зміною показника в «Партії європейських лівих», яка в 2014 році використовувала популістський дискурс за вище

описаним індикатором, а в програмі 2019 року не застосовувала. Показники всіх інших партій в період 2014-2019 років залишилися сталими і виглядають наступним чином: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів» відображають наявність популістського дискурсу. В свою чергу, під час порівняльного аналізу за вище описаним індикатором відсутність популістського дискурсу було зафіксовано в програмах наступних партій: «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених» та «Альянс лібералів та демократів за Європу».

Порівняльний аналіз за індикатором «поліаспектність» в період 2014-2019 років демонструє незмінну еволюцію популістського дискурсу в програмах партій. Також, при порівняльному аналізі програм партій було виявлено, що «Партія європейських соціалістів» здійснила регрес, оскільки в 2019 році за вище описаним індикатором в неї був зафіксований популізм, а в 2014 році не було виявлено популістського дискурсу. В цьому контексті, на основі компаративного аналізу програм партій ми зафіксували якісну зміну показника за вище описаним індикатором в «Партії європейських лівих», оскільки в 2014 році програма партії відображала популістський дискурс, а в 2019 році в програмі партії популізму не було виявлено. Загалом, за індикатором «поліаспектність» в програмах «Європейської народної партії», «Альянсу консерваторів та реформістів у Європі», «Європейської партії зелених» в період 2014-2019 років був зафіксований сталий популістський дискурс.

Компаративний аналіз програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «вузлова точка» продемонстрував, що найпоширенішою є ідеологія зелених, оскільки вона наявна у всіх програмах партій 2014 року та 2019 років. На противагу цьому, було виявлено, що найменш поширеною ідеологією в програмах партій є консервативна, оскільки вона репрезентована однією партією, яка має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». Також,

при порівняльному аналізі еволюції програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «вузлова точка» були зафіксовані наступні результати: «Європейська народна партія» збільшила кількість ідеологій в програмі 2019 році, включивши консервативні ідеологеми; «Партія європейських соціалістів» трансформувала ідеологію зелених в програмі 2019 року та включила в неї екосоціалізм; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» виключила квір-феміністичну ідеологію з програми 2019 року, але включила в неї консерватизм; «Альянс лібералів та демократів за Європу» без змін; «Партія європейських лівих» без змін; «Європейська партія зелених» виключила консервативну ідеологію з програми 2019 року, але інтегрувала в неї соціалістичну та феміністичну ідеологеми.

Порівняльний аналіз на основі поняття «момент дискурсу» в період 2014-2019 років демонструє трансформацію основних смислових конструктів, які використовуються в програмах партій. Враховуючи вище описану еволюцію було виявлено, що в період 2014-2019 років зменшилась кількість однакових смислових конструктів, використовуваних в програмах партій. Також, було зафіксовано, що поняття «справедливість» було використано більшістю партій в своїх програмах протягом досліджуваного періоду.

При порівняльному аналізі крізь призму поняття «елемент дискурсу» в період 2014 -2019 років було зафіксовано зміну смислових конструктів та їх значення в програмах досліджуваних партій. Також, під час порівняльного аналізу було з'ясовано, що єдиний смисловий конструкт перманентно використовуваний в програмах партій протягом 2014-2019 років – «справедливість».

Здійснюючи порівняльний аналіз програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «неоколоніальний дискурс» було зафіксовано зменшення неоімперіалістичних смислових конструктів у програмах партій 2019 року. Також, порівняльний аналіз програм партій в період 2014-2019 років засвідчує,

що в порівнянні з 2014 роком «Європейська партія зелених» та «Партія європейських лівих» здійснили якісне зростання, оскільки виключили неоімперіалізм зі смислових конструктів у своїх програмах. В свою чергу, «Партія європейських соціалістів» здійснила регрес, включивши в свою програму неокolonіальний дискурс.

Висновки

В результаті проведеного дослідження було:

1) розкрито поняття «ідеологія» та «утопія» з позиції соціології знання К.Маннгейма. Ідеологія виступає набором цінностей, які детермінують світогляд людини і визначають інтерпретацію соціальними групами процесів у дійсності. З'ясовано, що в залежності від масштабу легітимності ідеології в соціумі, вона диференціюється на повну та часткову. Визначивши поняття та типи «ідеології», ми концептуалізували його в індикатор «ідеологічний потенціал». Розкодували, що К.Маннгейм мислить поняття «утопія» як сукупність інтересів та аксіологічних орієнтацій, які в майбутньому можуть детермінувати світогляд соціальних груп при інтерпретації дійсності. На основі вище описаного поняття були сконструйовані два індикатори для аналізу ідеології та утопії програм партій ЄС – «соціальна підтримка», «реалізація ідей в теперішньому».

2) Висвітлено основні ідеї теорії популізму Е.Лаклау та концепції дискурсу Е.Лаклау і Ш.Муфф. В цілому, до основних ідеї Е.Лаклау стосовно розуміння популізму можна віднести наступні: популізм проявляється в дискурсі, який конструюється на основі конотативних смислових конструктів; популізм пропонує дихотомічне вирішення проблем, виключаючи консенсусні альтернативи; популізм проявляється в дискурсі, який орієнтований на подолання всіх викликів та проблем; популізм варто розуміти, як елемент ідеології, а не риторику позбавлену референта. Вивчення теорії популізму Е.Лаклау дало змогу створити наступні індикатори для аналізу програм політичних партій ЄС: «розмитість інтерпретацій»; «дихотомія вирішення проблем»; «поліаспектність». Також, використовуючи ідеї щодо розуміння поняття «популізм» Е.Лаклау і «утопія» К.Маннгейма, ми включили їх в аналіз ідеології програм політичних партій ЄС в період 2014-2019 років.

В межах цього дослідження ми визначили, що основними поняттями дискурсу-аналізу Е.Лаклау і Ш.Муфф можна вважати наступні: «вузлова точка»; «момент дискурсу»; «елементи дискурсу»; «неоколоніальний дискурс». Перше поняття автори розуміють, як сутність знаків, що визначають дискурс певної структури або соціальної групи. Друге поняття науковці осмислюють, як певне значення, яким наділений смисловий конструкт в конкретний момент. Третє поняття дослідники мислять, як сукупність всіх значень, які охоплює поняття в межах дискурсу, зокрема в нашому контексті програми партії. Останнє поняття філософи розуміють крізь призму смислових конструктів, що апелюють до односторонньої сакралізації проєвропейського світоглядного конструкту. Здійснивши аналіз основних понять дискурсу-аналізу, ми екстраполювали напрацювання Е.Лаклау та Ш.Муфф в контекст нашого дослідження, на основі чого відбулася реінтерпретація поняття «вузлова точка». Воно розуміється крізь призму ідеології, яка генерує сукупність значень, що кодують смислові конструкти та дискурс програм партій ЄС.

3) Декодовано ідеологію програм партій, які ввійшли до складу Європейського парламенту в 2014 році. Загалом, аналіз ідеології на основі індикатору «ідеологічний потенціал» продемонстрував, що всі партії, зокрема: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Європейська партія зелених», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Альянс лібералів та демократів за Європу» належать до часткової ідеології.

Здійснено декодування ознак утопії в програмах партії на основі індикаторів «соціальна підтримка» та «реалізація ідей в теперішньому». Аналіз засвідчив, що за першим індикатором всі досліджувані партії відображені в теперішньому або сьогоденні різноманітними соціальними групами, як наслідок не відображають ознак утопії. За другим індикатором було з'ясовано, що всі

програми партій демонструють спектр реформ, які реалізуються та потенційно можуть бути здійснені, як наслідок досліджувані партії частково репрезентують ознаки утопії та ідеології водночас. Тому за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» партії: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених», «Альянс лібералів та демократів за Європу» демонструють проміжний показник.

Виявлено популістський дискурс програм партій ЄС в 2014 році. Аналіз виявив, що за індикатором «розмитість інтерпретацій» популістський дискурс наявний в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських соціалістів», «Партія європейських лівих». В свою чергу, популістський дискурс за індикатором «розмитість інтерпретацій» не був зафіксований в програмах таких партій: «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених». За індикатором «дихотомія вирішення проблем» було встановлено, що популістський дискурс репрезентований в програмах наступних партій: «Європейська народна партія» і «Партія європейських лівих». Натомість, популістський дискурс за вище описаним індикатором не був зафіксований в програмах наступних партій: «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія зелених». Останній індикатор - «поліаспектність» дав змогу виявити популістський дискурс в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія лівих», «Партія європейських лівих». На противагу цьому, популістський дискурс за вище вказаним індикатором не був зафіксований в програмі партії «Партія європейських соціалістів».

4) Здійснено дискурс-аналіз програм партій ЄС в 2014 році крізь призму понять «вузлова точка», «момент дискурсу», «елементи дискурсу», «неоколоніальний дискурс». Розкодування дискурсу на основі першого поняття дав змогу простежити наступні ідеології в програмах партій: «Європейська народна партія» - ліберально-демократична, соціал-демократична та ідеологія зелених; «Партія європейських соціалістів» – соціал-демократична, феміністична та ідеологія зелених; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – соціал-демократична, квір-феміністична та ідеологія зелених; «Альянс лібералів та демократів за Європу» - ліберально-демократична, феміністична та ідеологія зелених; «Партія європейських лівих» – соціалістична, екосоціалістська, квір-феміністична; «Європейська партія зелених» – консервативна та ідеологія євроскептицизму.

Дискурс-аналіз на основі поняття «момент дискурсу» дав змогу зафіксувати в програмі партій наступні центральні смислові конструкти: «Європейська народна партія» – «стабільність», «свобода», «гідність», «безпека», «солідарність», «цінності», «верховенство права», «ідентичність», «належне управління»; «Партія європейських соціалістів» – «справедливість», «корпоративна відповідальність», «рівність», «свобода», «солідарність», «безпека», «демократичні цінності»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «справедливість», «рівність», «демократія», «захист», «солідарність», «прозорість», «свобода»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «безпека», «захист», «справедливість», «верховенство права», «стабільність», «добробут», «свобода», «мир»; «Партія європейських лівих» – «мир», «соціальний прогрес», «справедливість», «рівність», «солідарність», «цивілізація», «клас», «революція», «народ», «суверенітет»; «Європейська партія зелених» – «безпека», «суверенітет», «рівність», «цінності»,

«відповідальність», «прозорість», «правопорядок», «справедливість», «свобода».

Дискурс-аналіз крізь призму поняття «елементи дискурсу» дав можливість виявити в програмах партій наступні знакові системи: «Європейська народна партія» – «свобода», «гідність», «стабільність», «солідарність»; «Партія європейських соціалістів» – «рівність», «солідарність», «безпека»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «справедливість», «демократія», «рівність», «прозорість»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «безпека», «справедливість», «добробут», «свобода»; «Партія європейських лівих» – «мир», «солідарність», «справедливість»; «Європейська партія зелених» – «безпека», «рівність», «справедливість».

Дискурс-аналіз на основі поняття «неоколоніальний дискурс» зафіксував неоімперіалістський дискурс в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених». В свою чергу, за вище описаним поняттям неоколоніального дискурсу не було виявлено в програмі «Партії європейських соціалістів».

5) Визначено ідеологію програм політичних партій ЄС в 2019 році. Декодування ідеології партії крізь призму індикатору «ідеологічний потенціал» продемонстрував, що всі партії, зокрема: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених» належать до часткової ідеології.

Опис наявності або відсутності ознак утопії програм партій ЄС був здійснений на основі індикаторів «соціальна підтримка» і «реалізація ідей в теперішньому». За першим індикатором було зафіксовано, що всі досліджувані

партії мають електоральну підтримку, як наслідок репрезентуються соціальними групами в державах-членах ЄС. Тому ознак утопії в партіях ЄС за вище описаним індикатором не було зафіксовано. В свою чергу, за другим індикатором було виявлено подвійну природу програм всіх партій ЄС в 2019 році. З однієї сторони, вони відображають цілі та постулати, які були реалізовані партією, як наслідок можна говорити про ідеологію програм партій. З іншого боку, в програмах партій репрезентовані реформи, що можуть бути здійснені у майбутньому, як наслідок цей сегмент програм відображає утопічність реформ та пріоритетів партії. Тому за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» всі вище описані досліджувані програми партій демонструють проміжний показник.

Декодування популістського дискурсу, як частини ідеології, був здійснений на основі індикаторів «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблем», «поліаспектність». За першим індикатором наявність некоректних або абстрактних формулювань була виявлена в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих». На противагу цьому, за індикатором «розмитість інтерпретацій» популістського дискурсу не було виявлено в програмі «Європейської партії зелених». За другим індикатором – «дихотомія вирішення проблем» популістський дискурс був зафіксований в програмі партії «Європейська народна партія». В свою чергу, за вище описаним індикатором популістського дискурсу не було зафіксовано в програмах наступних партій: «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених». Останній індикатор в межах аналізу популістського дискурсу дозволив нам простежити дисперсію векторів

реформування у наступних програмах партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Європейська партія зелених». Натомість, відсутність популістського дискурсу за індикатором «поліаспектність» була зафіксована в програмі «Європейської партії зелених».

б) Розкодовано дискурс програм партій ЄС в 2019 році на основі понять «вузлова точка», «момент дискурсу», «елементи дискурсу», «неоколоніальний дискурс». Аналіз дискурсу в розрізі поняття «вузлова точка» дав можливість виявити наступні ідеології в програмах партій: «Європейська народна партія» – консервативна, соціал-демократична, ідеології зелених; «Партія європейських соціалістів» – екосоціалістська, соціал-демократична, феміністична; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – феміністична, ліберально-демократична, ідеологія зелених; «Європейська партія зелених» – соціалістична, феміністична, екосоціалістська; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – консервативна, соціал-демократична, ідеологія зелених; «Партія європейських лівих» – соціалістична, феміністична, екосоціалістська.

Дискурс-аналіз крізь призму поняття «момент дискурсу» дав змогу зафіксувати та зрозуміти інтерпретацію наступних смислових конструктів у програмах партій: «Європейська народна партія» – «справедливість», «рівність», «демократія», «захист», «толерантність», «свобода», «гідність»; «Партія європейських соціалістів» – «справедливість», «європейські цінності», «рівність», «стабільність», «солідарність», «верховенство права»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «свобода», «процвітання», «справедливість», «стабільність», «прогрес», «гідність», «європейські цінності», «мир», «глобалізація», «безпека»; «Європейська партія зелених» – «мир», «цінності», «справедливість», «солідарність», «рівність», «демократія»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «безпека», «права», «свобода»,

«захист», «справедливість», «глобалізація», «рівність»; «Партія європейських лівих» – «мир», «цінності», «справедливість», «солідарність», «рівність», «демократія».

Дискурс-аналіз на основі поняття «елементи дискурсу» допоміг визначити наступні знакові системи, які детерміновані різними ідеологіями в програмах партій: «Європейська народна партія» – «справедливість», «демократія», «рівність»; «Партія європейських соціалістів» – «стабільність», «справедливість», «рівність», «солідарність»; «Альянс лібералів та демократів за Європу» – «свобода», «справедливість», «безпека», «стабільність»; «Європейська партія зелених» – «мир», «цінності», «демократія»; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» – «безпека», «рівність», «демократія»; «Партія європейських лівих» – «мир», «цінності», «демократія».

Дискурс-аналіз крізь призму поняття «неколоніальний дискурс» демонструє наявність неоімперіалістських формулювань та висловлювань в програмах наступних партій: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». В свою чергу, неколоніальний дискурс не був зафіксований в програмі «Партії європейських лівих» і «Європейської партії зелених».

7) Здійснено порівняльний аналіз ідеології та дискурсу програм партій ЄС в період 2014-2019 років. При компаративному аналізі за індикатором «ідеологічний потенціал» змін в програмах партій не було зафіксовано. Тому всі програми партій репрезентують часткову ідеологію.

Порівняльний аналіз за індикатором «соціальна підтримка» дав змогу простежити відсутність змін в програмах політичних партій протягом 2014-2019 років. Тому всі програми партій мають легітимність в різних соціальних груп,

як наслідок не демонструють ознак утопії. Також, в контексті цього індикатору на основі порівняльного аналізу було виявлено часткову втрату ідеологічності наступними партіями: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс консерваторів та реформістів», «Партія європейських лівих». В свою чергу, зростання або зміцнення ідеологічних позицій було зафіксовано в програмах наступних партій: «Альянс лібералів та демократів за Європу» та «Європейська партія зелених».

Компаративний аналіз за індикатором «реалізація ідей в теперішньому» засвідчив відсутність змін показників всіх програм партій в період 2014-2019 років. Тому всі програми партій в досліджуваний період відображають проміжний показник, тобто наявність ідеології та утопії водночас. Також, порівняльний аналіз програм партій за вище описаним індикатором продемонстрував, що нереалізованих постулатів програм партій більше ніж здійснених.

Порівняльний аналіз програм партій на основі індикатору «розмитість інтерпретацій» дав змогу простежити зростання популізму в програмах партій 2019 року в порівнянні з 2014 роком, оскільки показник «Альянсу консерваторів та реформістів у Європі» зазнав змін. В цілому, відсутність популізму за вище описаним індикатором в період 2014-2019 років було зафіксовано в «Європейської партії зелених». Результати інших досліджуваних програм партій незмінні, тобто вони відображають популістський дискурс.

При порівняльному аналізі програм партій за індикатором «дихотомія вирішення проблем» було зафіксовано зменшення рівня популізму в період 2014-2019 років. Це обумовлено зміною показника в «Партії європейських лівих», яка в 2014 році використовувала популістський дискурс за вище описаним індикатором, а в програмі 2019 року не застосовувала. Показники всіх інших партій в період 2014-2019 років залишилися сталими і виглядають

наступним чином: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів» відображають наявність популістського дискурсу. В свою чергу, під час порівняльного аналізу за вище описаним індикатором відсутність популістського дискурсу було зафіксовано в програмах наступних партій: «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Європейська партія зелених» та «Альянс лібералів та демократів за Європу».

Порівняльний аналіз за індикатором «поліаспектність» в період 2014-2019 років демонструє незмінну еволюцію популістського дискурсу в програмах партій. Також, при порівняльному аналізі програм партій було виявлено, що «Партія європейських соціалістів» здійснила регрес, оскільки в 2019 році за вище описаним індикатором в неї був зафіксований популізм, а в 2014 році не було виявлено популістського дискурсу. В цьому контексті, на основі компаративного аналізу програм партій ми зафіксували якісну зміну показника за вище описаним індикатором в «Партії європейських лівих», оскільки в 2014 році програма партії відображала популістський дискурс, а в 2019 році в програмі партії популізму не було виявлено. Загалом, за індикатором «поліаспектність» в програмах «Європейської народної партії», «Альянсу консерваторів та реформістів у Європі», «Європейської партії зелених» в період 2014-2019 років був зафіксований сталий популістський дискурс.

Компаративний аналіз програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «вузлова точка» продемонстрував, що найпоширенішою є ідеологія зелених, оскільки вона наявна у всіх програмах партій 2014 року та 2019 років. На противагу цьому, було виявлено, що найменш поширеною ідеологією в програмах партій є консервативна, оскільки вона репрезентована однією партією, яка має назву «Альянс консерваторів та реформістів у Європі». Також, при порівняльному аналізі еволюції програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «вузлова точка» були зафіксовані наступні результати:

«Європейська народна партія» збільшила кількість ідеологій в програмі 2019 році, включивши консервативні ідеологеми; «Партія європейських соціалістів» трансформувала ідеологію зелених в програмі 2019 року та включила в неї екосоціалізм; «Альянс консерваторів та реформістів у Європі» виключила квір-феміністичну ідеологію з програми 2019 року, але включила в неї консерватизм; «Альянс лібералів та демократів за Європу» без змін; «Партія європейських лівих» без змін; «Європейська партія зелених» виключила консервативну ідеологію з програми 2019 року, але інтегрувала в неї соціалістичну та феміністичну ідеологеми.

Порівняльний аналіз на основі поняття «момент дискурсу» в період 2014-2019 років демонструє трансформацію основних смислових конструктів, які використовуються в програмах партій. Враховуючи вище описану еволюцію було виявлено, що в період 2014-2019 років зменшилась кількість однакових смислових конструктів, використовуваних в програмах партій. Також, було зафіксовано, що поняття «справедливість» було використано більшістю партій в своїх програмах протягом досліджуваного періоду.

При порівняльному аналізі крізь призму поняття «елемент дискурсу» в період 2014 -2019 років було зафіксовано зміну смислових конструктів та їх значення в програмах досліджуваних партій. Також, під час порівняльного аналізу було з'ясовано, що єдиний смисловий конструкт перманентно використовуваний в програмах партій протягом 2014-2019 років – «справедливість».

Здійснюючи порівняльний аналіз програм партій в період 2014-2019 років на основі поняття «неоколоніальний дискурс» було зафіксовано зменшення неоімперіалістичних смислових конструктів у програмах партій 2019 року. Також, порівняльний аналіз програм партій в період 2014-2019 років засвідчує, що в порівнянні з 2014 роком «Європейська партія зелених» та «Партія європейських лівих» здійснили якісне зростання, оскільки виключили

неоімперіалізм зі смислових конструктів у своїх програмах. В свою чергу, «Партія європейських соціалістів» здійснила регрес, включивши в свою програму неоколоніальний дискурс.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтернатива для Германии. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0_%D0%B4%D0%B%D1%8F_%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8. (дата звернення 22.05.2020). – Назва з екрана.
2. Від Грамші до Лаклау й назад: відповідь на огляд «Про популістський розум». - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/gramsci-laclau-populism/>. (дата звернення 21.03.2020). – Назва з екрана.
3. Идеология мирового общества: политико-системный анализ. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.intelros.ru/readroom/vek-globalizacii/glob2-2014/25182-ideologiya-mirovogo-obschestva-politiko-sistemnyy-analiz.html>. (дата звернення 20.03.2020). – Назва з екрана.
4. Йоргенсен М.В. Дискурс-анализ. Теория и метод: пер. с англ. / Йоргенсен М.В., Филипс Л.Дж. - 2-е изд., испр. - Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. - 352 с.
5. Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: http://socialistica.lenin.ru/txt/m/manheim_1.htm. (дата звернення 10.03.2020). – Назва з екрана.
6. Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] / Карл Мангейм – Режим доступу: <https://www.litmir.me/br/?b=88516>. (дата звернення 15.03.2020). – Назва з екрана.
7. Мангейм К. Идеология и утопия. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://yakov.works/libr_min/13_m/an/heim9.html. (дата звернення 22.03.2020). – Назва з екрана.
8. Неоколониалистские теории. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.booksite.ru/fulltext/1/001/008/081/128.htm>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.
9. Програма інтеграції України до Європейського Союзу. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00>. (дата звернення 23.05.2020). – Назва з екрана.
10. Що таке популізм: теорія Ернесто Лаклау. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/sho-take-populizm-teoriya-ernesto-laklau/>. (дата звернення 24.03.2020). – Назва з екрана.

11. Alliance of Liberals and Democrats for Europe group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_of_Liberals_and_Democrats_for_Europe_group. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.
12. An EU immigration system that works. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/an_eu_immigration_system_that_works. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
13. Climate & Energy. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions/climate-energy>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.
14. Common sense & sustainability. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/common_sense_sustainability. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
15. Congress draft political document. Unite for a left alternative in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/political_doc_en.pdf. (дата звернення 27.03.2020). – Назва з екрана.
16. Connecting people & business. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/connecting_people_business. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
17. Conservative Party European Election Manifesto 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2015/11/2014-Conservative-2014-Euro-Manifesto-English.pdf>. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.
18. Critical Discourse Analysis in Progress: The Power, Ideology and Manipulation Identification (PIMI) Model. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://alkalmazottnyelvstudomany.hu/wordpress/wp-content/uploads/2016_XVI_evfolyam_1_szam/Vadai_Critical-Discourse.pdf. (дата звернення 17.03.2020). – Назва з екрана.
19. Digital Union. An inclusive Digital Union for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/digitalunion>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.
20. Economy & Jobs. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions/economy-jobs>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

21. ECR Campaign. Reducing burdens on business. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/campaign/reducing_burdens_on_business. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
22. ECR Campaign. Reducing plastic waste. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/campaign/reducing_plastics_waste. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
23. ECR Group. A global approach. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/a_global_approach. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
24. ECR Group in the European Parliament. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ecrgroup.eu/>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
25. ECR Group. Our vision for Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
26. End Energy Poverty. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/endenergypoverty>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.
27. EPP Manifesto. 22-25 May 2014 Elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epp.eu/files/uploads/2017/04/EPPMANIFESTO_UK.pdf. (дата звернення 04.04.2020). – Назва з екрана.
28. EPP Manifesto 2019. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epp.eu/papers/epp-manifesto/>. (дата звернення 20.04.2020). – Назва з екрана.
29. European Conservatives and Reformists. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Conservatives_and_Reformists. (дата звернення 07.04.2020). – Назва з екрана.
30. European People's Party group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_People%27s_Party_group. (дата звернення 30.03.2020). – Назва з екрана.
31. European United Left–Nordic Green Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/European_United_Left%E2%80%93Nordic_Green_Left. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.
32. Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.aldeparty.eu/sites/alde/files/40->

[Resolutions/2019_freedom_opportunity_prosperity_the_liberal_vision_for_the_future_of_europe_0.pdf](#). (дата звернення 23.04.2020). – Назва з екрана.

33. Green Party. Manifesto for the European Parliament elections 2014. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.greenparty.org.uk/assets/files/European%20Manifesto%202014.pdf>. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

34. Greens–European Free Alliance. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Greens%E2%80%93European_Free_Alliance. (дата звернення 11.04.2020). – Назва з екрана.

35. Human Rights & Migration. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions/human-rights-migration>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.

36. Ideology and Utopia in Mannheim: Towards the Sociology of Self-Knowledge. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://scholarworks.umb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=humanarchitecture>. (дата звернення 20.03.2020). – Назва з екрана.

37. Increasing accountability. ECR Group. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/increasing_accountability. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.

38. In Europe, in work. The Liberal Democrat manifesto for the 2014 European Parliament elections. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/libdems/pages/5056/attachments/original/1398775863/UK_LibDem_2014_Euromanifesto_Clear_Print.pdf?1398775863. (дата звернення 09.04.2020). – Назва з екрана.

39. Laclau E. Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics. - [Електронний ресурс] / E. Laclau, C. Mouffe – Режим доступу: <https://libcom.org/files/ernesto-laclau-hegemony-and-socialist-strategy-towards-a-radical-democratic-politics.compressed.pdf>. (дата звернення 20.03.2020). – Назва з екрана.

40. Laclau E. On Populist Reason. - [Електронний ресурс] / Ernesto Laclau – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=LBBY0DjC4gC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. (дата звернення 23.03.2020). – Назва з екрана.

41. Manifesto of European Left. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf. (дата звернення 24.04.2020). – Назва з екрана.

42. Manipulation of Ideology in translation of political texts: a critical discourse analysis perspective. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=334244>. (дата звернення 16.03.2020). – Назва з екрана.
43. Our fight, Women's Rights. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/womensrights>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.
44. Our positions. European Greens. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/positions>. (дата звернення 28.04.2020). – Назва з екрана.
45. Political Programme and European Elections Manifestos. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.aldeparty.eu/political-programme-and-european-elections-manifestos>. (дата звернення 26.04.2020). – Назва з екрана.
46. Priorities for 2019: What European Greens Fight For. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europeangreens.eu/priorities-2019-what-european-greens-fight>. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
47. Progressive Alliance of Socialists and Democrats. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Progressive_Alliance_of_Socialists_and_Democrats. (дата звернення 05.04.2020). – Назва з екрана.
48. Protecting and respecting member states. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ecrgroup.eu/vision/protecting_and_respecting_member_states. (дата звернення 22.04.2020). – Назва з екрана.
49. Renew Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Renew_Europe. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.
50. Socialists and Democrats. What we stand for. Our priorities. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-priorities>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.
51. Social Rights. Together for a socially just Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/socialrights>. (дата звернення 18.04.2020). – Назва з екрана.
52. State of Populism in Europe. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.feps-europe.eu/attachments/publications/web_state%20of%20populism%20in%20europe%202018.pdf. (дата звернення 23.05.2020). – Назва з екрана.

53. Towards a new Europe - PES Manifesto. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.pes.eu/export/sites/default/Downloads/PES-Documents/110001306_PES_Manifesto_UK.pdf_1095316046.pdf. (дата звернення 06.04.2020). – Назва з екрана.
54. What we stand for. Our progressive vision. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns>. (дата звернення 21.04.2020). – Назва з екрана.
55. Why populists could struggle to capitalise on EU elections success. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/politics/2019/may/28/why-populists-could-struggle-to-capitalise-on-eu-elections-success>. (дата звернення 23.05.2020). – Назва з екрана.
56. «Your DNA Is Our History»: Genomics, Anthropology, and the Construction of Whiteness as Property. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.jstor.org/stable/10.1086/662629?seq=1#metadata_info_tab_content. (дата звернення 25.03.2020). – Назва з екрана.
57. 2014 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_European_Parliament_election. (дата звернення 29.03.2020). – Назва з екрана.
58. 2019 European Parliament election. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election. (дата звернення 19.04.2020). – Назва з екрана.
59. 2018 Italian general election [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/2018_Italian_general_election. (дата звернення 22.05.2020). – Назва з екрана.

Додаток 1

Порівняльний аналіз ідеології програм політичних партій ЄС в період 2014-2019 років

№	Назва партії	Ідеологічний потенціал		Соціальна підтримка		Реалізація ідей в теперішньому		Розмитість інтерпретацій		Дихотомія вирішення проблеми		Поліаспектність	
		2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.
1.	Європейська народна партія	Частковий	Частковий	Наявна	Наявна	Проміжна	Проміжна	Наявна	Наявна	Наявна	Наявна	Наявна	Наявна
2.	Партія європейських соціалістів	Частковий	Частковий	Наявна	Наявна	Проміжна	Проміжна	Наявна	Наявна	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Наявна
3.	Альянс консерваторів та реформістів у Європі	Частковий	Частковий	Наявна	Наявна	Проміжна	Проміжна	Відсутня	Наявна	Відсутня	Відсутня	Наявна	Наявна
4.	Альянс лібералів та демократів за Європу	Частковий	Частковий	Наявна	Наявна	Проміжна	Проміжна	Наявна	Наявна	Відсутня	Відсутня	Наявна	Наявна
5.	Партія європейських лівих	Частковий	Частковий	Наявна	Наявна	Проміжна	Проміжна	Наявна	Наявна	Наявна	Відсутня	Наявна	Відсутня
6.	Європейська партія зелених	Частковий	Частковий	Наявна	Наявна	Проміжна	Проміжна	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Наявна	Наявна

Таблиця створена автором.

Порівняльний аналіз дискурсу програм політичних партій ЄС в період 2014-

№	Назва партії	Вузлова точка		Момент дискурсу		Елементи дискурсу		Несколоніальний дискурс	
		2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.
1.	Європейська народна партія	Ліберальна-демократія, соціал-демократія, ідеологія зелених	Соціал-демократія, консерватизм, ідеологія зелених	«Стабільність»; «свобода»; «цінність»; «безпека»; «солідарність»; «цінності»; «верховенство права»; «ідентичність»; «належне управління»	«Справедливість»; «рівність»; «демократія»; «захист»; «толерантність»; «свобода»; «цінність»	«Свобода», «цінність», «стабільність», «солідарність»	«Справедливість»; «демократія»; «рівність»	Європа має створювати матеріальні умови та впливати на функціонування держав по всьому світу задля сприяння стабільності та миру. Одним з основних завдань ЄС можна вважати поширення або транслювання європейських цінностей у всьому світі.	ЄС являє собою основу забезпечення миру та розвитку світу. Послаблення легітимності ЄС впливає на світову незалежність держав. Надання економічної підтримки країнам Африки, які реформують політично-економічний вимір у напрямку капіталістичного ринку та демократичних інститутів. ЄС має слугувати прикладом того, як ефективно та стабільно функціонує демократія. Держави-члени ЄС мають слугувати прикладом інноваційно-технологічного прогресу для всього світу. ЄС повинен сприяти подоланню бідності у всьому світі. Європа має стати осередком розвитку цифрової хвилі інновацій, які визначатимуть економічну ефективність всіх держав світу.
2.	Партія європейських соціалістів	Соціал-демократія, фемінізм, ідеологія зелених	Соціал-демократія, екосоціалізм, фемінізм	«Справедливість»; «корпоративна відповідальність»; «рівність»; «свобода»; «солідарність»; «безпека»; «демократичні цінності»; «європейські цінності»	«Справедливість»; «європейські цінності»; «рівність»; «стабільність»; «солідарність»; «верховенство права»	«Рівність»; «солідарність»; «безпека»	«Стабільність»; «справедливість»; «рівність»; «солідарність»	Відсутній.	ЄС повинен відігравати центральну роль в питаннях захисту біологічного різноманіття у всьому світі.

№	Назва партії	Вузлова точка		Момент дискурсу		Елементи дискурсу		Неоколоніальний дискурс	
		2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.
3.	Альянс консерваторів та реформістів у Європі	Соціал-демократія; кві-фемінізм; ідеологія зелених	Соціал-демократія; консерватизм; ідеологія зелених	«Справедливість»; «рівність»; «демократія»; «захист»; «солідарність»; «прозорість»; «свобода».	«Безпека»; «права»; «свобода»; «захист»; «справедливість»; «глобалізація»; «рівність».	«Справедливість»; «демократія»; «рівність»; «прозорість».	«Безпека»; «рівність»; «демократія».	Забезпечення політичних прав та громадянських свобод за європейським зразком у всьому світі.	ЄС має контролювати дотримання прав людини в державах, що знаходяться за межами Європи.
4.	Альянс лібералів та демократів за Європу	Ліберальна демократія; фемінізм; ідеологія зелених	Ліберальна демократія; фемінізм; ідеологія зелених	«Безпека»; «захист»; «справедливість»; «верховенство права»; «стабільність»; «добробут»; «свобода»; «мир».	«Свобода»; «процвітання»; «стабільність»; «справедливість»; «прогрес»; «гідність»; «європейські цінності»; «глобалізація»; «безпека»; «мир».	«Безпека»; «справедливість»; «добробут»; «свобода».	«Свобода»; «справедливість»; «безпека»; «стабільність».	Європейські стандарти та принципи повинні конституюватися на глобальній арені задля стабільності та процвітання в світі. Екологічні стандарти ЄС являють собою структурований та всеохоплюючий перелік норм, яких повинен дотримуватися весь світ. ЄС має взяти на себе домінуючу роль в боротьбі з корупцією та тероризмом у всьому світі.	ЄС являє собою ідеал функціонування міжнародної організації, який повинен слугувати прикладом для наслідування на інших континентах. Стабільність та процвітання світу можливе при кооперації з ЄС. Держави-члени ЄС мають забезпечувати ліберально-демократичний розвиток світу. Політика ЄС має сприяти утворенню цієї міжнародної організації, як ключового актора на глобальній арені. Світова торгівля повинна бути ефективною з європейської точки зору.

№	Назва партії	Вузлова точка		Момент дискурсу		Елементи дискурсу		Неоколоніальний дискурс	
		2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.	2014р.	2019р.
5.	Партія європейських лівих	Екосоціалізм; соціалізм; квір-фемінізм.	Соціалізм; фемінізм; екосоціалізм.	«Мир»; «соціальний прогрес»; «справедливість»; «рівність»; «солідарність»; «цивілізація»; «демократія»; «революція»; «клас»; «народ»; «суверенітет».	«Мир»; «цінності»; «справедливість»; «солідарність»; «рівність»; «демократія».	«Мир»; «солідарність»; «справедливість».	«Мир»; «цінності»; «демократія».	Соціалістична розбудова Європи має стати каталізатором розвитку всього світу.	Відсутній.
6.	Європейська партія зелених	Консерватизм; євроскептицизм.	Соціалізм; фемінізм; екосоціалізм.	«Безпека»; «суверенітет»; «рівність»; «цінності»; «відповідальність»; «прозорість»; «правопорядок»; «справедливість»; «свобода».	«Мир»; «цінності»; «справедливість»; «солідарність»; «рівність»; «демократія».	«Безпека»; «рівність»; «справедливість».	«Мир»; «цінності»; «демократія».	ЄС потребує відновлення свого авторитету для провадження глобальної або світової політики. ЄС має взяти на себе роль миротворця, який вирішить регіональні та наднаціональні конфлікти крізь призму транзитиву демократичних принципів з Європи у всі країни світу. Санкції проти держав з авторитарним режимом являють собою дієвий механізм вирішення конфліктів та забезпечення свободи в світі. Впровадження вільної ринкової економіки в бідних країнах для розширення можливостей їх економічного зростання.	Відсутній.

Таблиця створена автором.

АНОТАЦІЯ

Дипломної роботи

Тема: Еволюція дискурсу та ідеології програм партій ЄС в період 2014-2019 років.

Студент: Довганик Олесь Ігорович.

Рік навчання, факультет, спеціальність: 2 рік навчання, факультет соціальних наук та соціальних технологій, спеціальність політологія.

Наукова керівниця: кандидатка філософських наук, доцентка, Амельченко Н.А.

Рецензент: доктор політичних наук, доцент, Гнатюк М.М.

Захищена: 15 червня 2020 року.

Короткий зміст роботи: в роботі здійснюється концептуалізація ідей К.Маннгейма, Е.Лаклау, Ш.Муффа. Враховуючи погляди описаних дослідників були створені наступні індикатори та поняття: «ідеологічний потенціал», «соціальна підтримка», «реалізація ідей в теперішньому», «розмитість інтерпретацій», «дихотомія вирішення проблеми», «поліаспектність», «вузлова точка», «момент дискурсу», «елементи дискурсу», «неоколоніальний дискурс». Також, в роботі визначається ідеологія та дискурс програмних документів партій ЄС в 2014 та 2019 роках на основі вище перелічених індикаторів та понять. Загалом, в результаті встановлення або визначення ідеології і дискурсу був здійснений порівняльний аналіз програм наступних партій ЄС: «Європейська народна партія», «Партія європейських соціалістів», «Альянс лібералів та демократів за Європу», «Альянс консерваторів та реформістів у Європі», «Партія європейських лівих», «Європейська партія зелених» в період 2014-2019 років.

Short summary: the thesis conceptualizes the ideas of K. Mannheim, E. Laclau, C. Mouffe. Taking into account the views of the described researchers, the following indicators and concepts were created: «ideological potential», «social support»,

«implementation of ideas in the present», «blurred interpretations», «problem-solving dichotomy», «multi-aspect», «nodal point», «moment of discourse», «elements of discourse», «neocolonial discourse». Also, the thesis determines the ideology and discourse of the program documents of the EU parties in 2014 and 2019 on the basis of the above indicators and concepts. In general, as a result of establishing or defining ideology and discourse, a comparative analysis of the programs of the following EU parties was carried out: «European People's Party», «Party of European Socialists», «Alliance of Liberals and Democrats for Europe», «Alliance of Conservatives and Reformists in Europe», «European Left Party», «European Green Party» within 2014-2019.